सहामाही „ ३ „ ८८

साल अखेर „ ७ „ १ ८८

[illegible]रकोळ अंकास ८४

नोटिशी बद्दल

१० ओळीचे आंत ६० १

दर ओळीस........ ८१ ०६

दुसरे खेपेस ८१

[illegible] .... 8 as

[illegible] .... 8 as

Single copy .... 4 as

Advertisement

Below 10 lines ...... 2 Rs

Per line over 10 ......4 as

Repetition Per line...3 as

वहा[illegible]माचार.

THE [illegible]AR SAMACHAR

VOL XXXVI | **AKOLA MO[illegible] 13 JANUARY 1902** | **NO 2**

वर्ष ३६ | आकोला सोमवार त[illegible]३ माहे जानेवारी सन १९०२ इ० | अंक २

ADVERTISEMENT

The public of Berar are informed that Mr. G. R. Karnick has been appointed Sub-agent under me to carry on the business of the Calcutta Provident Institution to enable the people of Berar to take advantage of the benefit of the institution which is not restricted to a particular class but open to all.

For forms of application apply to Mr. G. R. Karnick sub agent Akola or to the undersigned.

Sub-Agents are wanted in every town. Apply to the undersigned.

S. T. LAZARUS
23-12-01. Canvassing Agent
Cal. Provident Ins.
Umred Nagpoor.

NOTICE

TENDERS are invited for the contracts for the manufacture and supply of country spirit in the areas mentioned below of the Hyderabad Assigned Districts for one year from the 1st April 1902 under the Madras Contract Distillery system which is now in force.

2. Full particulars of the conditions under which tenders may be made and under which the contracts will be granted, can be obtained on application to the Inspector General of Excise, Hyderabad Assigned Districts, Amraoti Camp.

3. No tenders will be received after noon on the 3rd. February 1902.

4. The contract areas are as follows:—

(*a*) *Ellichpur Distillery area.*

Ellichpur District—2,623 square miles with a population at the last census of 295,392.

Amraoti District—2,759 square miles; population 630,245.

(*b*) *Akola Distillery area.*

Akola District—2,659 square miles; population 582,763.

Malkapur Taluq (of the Buldana District) —791 square miles; population 173,256.

5. Tenders may be made for either or both areas.

W. Hastings Lieut. Col.
Inspector General of Excise
H. A. D.

जाहिरात.

मुलुक अमानी हैद्राबाद

सन १९०२—०३

साला करितां,

अबकारीचे हरास,

खालीं लिहिलेल्या तारखेस आणि त्या पुढील दिवशीं होतील:—

			फेब्रुवारी ता. १९०२	
वणी यवतमाळ-	सोमवार	„	३	„
वाशीम	शनिवार	„	८	„
अकोला	गुरुवार	„	१३	„
बुलडाणा	सोमवार	„	१७	„
उमरावती	शुक्रवार	„	२१	„
इलिचपूर	बुधवार	„	२६	„

हल्लीं चालू असलेल्या पद्धती प्रमाणें **गांवठी दारू अफू** आणि **गांजा** यांची मंजूर केलेल्या दुकानांत किरकोळ विक्री करण्याचे हक्क दिपुटी कमिशनर साहेबांचे कचेरींत हरासानें देण्यांत येतील.

उमरावती, ता. ७ जानेवारी सन १९०२

W. Hastings, Lieut: Col:
इन्स्पेक्टर जनरल् आफ् एक्सैझ्
मु० अ० हैद्राबाद.

दिशाभूल झाली

यंदाची राष्ट्रीय सभा मागीलपेक्षां कांहीं तरी निराळ्या प्रकारची होईल अशी जी कल्पना होती ती कल्पना खोटी ठरली. व सालदरसाल प्रमाणेंच यंदाच्या सभेचें काम उरकण्यांत आलें. फक्त औद्योगिक प्रदर्शन एवढीच नवी आणि उपयुक्त बाब झाली. महत्वाचे असे पांच सात राजकीय विषय घेऊन औद्योगिक आणि शेतकी संबंधीं विषयावर राष्ट्रीय सभेचें लक्ष्य लागेल असें दिसत होतें; परंतु तें सर्व लटकें पडून राजकीय विषयांसच प्राधान्य मिळालें. अर्थात बंगाली मंडळींनीं औद्योगिक प्रदर्शन भरविण्याचा केलेला प्रयत्न निरर्थक ठरला. सारांश यंदाची राष्ट्रीय सभा ही पूर्वीं प्रमाणेंच 'नळी फुंकली सोनारें, इकडून तिकडे गेलें वारें' या पैकींच झाली.

राष्ट्रीय सभेचा मुख्य उद्देश राजकीय सुधारणा करण्याचा आहे, परंतु जों पर्यंत आपणांस आपल्या हातची राजकयि सुधारणा करून घेतां येत नाहीं तोंपर्यंत सरकार राष्ट्रीय सभेच्या मागण्याकडे लक्ष्य देईल अशी आशा करणें व्यर्थ होय. व्हाइसरायसाहेबांपासून पाटीलकुळकर्ण्या पर्यंत राज्यकारभाराची जी सांखळी व्यवस्थित जोडली गेली आहे, तशी व्यवस्थित सांखळी राष्ट्रीय सभेपासून खेडे गांवच्या सभेपर्यंत जोडून संघशक्ति पैदा करण्यास शिकलें [illegible]हिजे. राष्ट्रीय सभा, प्रांतिक सभा, जिल्हा [illegible]भा, तालुकासभा, आ[illegible] गांवसभा इतक्या सभांची स्थापना होऊन त्यांचीं कामें सरकारी राज्यपद्धती प्रमाणें हुकमतीनें चालविण्यास आपण शिकलें पाहिजे व दुसऱ्यास शिकविलें पाहिजे. ह्या सभांचे खर्चाकरितां एक राष्ट्रीयफंड गोळा केला पाहिजे आणि अशा रीतीनें सुव्यवस्थित आणि एकदिलानें कामें झालीं तरच राष्ट्रीय सभेचा मानमरातब चांगला होईल.

हिंदुस्थानच्या राज्यपद्धतींतील चुकांबद्दल आह्मी तक्रारी करितों. परंत, ह्या चुकातील किंत्येक चुका आमच्या आह्मीच दुरुस्त करावयास पाहिजे आहेत. उदाहरणार्थ. मद्यपानाची वाढ. अपकारी खात्याबद्दल राष्ट्रीय सभा दरसाल ठराव करीत आहे; परंतु मद्यपाननिषेधाकरितां व्याख्यानें देण्यास इंग्लंडांतील लोकांना इकडे यावें लागतें हें कोणास ठाऊक नाहीं ? 'परदेशच्या व्यापाऱ्यांच्या चढाओढीमुळें आमचे धंदे बुडाले' ही राष्ट्रीय सभेची दुसरी तक्रार. परंतु, देशी माल वापरण्याचा निश्चय केलेले राष्ट्रीय सभेंत किती लोक आहेत ह्याचा विचार कोणी केला आहे काय ? पोलिसखातें वाईट आहे; फौजदारी कायदे फार कडक आहेत, आणि अधिकारी लोक शिक्षा फार देतात ही आमची तिसरी तक्रार. परंतु, आपसांतील तंटे टाळण्याची खटपट राष्ट्रीय सभेनें केली नाहीं अथवा झालेले तंटे आपसांत मिटविण्याबद्दलही राष्ट्रीय सभा पर्वा करीत नाहीं. सारांश, आपल्या हातच्या सुधारणा जर आह्मी करीत नाहीं तर सरकार आमचें ऐकत नाहीं, ह्या ह्मणण्यांत काय अर्थ राहिला ?

आज सतरा वर्षांच्या अनुभवावरून राष्ट्रीय सभेची दिशा बदलली पाहिजे हें सिद्ध आहे. मो०

सुधारणेचें अंजन

यंदाच्या सामाजिकपरिषदेचे अध्यक्ष राजा विनयकृष्ण देव ह्यांच्या भाषणानें सुधारकांच्या डोळ्यांत झणझणीत अंजन बसलें आहे. मुंबईस प्रांतिकसामाजिकपरिषदेचें अध्यक्ष रा. शामराव विठ्ठल ह्यांनीं घातलेल्या अंजनानें मिटलेले डोळे पुन्हां उघडतात न उघडतात तोंच हें दुसरें अंजन पडल्यामुळें सुधारकवर्गाचा अगदीं गारठा उडाला आहे. आपल्या टोळींत अध्यक्षाचे जागेस योग्य असा माणूस नाहीं हें पाहून त्यांना लाज वाटूं लागली आहे. राजा विनयकृष्ण देव हे सुधारकांस सांगतात कीं:—

(१) जातीची संस्था आणि ग्रामसंस्था हीं सामाजिक बाबतींमध्यें निरनिराळ्या ठिकाणचीं लहान लहान लोकसत्तात्मक राज्येंच आहेत. ह्या संस्था चांगल्या जोरदार आणि मक्कम असल्यामुळें हिंदुधर्माच्या भिंती फोडून मुसलमानी धर्माला आंत घुसतां आलें नाहीं.

(२) ह्या पाश्चिमात्य सुधारणेमुळें आपल्या समाजाचीं सर्व बंधनें विस्खलित [illegible] चाललीं आहेत आणि ह्याचे [illegible] लोकांवर समाधानकारक होत नाहींत. [illegible] मद्यप्राशनाचा प्रसार फार झाला [illegible] आपासूनच फार भयंकर परिणाम घडून येत आहेत.

(३) वाडवडिलांचा मान न ठेवणें, कोणाचेंही न ऐकणें आणि सामाजिक नियम पाळण्याविषयीं नाखूष असणें हेंच हल्लीं सभ्यपणचें आणि प्रतिष्ठितपणाचें लक्षण बनत चाललें आहे. अप्पलपोटेपणा, धनलोभ आणि पोकळ डामडौल हे दुर्गुण हल्लीं फार वाढत चालले आहेत.

(४) हिंदु विधवांची चाल ज्या उच्च तत्वावर बसविली आहे त्या उच्च तत्वाची कल्पना सुद्धां आतां हळूं हळूं नाहींशी होत चालली आहे.

(५) ज्याच्या योगानें स्त्रियांच्या अंगचे सद्गुण वाढतील तें शिक्षण त्यांना दिलें पाहिजे. सहनशीलपणा, संतोष आणि नेमस्तपणा हे गुण स्त्रियांच्या अंगीं वृद्धिंगत झाले पाहिजेत इ०

पण हे खऱ्या सुधारणेचे विचार सुधारकांस कसे पसंत पडणार ? मो०

डोळे उघडा

राष्ट्रिय सभेचे प्रतिनिधी व इतर प्रेक्षक ह्यानीं राष्ट्रीय सभेचे सेशन्स चालूं असतां देशी कपड्यांचा पोषाक करून सभेस यावें अशी विनंती राष्ट्रीय सभेच्या सेक्रेटरींनीं सर्वांस केली होती. "पण नुसत्या देशी कपड्याबद्दल इतकी तळमळ करूनच भागेल काय ? देशी कायदेपंडित, देशी डाक्तर, देशी गाड्या, आणि देशी व्यापार वगैरे संबंधानें लोकांची अशी उत्कृष्ट इच्छा दिसते काय ? राष्ट्रीय सभेंत जें सर्व सामान आहे त्यापैकीं देशी किती आहे बरें ? त्याच प्रमाणें राष्ट्रीय सभेंत जे व्हालंटीयर आहेत त्यापैकीं देशी कालेजापैकीं किती आहेत ? देशी विद्या आणि देशी विद्वान ह्यांस आह्मी किती आश्रय देत आहों ? खरी सुधारणा ही केवळ 'मनाची' गोष्ट आहे आणि सर्व श्रेष्ट गोष्ट ह्मटली ह्मणजे मनुष्यांमध्यें 'खरा स्वाभिमान' पाहिजे आहे. राष्ट्रीय सभेंत येणारांनीं देशी कपडे वापरावे असें ह्मणतां नव्हे ? सुधारक पक्षाच्या स्त्रियांचे पेहेराव वाढत्या प्रमाणावर परकीय होत आहेत हें तुमच्या ध्यानीं आहे काय ? शु०

वऱ्हाडसमाचार

मिती पौष शुद्ध ४ शके १८२२

सूचना

'वऱ्हाड-हायस्कूल-माजी-विद्यार्थी समाज' ही संज्ञाच सार्थवती आहे. या समाजाचें नांव जरा कानाला विचित्र वाटतें. तरी दुसऱ्या चांगल्या नांवाच्या अभावीं हेंच नांव उत्तम आहे. या समाजाला स्थापित होऊन पुष्कळ वर्षें झालीं आणि उत्तरोत्तर या समाजाला अधिकाधिक उत्कर्षाचा सुसमय प्राप्त होण्या सारखा आहे. या समाजाचा कार्यक्रम अगदीं साधा आहे तरी त्या पासून सुपरिणाम मोठमोठे होण्याच्या आशा वाटतात. या समाजाचे सभासद निरनिराळ्या धर्मांच्या, दर्ज्यांच्या आणि धंद्यांच्या लोकांमधील आहेत. सर्वजण थोड्याबहुत अंशांनीं या प्रांतांशीं अगदीं निकट संबंधांत आले आहेत, इतकेंच नाहीं तर या समाजांतील सभासदांच्या वर्तमान स्थितीवरून वऱ्हाडांतील विद्याखात्याचे अमृतमय परिणाम निदर्शनास येतील. हा समाज पुष्कळ मोठा आहे तरी या समाजाची कार्यकक्षा अगदींच मर्यादित आहे. करमणुकी साठीं जशी मित्रमंडळी एकत्र जमतात तशा पद्धतीवर हा समाज दर वर्षीं भरत असतो. दोन तीन दिवस एकत्र जमावें, आनंदानें परस्परांच्या भेटी घ्याव्या, एकमेकांचे विचार प्रसृत करावे, गायनादि करमणुकीच्या गोष्टी कराव्या, निरनिराळे खेळ खेळावे इत्यादि आनंदाच्या व करमणुकीच्या प्रकारांत समाजाचा सर्व वेळ जातो. दरसाल शिमग्याच्या सणांत हा भरतो आणि तीनशें चारशें मंडळी एकत्र जमून शालपोदन व आनंदोत्सव या दोन गोष्टींत सर्व समाज तल्लीन होऊन रमलेला असतो. अशा समाजापासून लाभ नाहीं असा कांहीं वर्षांपूर्वीं कित्येकांचा समज होता पण प्रत्यक्ष अनुभवानें तो समज खोटा ठराला आहे. या समाजाचे फायदे अप्रत्यक्ष पुष्कळ आहेत. निरनिराळीं प्रेमाचीं व स्नेहभावाचीं बंधनें येथून निघतात आणि या बंधनांनीं समाजांतील मंडळींचा एकजीव आपोआप होत असतो. उंचनीचपणा, गरिबी किंवा श्रीमंती आपपर भेदाभेद हे विसरून सर्व समाजवाले गृहस्थ परस्परांच्या आनंदवृत्तीला व सुखसमाधानाला आपल्या वर्तनानें, वाणीनें व संमेलनानें परिपुष्टी देतात. एक जुटीचें बीज अशाच समाजांत पेरलें जातें. या बीजाचा अंकुर सध्यां कोठें उद्भवला आहे. तोच कालांतरानें छायावृक्ष होईल आणि पुष्पफलांच्या भारानें ओथंबेल तेव्हां या समाजाची खरी महती आपोआप कळून येईल.

प्रस्तुत या समाजासंबंधानें आमचें आशाधन मोठें आहे. या समाजांतील मंडळींच्या हातून जर एखादें मोठें कार्य होणार नाहीं तर आमच्या प्रांतांत वाटलेलें विद्यामृत फुकट गेलें असें होईल. या समाजाची कार्यकक्षा विस्तृत करावी असा पुष्कळशा सभासदाचा हेतु दिसत आहे. गेल्या दोन तीन वर्षांपासून या संबंधानें चर्चा चालू आहे. एखादें महत्कार्य स्वीकारण्याचा काल हाच आहे. व्यापारासाठीं भांडवल उभारा, औद्योगिक शिक्षणाच्या शाळा काढा, शेतकीचा विस्तार व सुधारणा करा, अशा नाना सूचना होत असतात. अशा सूचना अंमलांत आणण्यासाठीं जी एकदीलाची व सहानुभूतीची कार्यकर्त्री मंडळी पाहिजे ती अद्याप या समाजाच्या मंडळीमध्यें निघण्यासारखी नाहीं. सध्यां आमची सूचना एवढीच आहे कीं, समाजानें आपल्या कार्यक्रमांत पुष्कळसा फरक करावा आणि कोणती तरी मोठी गोष्ट हातीं घ्यावी आणि निश्चयानें तिच्या सिद्धीसाठीं प्रयत्न चालू करावा.

दरसाल हा समाज शिमग्याच्या सुटींत भरत असतो ही सुटी इतकीं वर्षें दोन दिवस मिळत असे. पण चालू सालासाठीं ही सुटी फक्त एक दिवस ह्मणजे सोमवार तारीख २४ मार्च रोजीं दिली जाईल. एक दिवसाचा काल फार थोडा आहे. सरकारी कचेऱ्याला सुटी आहे असेच दिवस मुक्रर करणें भाग आहे. शिमग्याची सुटी यंदा कमी केली आहे तरी इस्टर सणाची सुटी यंदा सर्व कचेऱ्यांस देण्याचा हुकूम झाला आहे. ही सुटी चार दिवसांची असून तारीख २८ मार्चे पासून ता. ३१ अखेर आहे. ह्मणून आह्मांस असें वाटतें कीं शिमग्याच्या सणाच्या ऐवजी हा समाज पुढील चार दिवसांच्या रजेंत भरविण्यांत येईल तर फार बरें होईल. यंदा हा समाज इलिचपुरास भरणार असून पल्ला लांबीचा आहे तेव्हां समाजाचे दिवस बदलण्यांत येतील तर पुष्कळ पकारें सोयीचें होईल. आमच्या या सूचनेचा विचार समाजाचे सेक्रेटरी आवश्य करितील अशी आह्मास आशा आहे.

विजयवसंत

—:0:—

हें एक नाटक 'कादंबरी कल्पद्रुम' कर्त्यांनीं आपल्या वर्गणीदारांस वार्षिक पारितोषक ह्मणून दिलें आहे. वंगभाषाभिज्ञ नाट्यकार रा. रा. अमृतलाल बोस यांच्या नाटकाची ही मराठी प्रतिकृती आहे. भाषा चांगली साधली आहे. व संविधानक सोपें आहे. नाटकाची गोष्ट अशी कीं, जयपूरचा राजा जयसेन याला विजय व वसंत दोन मुलगे होते. पहिला विजय हा युवराजाच्या अधिकाराला वयानें व विद्येनें योग्य झाला होता. वसंत हाही विद्याभ्यास करीत होता. पुढें या दोन मुलांची आई मरण पावली. राजा ह्मातारा झाला होता तरी त्याची इंद्रिय लालसा फार जबर होती, ह्मनें दुसरें लग्न केलें. ही छोटी राणी दुर्नयमयी मोठी अचाट कृत्या होती. तिनें राजाला आपल्या मुठींत ठेविलें होतें इतकेंच नाहीं तर पोतेऱ्या प्रमाणें ती राजाला आपल्यापुढें वागवीत असे. तिला वाटे कीं, राज्याचें वैभव यथेष्ट भोगावें अधिकार व मानपान यांचा तोरा मिरवावा आणि युक्तीनें राजाला इहलोकीं न ठेवितां व विजयवसंत यांना गादी न देतां आपल्या दुर्बुद्धी भावाला सिंहासन द्यावें या हतूनें तिनें विजयवसंत यांना राजापासून लांब केलें. राजाला अंतःपुरावाचून कांहींच सूचत नव्हतें. मंत्री, प्रजा व मांडलिक जहागिरदार हीं सर्व त्रस्त झालीं. दुर्बुद्धीनें सर्वांचा अपमान करावा, मोठमोठ्या लोकांचीं घरें लुटावीं आणि रंडीबाजींत व मद्यपानांत निमग्न असावें. राणीच्या धाकानें कोणी राजाजवळ जाईना. लोकांवर जुलूम होऊं लागला. सर्वत्र मोठा कहर उसळला. दुर्बुद्धीला राज्यपद देण्यासाठीं राणीनें एक मोठीच युक्ति योजिली. विजय व वसंत यांची उपमाता शांता ही राजपुत्रांस राजवाड्यांत राजाजवळ राहण्यास नेणार होती. पण राजाला आपले पुत्रच नवखे झाले होते. तो राणीपुढें मूर्ख बनला होता. राणीनें एक दिवशीं स्वप्न ह्मणून राजाला कळविलें कीं, मोठ्या राणीसाहेब स्वप्नांत आल्या आणि विजयवसंतांना राजवाड्यांत आणून त्यांच्या विषयीं विशेष काळजी घे असें त्यांनीं मला निक्षून सांगितलें. या स्वप्नाची बाह्य बतावणी फार चांगली होती पण अंतस्थ हेतु राजपुत्रास विषप्रयोग करण्याचा होता.

राजपुत्र विजय राजवाड्यांत आला. त्याचें रूप व यौवन पाहून राणीच्या मनांत काम पेटला. राजाला विषयेच्छा बलवत्तर खरी पण इंद्रियें निर्जीव होतीं. राणीला विजयरूपी अनाघ्रात पुष्पहार कंठांत घालावा अशी इच्छा झाली. राजाच्या सहवासांत तिची कामना अतृप्तच होती. ह्मातारा नवरा जो जो शृंगारचेष्टा करी तों तों ती त्याचा धिक्कार करी. कामवश होऊन तिनें लज्जा सोडली व विजयपुत्रा जवळ प्रेमालिंगनाची प्रार्थना केली. धरणी दुभंग होऊन पोटांत घेईल तर बरें असें विजयाला वाटलें. तिच्या उन्मादावस्थे बद्दल त्याला शोक व क्षोभ झाला. राजाचें भय धरूं नको व राजाला सूर्योदया पूर्वींच जगांतून नाहींसा करितें असेंही कुलटा बोलली. विजय चालता झाला. त्या सरशीं तिनें विजयाचा सूड घेण्याचा निश्चय केला.

राजाची तिनें समजूत केली कीं, विजयानें माझ्यावर बलजोरी केली व वसंतानें मला मारलें. राजा संतापला व त्यानें दरबार भरवून विजयाला व वसन्ताला देहान्ताची शिक्षा दिली. मारेकरी कबूल होईना व सर्वत्र राजद्रोह राजाला वाटला. विजयाचा चेहराच त्याचा निरपराधीपणा दाखवी. लोकांस राणीचें दुष्ट कृत्य माहित होतेंच. लोकांनीं राजाला दोष दिला. इतक्यांत एक पहिलवान द्रव्य लोभानें मारेकऱ्याचें काम करण्याला प्रवृत्त झाला. हा पहिलवान राजपुत्रांचा वस्ताद होता. वधस्तंभापाशीं विजय व वसन्त यांचा शोक चालू असतां त्याची उपमाता शांता व जुने मंत्री हे दोघे येऊन त्यांनीं त्या वस्तादाचें मन बदललें. त्याला राजा इतकेंच द्रव्य देऊं केलें तेव्हां त्यानें राजपुत्रांना सोडून दिलें व कांहीं रक्ताचें कपडे दाखऊन राजाराणींची खात्री केली.

त्या अशा वधा नंतर दुर्बुद्धी आपल्या बटुकादि मंत्र्यासह यथेच्छ वर्तूं लागला. राणीची मैत्रीण दुर्लता इला तो पट्टराणी करीना. तो तर ह्मणाला कीं, दुर्नयमयी माझी बहिण नसती तर तिलाच पट्टराणी केलें असतें. तो प्रघ नही झाला, राणीला वेड लागलें. तिला सूडाचा पश्चात्ताप वाटला. तिनें खरा प्रकार राजास कळविला. राजाही ह्या अघोर गोष्टीमुळें वेडा झाला. राणीनें विहिरींत जीव दिला आणि पुढें राजा सैरावैरा फिरूं लागला. तो सभागृहांत जातो. तेथें दुर्बुद्धी व त्याचे मंत्री सुरा पिऊन मत्त होतात. तेथें दर्लता केरसुणीनें दुर्बुद्धीला व राजाला ठोसे मारते. आणि अखेरीला रानांत हाल अपेष्टा भोगीत वनचरा प्रमाणें फिरणारे राजपुत्र राजाला भेटतात व सर्वत्र आनंदी आनंद होतो.

अशी ही कथा आहे. अशा गोष्टि नाट्यकारांनीं लिहूं नयेत असा आमचा ग्रह आहे. पुत्रावर फिदा होणारी आई किंवा भगिनी विषयीं अभद्र बोलणार भाऊ, पतीला सूर्योदयापूर्वीं जगांतून नाहींशी करणारी भार्या अशा विषयांचें उद्घाटनच फार कर्णकटु आहे. लोकांच्या मनाला एकदम धक्का बसेल असा हा वृतांत आहे. असे प्रकार रंगभूमीवर येतील तर समाजाला तें नाट्य फार भयानक वाटेल. अशा गोष्टी मन क्षुब्ध करितात. नाटक वाचून मनाला आल्हाद व संतोष होत नाहीं. त्या गोष्टींतील कल्पना चित्तवृत्ती उदासीन करितात. जी गोष्ट अमानुष किंवा पिशाचपणाची आहे ती लोकांस बोध तो काय करणार! तिनें मनोरंजन तें कसलें होणार! कांहीं विरळा नरनारी पशुवत् असतील पण त्यांचें प्रदर्शन तें कशाला? मनाला चीड व संताप येणारें हें नाटक आहे. यांतील नायक जो विजय त्याची बहादरी ती कोठली! मातृगमन केलें नाहीं हा कांहीं मोठेपणा नाहीं. सामान्य मनुष्यही असाच वागेल.

ह्मातारपणीं लग्न करणाऱ्याचा उपहासही अतिशयोक्तीचा आहे. ग्रंथकाराची कल्पना अचाट आहे. पण त्यानें नाटक रमणीय अर्थ कथीत नाहीं व आल्हादकारक वर्णनही सांगत नाहीं. बाबु अमृतलाल हे याचे नाट्यकर्ते आहेत. करुण, हास्य व अद्भुत या रसांचा परिपोष न करितां त्यांनीं त्या रसांचें मातेरें केलें आहे. हिंदुसमाजाला असलें नाटक नको. जुने नाट्यकार डोळ्यापुढें ठेवून एखादी चांगली कृती लोकांपुढें मांडली तर फार बरें! उदात्त व गंभीर मनोवृत्ती उत्पन्न करण्याचें कौशल्य नसेल तर तो कांहीं दोष नाहीं. पण राक्षसी, अचाट व किळस आणणारी कल्पना नाट्यद्वारा लोकांच्या दृष्टीपुढें न येण्याविषयीं प्रत्येक ग्रंथकारानें खबरदारी घेतली पाहिजे.

नाट्योपहारांतील पुष्पमालेंतील हें नाटक दुसरें पुष्प आहे. राजश्री बापू नरसिंह भावे यांनीं भाषांतरासाठीं ही निवड केली नसती तर पुष्कळसे श्रम अन्यत्र उपयोगीं पडले असते. राजश्री भावे मराठी भाषा चांगली लिहितात. त्यांनीं आपली कामगिरी चांगली केली आहे. 'कल्पद्रुम' कर्ते अशा पुस्तकांचा नजराणा कोणासही या पुढें न पाठवितील अशी आह्मी आशा करितो

The Berar Samachar

MONDAY JANUARY
13 1902

The Industrial exhibition at Calcutta was an adjunct to the National Congress. It is not so much a novelty but a welcome fact is so far as it marks a departure in the programme of the Congress. It is a solid illustration of the new lines on which the Congress proposes to improve the condition of India. The Industrial exhibition is a practical admission of the grand truth that goes to build up a nation. It stands like a guide-post at the critical transition from which we might hope to recoup the last greatness of our nation. We have been losing our material wealth until we see that our nation is just like a cipher and cannot possibly survive the shock of the present competition. Nations rise or fall when they gain or lose in material wealth. The civilizing agency of the West is in fact the cause of our ruin. We do not mean to condemn it whole—sale because it has given us so many ennobling sentiments of nationality and an organizing spirit of uniting for the general up—heaval. These lessons are noble inspirations of the West. But in getting to them we have passed through a stage in which our industries are killed and our commerce is reduced to a minimum. The foreign nature of the British rule is responsible for many of the evils that have undermined our material progress. The expenditure of the administration is enormous and the many opportunities of draining money out of India offer a splendid field to the *Heaven-born* of the British subjects. The greatness of the British empire is more or less the past grandeur and wealth of India. While we are groaning under these disadvantages of material adversity we are, however, not less thankful to the British rule for every blessing that peace, safety and perfect order has brought to the home of Indian people. In the face of the steam and electricity which have developed the manufacture and commerce of Great Britain our industry and commerce could not maintain the ground they once occupied in the immediate past. Our great disadvantage is that we began to lose our old ground and we further failed to cope with the educational requirements of the modern type. Thus we have neither the training of maintaing our commercial footing nor the isolated aloofness from the comforts, luxuries and refinements which the British rule has brought in our midst. We became perfect strangers to the ways of building our material prosperity whereas we lost simplicity of life and patronized the foreign manufactures. We have lost our control over the markets of the world as well as of our own and became a class of rich leisurely people to give an ample field for the markets of other nations. We will not demur to the ruinous cost of the foreign rule if the government give us something in return to make up our losses in wealth. Our poverty is growing a pace with the number of famines that we have to face these thirty years. This self-same poverty is a clear index to the decadence of material wealth. We have often [illegible] the causes of our poverty [illegible] to any other conclusion that the Indian people are sure to disappear in the present race with other nations of the world, unless they prefer to rise again to the magnitude of the work that lies before them. That work is to build a-new India on her present ruins in point of material wealth. If is this work to which the Industrial exhibition directs the attention of the whole nation. It is to be seen whether we prove equal to the greatness of the task. We are admitedly helpless in many respects. We want a great capital, we are in need of a state—help and we have to organize an educational agency to achieve it. Our only hope is in our earnest efforts and as we agree to rely on our own self and work independently we hope to enlist in the long run the sympathies of the government in order to remove our present helplessness.

—:0:—

The Hindu of Madras has made the following remarks in regard to the aim of the work of Spiritualism which Mrs. Annie Besant has taken in hand.

"Her mission, we believe, is more to enlighten the masses of this country on the inner significance of our faiths. If she succeeds in the attempt as we hope she would, she would have become the greatest benefactor of India. If she can make the distant Mahomedan, the sullen Christian and the orthodox Hindu perceive the unity of all faiths and replace strife by love, the chances of our becoming a nation respected, are not distant And for this purpose, well might she appeal, "to the great Prophet against the Mussulmans, to Christ against Christian and to the Rishis against the modern Hindu."

Here is some grand truth about all great religious of the world.

"There was no religion without mysticism. All the universe was but a mirror, one perfect beauty. The one love was that of God; all others were part of that. God was true being; all else non-being. Man could rise and return unto God. The love of devotion was breeding in the poetry of Persia. "Non-being, is the mirror of absolute being and God the hidden treasure." As to the mysticism of Islam, the place of the young religion among the faiths of the world did not lie in the esoteric side where forms were different and ceremonies varied. What was wanted was union of religious and spiritual truth. When man knew that he sought to return to Him whence he came. Let them try to see all that was noble and not criticise. "Let them love their faith. May the God of all nations grant unto them that his children shall no longer struggle. There is one God and, none other and we all bow before Him."

वऱ्हाड

हवामान— हवा अती विघडली असून थोडा पाऊसही पडला. आभाळ वारंवार आल्यामुळें हरबऱ्यास कीड लागली व इतर पिकांचीं फुलें झडलीं. काल पासून थंडीचें मान पुन्हां पडून हवा आरोग्यकारक होईल असा रंग दिसतो.

अलिशान नामदार कर्नल बार रेसिडेंट साहेब यांची स्वारी शनिवारी दिवसाच्या [illegible] वतीस गेली. त्यांच्या धूळदर्शना साठीं कुमार श्री हरमामजी डेपुटी कामिशनर आदि करून अधिकारी व इतर मुख्य वस्तु प्रमुख गृहस्थ आकोल्याच्या स्टेशनावर गेले होते आणि नामदार साहेबांस पुष्पगुच्छ देऊन त्यांचा दर्शनलाभ सर्वांनीं घेतला.

नामदार बार साहेब तारीख १८ रोजीं आकोल्यास येऊन १९ व २० या दोन दिवशीं येथें राहणार आहेत. त्यांच्या स्वागतासाठीं मोठी तयारी चालू आहे. मानपत्रही देण्यासाठीं दरबार भरविण्यांत येईल.

मे. आर. डी. हेअर साहेब हे विलायतेहून परत आले असून ते या आठवड्यांत आपल्या कामावर रुजू होतील.

मि. अबदूल व [illegible]रखान नायब तहशिलदार, दर्यापूर यांस दोन महिने वीस दिवसांची हक्काची रजा देण्यांत आली असून त्यांच्या जागीं रा. रा. बळवंत त्रिम्बक नायब तहशिलदार यांस पुसदाहून बदलून मि. शेख वाहीद यांस पुसदास नायब तहशिलदार नेमलें.

गेल्या आक्टोबर महिन्यांत या प्रांतीं १२३००० माणसें जन्मलीं व ९३३६ मरण पावलीं. जननाचें प्रमाण पुष्कळच वाढलें आहे ही गोष्ट स्मरणांत ठेवण्यासारखी आहे.

नोटीस

बेशमी रामचंद्र वल्लद बापू पाटील राहणार बोराळ बुजरुक तालुका जळगांव-यांस.

तुह्मी ९९ रुपयांच्या मोबदल्यांत २ खंडी कपाशी मार्गशीर्ष शुद्ध ९ संवत १९५७ रोजीं देण्याचा करार १७।१०।०० ला केला होता त्या प्रमाणें कपाशी दिली नाहीं. तर त्या दिवशींच्या कपाशीच्या भावा प्रमाणें तुह्माकडे १३० रुपये त्या मित्तीला निघाले ते रुपये दरमहा २ रुपये व्याजा सुद्धां आठ दिवसांत चुकतें करावें. तसें न केल्यास कोर्ट मार्फत सर्व खर्चासुद्धां रक्कम वसूल केली जाईल. कळावें. ता. १२।१।०२ इ.

सही (मारवाडीत)
मेघराज गुलाबचंद दुकान जळगांव.

नोटीस

बेशमी अमृता वल्लद बापूजी पाटील राहणार पिंपरी खुर्द्र तालुका जळगाव यास.

तुह्माकडे १७९ रुपये ८ आणे जेष्ठ वद्य १ संवत १९५७ रोजीं निघालें. ही रकम आणि त्या वरील दरमहा एकोत्रा प्रमाणें व्याज मिळून सर्व रक्कम या नोटिशीच्या खर्चा सुद्धा आठ दिवसांत आणून पोचती करावी. तसें करण्यास चुकाल तर कोर्ट मार्फत सर्व खर्चासुद्धां रकम वसूल करूं. कळावें. १२।१।०२

सही (मारवाडीत)
मेघराज गुलाबचंद दुकान जळगांव.

नोटीस

बेशमी नवू वल्लद बाबू धनगर व नामीनदार गंगाराम वल्लद लक्ष्मण राहणार धानोरे यांस:—

मौजे धानोरे येथील सर्व्हे नंबर १९६, १९६ व १९७ हीं तीन शेतें तुह्माकडे १८९७ पासून पांच वर्षें वहितीला आहेत करारा प्रमाणें तीं शेतें खोड, कंधा, हरळ वगैरे काढून व जमीन नांगरून साफ करून परत आह्मास द्यावी. तसें करण्यास चुकाल तर आह्मी शेतें मार्च महिन्यांत ताब्यांत घेऊन नीट साफ करूं आणि त्याचा सर्व खर्च या नोटिशीच्या खर्चासुद्धां तुह्माकडून कोर्ट मार्फत वसूल केला जाईल. कळावें. तारीख १२ जानेवारी १९०२ इ०

सही (मारवाडींत)
मेघराज गुलाबचंद दुकान
जळगांव.

नोटीस

बेशमी गंगाराम वल्लद लक्ष्मण पाटील राहणार धानोरा तालुका जळगांव यांस:—

तुह्माकडे धानोरे येथील सर्व्हे नंबर ११६ चें शेत १८९७ पासून वहितीला आहे. पांच वर्षें पुरी होतांच शेत नांगरून साफ करून देण्याचा तुह्मी ठराव केला आहे. त्या प्रमाणें शेत चारी मेरा साफ करून नांगरून द्यावें. तसें न केल्यास मार्च महिन्यात आह्मी शेत परत घेऊन नांगरीचा खर्च कोर्ट मार्फत तुह्माकडून या नोटिशीच्या खर्चासुद्धां वसूल केला जाईल. कळावें. १२ जानेवारी १९०१ इसवी.

सही (मारवाडींत)
मेघराज गुलाबचंद दुकान
जळगांव.

कि० दिवाणी दावा नंबर $\frac{६}{१९०१}$ क्लास १९

कोणी स्थानापन्न होतो तेव्हां त्याजला कर्ज वसूल करण्याबद्दल सरटीफिकीट देण्याचा कायदा अक्ट नंबर ७ सन १८८९ यातील कलम ७ अन्वये नोटीस.

विद्यमान विश्वनाथ नारायण दांडेकर साहेब सिव्हील जड्ज्य आकोला याचे कोर्टांत.

अर्जदार सरदारी जवजे जमनादास मारवाडी दुकान केळीवेळी मुखत्यार गोविंद पुंजाजी.

सर्वांस या नोटिसीनें कळविण्यांत येते कीं, वरील अर्जदार यानें मयत जमनादास गिरधारीलाल वस्ती केळीवेळी याचे लोकाकडून येणे असलेले कर्ज रकम रुपये ६८२४८६ हें कर्ज वसूल करण्याकरितां सरटीफिकीट मिळावे ह्मणून तारीख २० माहे दिसेंबर सन १९०१ इसवी रोजीं अर्ज केला आहे. व त्या अर्जाचे चौकशीची तारीख २९ माहे जानेवारी सन १९०२ इसवी रोजीं मुक्रर केली आहे तर सदहू दिवशीं १० वाजतां तुह्मी आपले दस्तऐवज वगैरेसुद्धां आमचे कोर्टांत अर्जदार याजला कां सरटिफिकीट देऊं नये याचें कारण दाखविण्याकरितां हजर व्हावें. माझे सही निशीं व कोर्टाचे शिक्यानिशीं ही नोटीस देण्यात आली आहे. आज तारीख ११ माहे जानेवारी सन १९०२ इसवी.

V. N. Dandekar.
सिव्हिल जज्ज
आकोला

वर्तमानसार

अमीर ह्मणतो कीं– मी आपल्या राज्याचें नीट संरक्षण करीन आणि परराष्ट्रास आपल्या राज्यांत येऊं देणार नाहीं. हल्लीं जी [illegible] फिरवूं दे- [illegible] कर मला [illegible] वेंही माझ्या राज्यांत उपयोगांत आणूं देणार नाहीं. रेल्वे व तारांस हा देश योग्य नाहीं ह्मणून मी त्या सुरूं करणार नाहीं. मिशनरी लोकांस देशांत येऊं देणार नाहीं, इंग्लिश व्यापार अगर इंग्लिश शिक्षण हींहि मी आपल्या देशांत येऊं देणार नाहीं. परशियन आणि आराबिक भाषा शिकविण्याकरतां मात्र जिकडे तिकडे शाळा काढल्या जातील. मी आपल्या प्रजेचें बापाप्रमाणें संरक्षण करीन.

मौजेची फिर्याद— मिसेस मार्गारेट नांवाची एक बाई प्रसूत आतांना ओडली, ह्मणून डा० ल्फड यांस बोलावून आणलें. शस्त्रक्रिया करण्याची जरूर आहे असें डा० साहेबांस वाटलें. परंतु बाईच्या आरडण्या ओरडण्यामुळें त्यांस ती करतां येईना. शेवटी डा० साहेब निघून गेले बाईच्या नवऱ्यानें निघून न जाण्या विषयीं ह्यांस पुष्कळ विनविलें परंतु ह्यांनीं तें ऐकलें नाहीं. शेवटीं दुसरा डाक्टर आणून बाईची सुटका केली. बाईचे प्राण वाचविण्यात मूल दगावलें. पुढें नवरा बायकोनीं डाक्टर ल्फड साहेबावर नुकसानीचा दावा केला व ३०० रुपये नुकसान भरून मागितलें व कोर्टातून वादीला नुकसान भरून देण्याची प्रतिवादीस ताकीद मिळाली. ल्फड साहेबांनीं अपील केलें तथापि खालच्या कोर्टाचा निकालच वरिष्ट कोर्टानें कायम केला व फ्लड साहेबांस ३००० रुपये नुकसानीबद्दल द्यावे लागले. एखादी केस हातांत घेऊन ती अर्धवट सोडणें गुन्हा होतो. आ०

सोन्याचा पाळणा— १७२० मध्यें एका जर्मन राजपुत्रानें स्वीडनच्या राणीस तिच्या मुलाच्या उष्टावणाच्या दिवशीं देणगीदाखल एक सोन्याचा पाळणा पाठविला होता. परंतु दुर्दैवानें तो पाळणा नेणारें गलबत जोर्न नांवाच्या बेटावर आपटून फुटलें. तेथल्या लोकांनी त्या गलबत वाल्यांस मारून तें गलबत लुटलें. परंतु तो पाळणा त्यांच्या हातीं सापडला नसून तो अजून तेथें पुरून पडला आहे अशी एक गोष्ट प्रसिद्ध झाल्या वरून तो सापडून देणारास स्वीडनच्या हल्लींच्या राजानें ५०० पौंडांचें एक बक्षीस लावलें आहे.

व्यापाऱ्याचें आणि भिकाऱ्याचें मांडण— सध्या बंगलोर येथें एका भिकाऱ्यानें दोन प्रसिद्ध वकील करून तेथल्या सुप्रसिद्ध व्यापाऱ्यावर त्यानें आपली झोळी काढून आपल्याला अतीशय मार दिला ह्मणून फिर्याद मांडली आहे. सदरहू व्यापाऱ्याच्या वतीनेंही बरेच पुढारी वकील काम चालवीत आहेत ह्मणून सदर खटल्याला तेथें पुष्कळ महत्व आलेलें आहे. भिकाऱ्यास भिक्षा घालणें ती कोणत्या गोष्टी पाहून घालावी ही गोष्ट विचार करण्यासारखी आहे 'रावसाहेब, दहा रुपयांची नोट मोडावयाची असल्यास मी मोड देतों पण मला एक पैसा द्या.' असें ह्मणणाऱ्या आणि मोठमोठ्या वकीलास फी देऊन फिर्याद करणाऱ्या भिकाऱ्यास [illegible] भिक्षा कां घालावी समजत नाहीं.

व्यापारी शिक्षणाची शाळा— [illegible] तारीख ६ जानेवारीपासून ही धर्म[illegible] सुरूं होणार आहे. ह्यांत व्यापारी [illegible] लघुलेखन, टाइपरायटिंग वगैरे व्याप[illegible] विषय मोफत शिकविण्यांत येती[illegible] अध्यापक युरोपियन असून त्यांचे हाताखालीं दोन देशी मास्तर दिले आहेत.

ना. दादाभाई नवरोजी— ह्यांची यंदा पार्लमेंटमध्यें पुन्हां निवडणूक होईल असें वाटत आहे. नॉर्थ लॅंबेथ व लिबरल रॅडिकल असोशिएशननें ना. दादाभाई यांस बहुमतानें उमेदवार ह्मणून पसंत केलें आहे व बहुशः त्यांची निवडणूक होईल अशी आशा वाटत आहे.

सर्की विलायतेस जाऊं लागली— यंदा वऱ्हाडांतून पुष्कळच सर्की विलायतेस जाऊं लागली आहे. रेल्वेनें दररोज हजारों खंडी सर्की रवाना होत आहे. तिकडे सर्कीचें तेल तयार करितात. तसेंच सर्कीपासून तूपहि तयार होऊं लागलें असून जर्मनी कडे सर्कीपासून साखर तयार करण्याविषयीं यत्न चालला आहे असें ह्मणतात.

देशी बुटांस मागणी:– हिंदुस्थानांत तयार केलेले देशी बूट ट्रान्सव्हालच्या लढाईत फार पसंत ठरल्यामुळें विलायतेतील फौजेसाठीं दरसाल १००००० प्रमाणे ३ वर्षे पर्यंत देशी बुटांचा पुरवठा करण्याबद्दल लढाई खात्याकडून हुकूम झाला आहे. ह्यानें बुटांचे देशी कारखान्यास उत्तेजन येईल.

नोटीस.

नोटीस वेशमी— कडताई मर्दे दानाजी सावरकार राहणार पनज ता० आकोट जि० आकोला. हीस खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं तूं माझी लग्नाची बायको असून तुजला माझे पोटचा ४ वर्षांचा मुलगा आहे. अजमास दोन वर्षें झालीं तूं आपले आई बापाचे घरीं भेटीस जाते अशी थाप देऊन गेलीस. नंतर बरेच वेळा तुजला आणण्या करितां मनुष्य पाठविले. व स्वतःही दोन वेळा आलो असतां तूं आली नाहींस. यास्तव ही नोटीस देण्यांत येते कीं, नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसांचे आंत मुला सुद्धां निघून येऊन नीट रीतीनें प्रपंच करावा. जर मुदतीचे आंत आली नाहींस तर तुजवर योग्य कोर्टात दावा करून कोर्ट मार्फत ताब्यांत घेतले जाईल. तसेंच तुजला चार पाच वेळां आणण्यास गाडी पाठविल्यामुळें तुझा खावटी बद्दल कोणतेच प्रकारचा दावा चालणार नाहीं ह्मणून ही नोटीस तुजला दिली आहे. कळावे. तारीख ९ माहे जानेवारी सन १९०२ इ०

सही
नादाजी वल्लद चिलाजी सावरकार
राहणार माळठाण खुर्द ता०
आकोट निशाणी खुद
हातची असे.

बक्षीस! बक्षीस !! बक्षास!!!

'विजयवसन्त'

फक्त ट. ह. आणि व्ही. पी. चार्जसह

[illegible] आमच्या [illegible] क मासिक पुस्तक[illegible] अप्रतिम नाटक [illegible]. वर्षारंभ [illegible] चालू आहे. [illegible] ६०० पृष्ठे मिळतात. चार, उदार व रसिक वाचकांनीं आश्रय देण्याची त्वरा करावी.

चितळे आणि मंडळी, वाई
जिल्हा सातारा.

मुंबई बॅंकची ठेव ठेवण्याची बॅंक

या सेव्हिंग बॅंक मध्यें खालील अटीवर ठेव ठेविली जाईल.

कोणत्याही एका वर्षांत ह्मणजे जानेवारीच्या १ ले तारखे पासून तें दिसेंबरच्या ३१ तारखे पर्यंत फक्त एक हजारा पर्यंत रुपये ठेविले जातील.

दोन अथवा अधिक मनुष्यांच्या नांवानें देखील एक ठेव ठेवितां येईल. व त्यांच्या हयातींत, तसेंच त्यांचे मागें त्यांच्या पैकीं एकास अथवा अधिक जणांस ठेव काढतां येईल.

एका वर्षांत एक हजार रुपया पर्यंत ठेवलेल्या रकमेवर दरसाल दर शेकडा ३ तीन रुपये व्याज दिलें जाईल. मात्र ५००० पाच हजारा वरील रकमेस व्याज नाहीं.

मुंबई ब्यांक आकोला १९ जुलै १८९८ } A. G. Watson Agent.

खरेदीकरा !

रास्कोपची थेट व खरीं पेटंट वाचेस नकली मालास भुलून पैसे खर्चूं नका!!!

रेल्वेच्या व इतर अवजड कामास हेंच वॉच अत्यंत उपयुक्त आहे. हें वॉच पहिल्या प्रतीचें बिनचूक वेळ दाखविणारें असून इतर वॉचेस प्रमाणें यांस नेहमीं रिपेरची जरूर नसून या बद्दल विशेष काळजी व लक्ष पुरविण्याची अवश्यकता नाहीं. ह्मणून जंगलांत बाहेर फिरणारे लोकांचें तर हें सोबतीच आहे असें अनुभवास आलें आहे. याजकरितां ज्याला आपली वेळ बरोबर राखण्याची जरूरी आहे अशा लोकांस ह्मणजे इंजिनियर, कॉंट्र्याक्टर, ओव्हरसियर, फारेस्ट कान्सरव्हेटर व इतर प्रवासी लोकांस हें वॉच घेणें विषयीं आह्मी खात्रीपूर्वक शिफारस करितों. आमची **रास्कोपच्या पेटंट वॉचेस** संबंधीं याहून जास्त लिहिण्याची जरूरी नाहीं कारण त्यांच्या गुणांची प्रचीती तींच आपोआप दाखवितात, इतकें लिहिलें असतां बस्स आहे. हीं घड्याळें आपली स्वतःच शिफारस आजपर्यंत करीत आलीं आहेत, करीत आहेत व पुढेंही अशीच करीत राहतील. प्रत्येक वॉच फार काळजीपूर्वक तपासून चालवून तें वेळ बरोबर दाखविते अशाबद्दल ग्यारंटी देण्यांत येते, व ह्याबद्दलची जोखीमदारी आमचे शिरावर आहे.

सूचनाः—पुढील नमुना २१ लाईनचें मोठ्या आकाराच्या वॉचचा आहे.

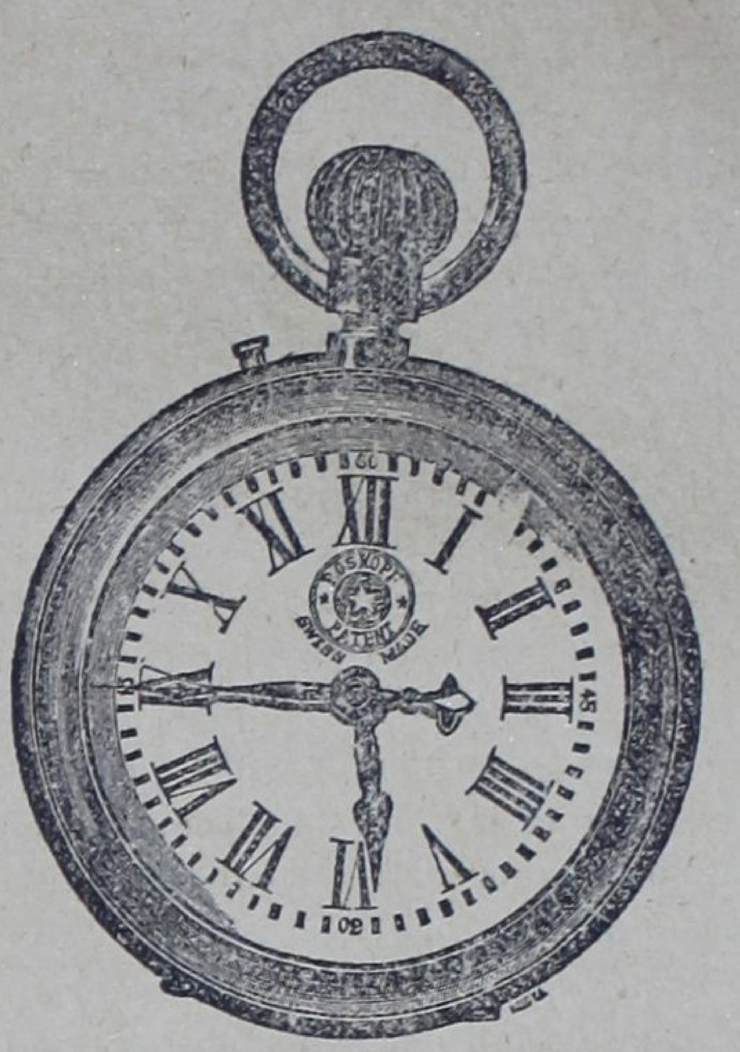

मोठे, मध्यम १६ रु. १७ रु. लहान.

रोल्ड गोल्ड ४ वर्षांच्या ग्यारंटीचें

१९ लाईन ओपनफेस....................४०
१९ ,, हंटिग....................५०

गोल्ड ५ वर्षांच्या ग्यारंटीचें.

१८ लाईन ओपन फेस फिरत्या झांकणाचे १५०
१९ ,, हंटिग, नकशीचे २५०

मेटलचें तीन वर्षें ग्यारंटीचें.

रास्कोप पेटंट २१ लाईन एकस्ट्रा स्ट्रांग १८
१९ ,, सेकंद कांट्यासह...........२०
१९ ,, मध्यभागी सेकंद कांटा असलेलें २२
१९ ,, हाफ् हंटिंगचें..............२०
१९ ,, हंटिंगचें २०
१४ ,, रिस्ट वॉच २०

इनॅमल्मेटल ३ वर्षांच्या ग्यारंटीचें

१९ लाईन ऑपनफेस............२०
१९ ,, हंटिग...................२०
१४ ,, रिस्टवॉच...................२०

सिल्व्हर वाच ४ वर्षांच्या ग्यारंटीचे

१४ लाईन रिस्ट वॉच ३०
१४ ,, हंटिंग........................३५
१८ व १९ ,, ऑपनफेस...........३०
१९ ,, सेकंद कांट्यासह ३२
१९ ,, मध्यभागीं सेकंद कांटा असलेलें ३५
१९ ,, ऑपनफेस सुंदर नकशीचें....३५
१९ ,, हंटिंग ४९

लेडीज वॉचीस १४, १८, क्यारेटगोल्ड रुपये ६५–२०० पर्यंत.

सी. हीनीगर आणि कंपनी,

ओरिजिनल निनीयन रास्कोप पेटंट वॉचेसचे सोल एजंट.

५ हार्नबी रोड, मुंबई.

☞ हे पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

REGISERED N. N

साल अखेर „ ७ „ १ ८८
किरकोळ अंकास ८४
नोटिशी बद्दल
१० ओळीचे आंत रु० १
दर ओळीस......... ८१ ०६
दुसरे खेपेस ८१

व… …ाचार.

T… …SAMACHAR

Six monthly......... 3 .... 8 as
Single copy .... 4 as
Advertisement
Below 10 lines ...... 2 Rs
Per line over 10 ......4 as
Repetition Per line... 3 as

VOL XXXVI AKOLA MONDAY 13 JANUARY 1902 NO 2

वर्ष ३६ आकोला सोमवार तारीख १३ माहे जानेवारी सन १९०२ इ० अंक २

ADVERTISEMENT

The public of Berar are informed that Mr. G. R. Karnick has been appointed Sub-agent under me to carry out the business of the Calcutta Provident Institution to enable the people of Berar to take advantage of the benefit of the institution which is not restricted to a particular class but open to all.

For forms of application apply to Mr. G. R. Karnick sub agent Akola or to the undersigned.

Sub-Agents are wanted in every town. Apply to the undersigned.

23-12-01. S. T. LAZARUS
Canvassing Agent
Cal. Provident Ins.
Umred Nagpoor.

NOTICE

TENDERS are invited for the contracts for the manufacture and supply of country spirit in the areas mentioned below of the Hyderabad Assigned Districts for one year from the 1st April 1902 under the Madras Contract Distillery system which is now in force.

2. Full particulars of the conditions under which tenders may be made and under which the contracts will be granted, can be obtained on application to the Inspector General of Excise, Hyderabad Assigned Districts, Amraoti Camp.

3. No tenders will be received after noon on the 3rd. February 1902.

4. The contract areas are as follows:—

(a) Ellichpur Distillery area.

Ellichpur District—2,623 square miles with a population at the last census of 295,392.

Amraoti District—2,759 square miles; population 630,245.

(b) Akola Distillery area.

Akola District—2,659 square miles; population 582,763.

Malkapur Taluq (of the Buldana District) —791 square miles; population 173,256.

5. Tenders may be made for either or both areas.

W. Hastings Lieut. Col.
Inspector General of Excise
H. A. D.

जाहिरात.

मुलुक अमानी हैद्राबाद यांतील
सन १९०२—०३
साला करितां,
अबकारीचे हरास,

खालीं लिहिलेल्या तारखेस आणि त्या पुढील दिवशीं होतील:—

		फेब्रुवारी ता.	१९०२
वणी यवतमाळ-	सोमवार	„ ३	„
वाशीम	शनिवार	„ ८	„
अकोला	गुरुवार	„ १३	„
बुलडाणा	सोमवार	„ १७	„
उमरावती	शुक्रवार	„ २१	„
इलिचपूर	बुधवार	„ २६	„

हल्लीं चालू असलेल्या पद्धती प्रमाणें गांवठी दारू अफू आणि गांजा यांची मंजूर केलेल्या दुकानांत किरकोळ विक्री करण्याचे हक्क दिपुटी कमिशनर साहेबांचे कचेरींत हरासानें देण्यांत येतील.

उमरावती, ता. ७ जानेवारी सन १९०२

W. Hastings, Lieut: Col:
इन्स्पेक्टर जनरल् आफ् एक्सैझ्
मु० अ० हैद्राबाद.

दिशाभूल झाली

यंदाची राष्ट्रीय सभा मागीलपेक्षां कांहीं तरी निराळ्या प्रकारची होईल अशी जी कल्पना होती ती कल्पना खोटी ठरली. व सालदरसाल प्रमाणेंच यंदाच्या सभेचें काम उरकण्यांत आलें. फक्त औद्योगिक प्रदर्शन एवढीच नवी आणि उपयुक्त बाब झाली. महत्वाचे असे पांच सात राजकीय विषय घेऊन औद्योगिक आणि शेतकी संबंधीं विषयावर राष्ट्रीय सभेचें लक्ष्य लागेल असें दिसत होतें; परंतु तें सर्व लटकें पडून राजकीय विषयांसच प्राधान्य मिळालें. अर्थात बंगाली मंडळींनीं औद्योगिक प्रदर्शन भरविण्याचा केलेला प्रयत्न निरर्थक ठरला. सारांश यंदाची राष्ट्रीय सभा ही पूर्वी प्रमाणेंच 'नळी फुंकली सोनारें, इकडून तिकडे गेलें वारें' या पैकींच झाली.

राष्ट्रीय सभेचा मुख्य उद्देश राजकीय सुधारणा करण्याचा आहे, परंतु जों पर्यंत आपणांस आपल्या हातची राजकयि सुधारणा करून घेतां येत नाहीं तोंपर्यंत सरकार राष्ट्रीय सभेच्या मागण्याकडे लक्ष्य देईल अशी आशा करणें व्यर्थ होय. व्हाइस रायसाहेबांपासून पाटीलकुळकर्ण्या पर्यंत राज्यकारभाराची जी सांखळी व्यवस्थित जोडली गेली आहे, तशी व्यवस्थित सांख्ळी राष्ट्रीय सभेपासून खेडे गांवच्या सभेपर्यंत जोडून संघशक्ति पैदा करण्यास शिकलें पाहिजे. राष्ट्रीय सभा, प्रांतिक सभा, जिल्हा सभा, तालुकासभा, आणि गांवसभा इतक्या सभांची स्थापना होऊन त्यांचीं कामें सरकारी राज्यपद्धती प्रमाणें हुकमतीनें चालविण्यास आपण शिकलें पाहिजे व दुसऱ्यास शिकविलें पाहिजे. ह्या सभांचे खर्चाकरितां एक राष्ट्रीयफंड गोळा केला पाहिजे आणि अशा रीतीनें सुव्यवस्थित आणि एकदिलानें कामें झालीं तरच राष्ट्रीय सभेचा मानमरातब चांगला होईल.

हिंदस्थानच्या राज्यपद्धतींतील चुकांबद्दल आह्मी तक्रारी करितों. परंत, ह्या चुकांतील किमेक चुका आमच्या आह्मीच दुरुस्त करावयास पाहिजे आहेत. उदाहरणार्थ. मद्यपानाची वाढ. अपकारी खात्याबद्दल राष्ट्रीय सभा दरसाल ठराव करीत आहे; परंतु मद्यपाननिषेधाकरिता व्याख्यानें देण्यास इंग्लंडांतील लोकांना इकडे यावें लागतें हें कोणास ठाऊक नाहीं ? 'परदेशच्या व्यापाऱ्यांच्या चढाओढीमुळें आमचे धंदे बुडाले' ही राष्ट्रीय सभेची दुसरी तक्रार. परंतु, देशी माल वापरण्याचा निश्चय केलेले राष्ट्रीय सभेंत किती लोक आहेत ह्याचा विचार कोणी केला आहे काय ? पोलिसखातें वाईट आहे; फौजदारी कायदे फार कडक आहेत, आणि अधिकारी लोक शिक्षा फार देतात ही आमची तिसरी तक्रार. परंतु, आपसांतील तंटे टाळण्याची खटपट राष्ट्रीय सभेनें केली नाहीं अथवा झालेले तंटे आपसांत मिटविण्याबद्दलही राष्ट्रीय सभा पर्वा करीत नाहीं. सारांश, आपल्या हातच्या सुधारणा जर आह्मी करीत नाहीं तर सरकार आमचें ऐकत नाहीं, ह्या ह्मणण्यांत काय अर्थ राहिला ?

आज सतरा वर्षांच्या अनुभवावरून राष्ट्रीय सभेची दिशा बदलली पाहिजे हें सिद्ध आहे. मो०

सुधारणेचें अंजन

यंदाच्या सामाजिकपरिषदेचे अध्यक्ष राजा विनयकृष्ण देव ह्यांच्या भाषणानें सुधारकांच्या डोळ्यांत झणझणीत अंजन बसलें आहे. मुंबईस प्रांतिकसामाजिकपरिषदेचें अध्यक्ष रा. शामराव विठ्ठल ह्यानीं घातलेल्या अंजनानें मिटलेले डोळे पुन्हां उघडतात न उघडतात तोंच हें दुसरें अंजन पडल्यामुळें सुधारकवर्गाचा अगदीं गारठा उडाला आहे. आपल्या टोळींत अध्यक्षाचे जागेस योग्य असा माणूस नाहीं हें पाहून त्यांना लाज वाटूं लागली आहे. राजा विनयकृष्ण देव हे सुधारकांस सांगतात कीं:—

(१) जातीची संस्था आणि ग्रामसंस्था हीं सामाजिक बाबतींमध्यें निरनिराळ्या ठिकाणचीं लहान लहान लोकसत्तात्मक राज्येंच आहेत. ह्या संस्था चांगल्या जोरदार आणि मक्कम असल्यामुळें हिंदुधर्मांच्या भिंती फोडून मुसलमानी धर्माला आंत घुसतां आलें नाहीं.

(२) ह्या पाश्चिमात्य सुधारणेमुळें आपल्या समाजाचीं सर्व बंधनें विस्खलित होत चाललीं आहेत आणि ह्याचे परिणाम लोकांवर समाधानकारक होत नाहींत. हल्लीं मद्यप्राशनाचा प्रसार फार झाला आहे व त्यापासूनच फार भयंकर परिणाम घडून येत आहेत.

(३) वाडवडिलांचा मान न ठेवणें, कोणाचेंही न ऐकणें आणि सामाजिक नियम पाळण्याविषयीं नाखूष असणें हेंच हल्लीं सभ्यपणाचें आणि प्रतिष्ठितपणाचें लक्षण बनत चाललें आहे. अप्पलपोटेपणा, धनलोभ आणि पोकळ डामडौल हे दुर्गुण हल्लीं फार वाढत चालले आहेत.

(४) हिंदु विधवांची चाल ज्या उच्च तत्वावर बसविली आहे त्या उच्च तत्वाची कल्पना सुद्धां आतां हळूं हळूं नाहींशी होत चालली आहे.

(५) ज्याच्या योगानें स्त्रियांच्या अंगचे सद्गुण वाढतील तें शिक्षण त्यांना दिलें पाहिजे. सहनशीलपणा, संतोष आणि नेमस्तपणा हे गुण स्त्रियांच्या अंगीं वृद्धिंगत झाले पाहिजेत इ०

पण हे खऱ्या सुधारणेचे विचार सुधारकांस कसे पसंत पडणार ? मो०

डोळे उघडा

राष्ट्रिय सभेचे प्रतिनिधी व इतर प्रेक्षक ह्यानीं राष्ट्रीय सभेचे सेशन्स चालू असतां देशी कपड्यांचा पोषाक करून सभेस यावें अशी विनंती राष्ट्रीय सभेच्या सेक्रेटरींनीं सर्वांस केली होती. "पण नुसत्या देशी कपड्याबद्दल इतकी तळमळ करूनच भागेल काय ? देशी कायदेपंडित, देशी डाक्तर, देशी गाड्या, आणि देशी व्यापार वगैरे संबंधानें लोकांची अशी उत्कृष्ठ इच्छा दिसते काय ? राष्ट्रीय सभेंत जें सर्व सामान आहे त्यापैकीं देशी किती आहे बरें ? त्याच प्रमाणें राष्ट्रीय सभेंत जे व्हालंटीयर आहेत त्यापैकीं देशी कालेजांपैकीं किती आहेत ? देशी विद्या आणि देशी विद्वान ह्यांस आह्मी किति आश्रय देत आहों ? खरी सुधारणा ही केवळ 'मनाची' गोष्ट आहे आणि सर्व श्रेष्ट गोष्ट ह्मटली ह्मणजे मनुष्यांमध्यें 'खरा स्वाभिमान' पाहिजे आहे. राष्ट्रीय सभेंत येणारांनीं देशी कपडे वापरावे असें ह्मणतां नव्हे ? सुधारक पक्षाच्या स्त्रियांचे पेहेराव वाढत्या प्रमाणावर परकीय होत आहेत हें तुमच्या ध्यानीं आहे काय ? शु०

वऱ्हाडसमाचार

मिती पौष शुद्ध ४ शके १८२२

सूचना

'वऱ्हाड-हायस्कूल-माजी-विद्यार्थी समाज' ही संज्ञाच सार्थवती आहे. या समाजाचें नांव जरा कानाला विचित्र वाटतें. तरी दुसऱ्या चांगल्या नांवाच्या अभावीं हेंच नांव उत्तम आहे. या समाजाला स्थापित होऊन पुष्कळ वर्षें झालीं आणि उत्तरोत्तर या समाजाला अधिकाधिक उत्कर्षाचा सुसमय प्राप्त होण्या सारखा आहे. या समाजाचा कार्यक्रम अगदीं साधा आहे तरी त्या पासून सुपरिणाम मोठमोठे होण्याच्या आशा वाटतात. या समाजाचे सभासद निरनिराळ्या धर्मांच्या, दर्ज्यांच्या आणि धंद्यांच्या लोकांमधील आहेत. सर्वजण थोड्याबहुत अंशांनीं या प्रांतांशीं अगदीं निकट संबंधांत आले आहेत, इतकेंच नाहीं तर या समाजांतील सभासदांच्या वर्तमान स्थितीवरून वऱ्हाडांतील विद्याखात्याचे अमृतमय परिणाम निदर्शनास येतील. हा समाज पुष्कळ मोठा आहे तरी या समाजाची कार्यकक्षा अगदींच मर्यादित आहे. करमणुकी साठीं जशी मित्रमंडळी एकत्र जमतात तशा पद्धतीवर हा समाज दर वर्षीं भरत असतो. दोन तीन दिवस एकत्र जमावें, आनंदानें परस्परांच्या भेटी घ्याव्या, एकमेकांचे विचार प्रसृत करावे, गायनादि करमणुकीच्या गोष्टी कराव्या, निरनिराळे खेळ खेळावे इत्यादि आनंदाच्या व करमणुकीच्या प्रकारांत समाजाचा सर्व वेळ जातो. दरसाल शिमग्याच्या सणांत हा भरतो आणि तीनशें चारशें मंडळी एकत्र जमून शाल्पोदन व आनंदोत्सव या दोन गोष्टींत सर्व समाज तल्लीन होऊन रमलेला असतो. अशा समाजापासून लाभ नाहीं असा कांहीं वर्षांपूर्वीं कित्येकांचा समज होता पण प्रत्यक्ष अनुभवानें तो समज खोटा ठरला आहे. या समाजाचे फायदे अप्रत्यक्ष पुष्कळ आहेत. निरनिराळीं प्रेमाचीं व स्नेहभावाचीं बंधनें येथून निघतात आणि ह्या बंधनांनीं समाजातील मंडळींचा एकजीव आपोआप होत असतो. उंचनीचपणा, गरिबी किंवा श्रीमंती आपपर भेदाभेद हे विसरून सर्व समाजवाले गृहस्थ परस्परांच्या आनंदवृत्तीला व सुखसमाधानीला आपल्या वर्तनानें, वाणीनें व संमेलनानें परिपुष्टी देतात. एक जुटीचें बीज अशाच समाजांत पेरलें जातें. या बीजाचा अंकूर सध्यां कोठें उद्भवला आहे. तोच कालांतरानें छायावृक्ष होईल आणि पुष्पफलांच्या भारानें ओथंबेल तेव्हां या समाजाची खरी महती आपोआप कळून येईल.

प्रस्तुत या समाजासंबंधानें आमचें आशाधन मोठें आहे. या समाजांतील [illegible] हातून जर एखादें मोठें कार्य हो[illegible] तर आमच्या प्रांतांत वाटलेलें [illegible] फुकट गेलें असें होईल. या समाज[illegible] कक्षा विस्तृत करावी असा [illegible] सभासदाचा हेतु दिसत आहे. गेल्या दोन तीन वर्षांपासून या संबंधानें चर्चा चालूं आहे. एखादें महत्कार्य स्वीकारण्याचा काल हाच आहे. व्यापारासाठीं भांडवल उभारा, औद्योगिक शिक्षणाच्या शाळा काढा, शेतकीचा विस्तार व सुधारणा करा, अशा नाना सूचना होत असतात. अशा सूचना अंमलांत आणण्यासाठीं जी एकदीलाची व सहानुभूतीची कार्यकर्त्री मंडळी पाहिजे ती अद्याप या समाजाच्या मंडळींमध्यें निघण्यासारखी नाहीं. सध्यां आमची सूचना एवढीच आहे कीं, समाजानें आपल्या कार्यक्रमांत पुष्कळसा फरक करावा आणि कोणती तरी मोठी गोष्ट हातीं घ्यावी आणि निश्चयानें तिच्या सिद्धीसाठीं प्रयत्न चालूं करावा.

दरसाल हा समाज शिमग्याच्या सुटींत भरत असतो ही सुटी इतकीं वर्षें दोन दिवस मिळत असे. पण चालूं सालासाठीं ही सुटी फक्त एक दिवस ह्मणजे सोमवार तारीख २४ मार्च रोजीं दिली जाईल. एक दिवसाचा काल फार थोडा आहे. सरकारी कचेऱ्याला सुटी आहे असेच दिवस मुक्रर करणें भाग आहे. शिमग्याची सुटी यंदा कमी केली आहे तरी इस्टर सणाची सुटी यंदा सर्व कचेऱ्यांस देण्याचा हुकूम झाला आहे. ही सुटी चार दिवसांची असून तारीख २८ मार्चे पासून ता. ३१ अखेर आहे. ह्मणून आह्मांस असें वाटतें कीं शिमग्याच्या सणाच्या ऐवजी हा समाज पुढील चार दिवसांच्या रजेंत भरविण्यांत येईल तर फार बरें होईल. यंदा हा समाज इलिचपुरास भरणार असून पल्ला लांबीचा आहे तेव्हां समाजाचे दिवस बदलण्यांत येतील तर पुष्कळ प्रकारें सोयीचें होईल. आमच्या या सूचनेचा विचार समाजाचे सेक्रेटरी आवश्य करितील अशी आह्मास आशा आहे.

विजयवसंत

—:0:—

हें एक नाटक 'कादंबरी कल्पद्रुम' कर्त्यांनीं आपल्या वर्गणीदारांस वार्षिक पारितोषक ह्मणून दिलें आहे. वंगभाषाभिज्ञ नाट्यकार रा. रा. अमृतलाल बोस यांच्या नाटकाची ही मराठी प्रतिकृती आहे. भाषा चांगली साधली आहे. व संविधानक सोपें आहे. नाटकाची गोष्ट अशी कीं, जयपूरचा राजा जयसेन याला विजय व वसंत दोन मुलगे होते. पहिला विजय हा युवराजाच्या अधिकाराला वयानें व विद्येनें योग्य झाला होता. वसंत हाही विद्याभ्यास करीत होता. पुढें या दोन मुलांची आई मरण पावली. राजा ह्मातारा झाला होता तरी त्याची इंद्रिय लालसा फार जबर होती, यानें दुसरें लग्न केलें. ही छोटी राणी दुर्नयमयी मोठी अचाट कृत्या होती. तिनें राजाला आपल्या मुठींत ठेविलें होतें इतकेंच नाहीं तर पोतेऱ्याप्रमाणें ती राजाला आपल्यापुढें वागवीत असे. तिला वाटे कीं, राज्याचें वैभव यथेष्ट भोगावें [illegible] तिनें विजयवसंत यांना राजापासून लांब केलें. राजाला अंतःपुरावाचून कांहींच सूचत नव्हतें. मंत्री, प्रजा व मांडलिक जहागिरदार हीं सर्वं त्रस्त झालीं. दुर्बुद्धीनें सर्वांचा अपमान करावा, मोठमोठ्या लोकांचीं घरें लुटावीं आणि रंडीबाजींत व मद्यपानांत निमग्न असावें. राणीच्या धाकानें कोणी राजाजवळ जाईना. लोकांवर जुलूम होऊं लागला. सर्वत्र मोठा कहर उसळला. दुर्बुद्धीला राज्यपद देण्यासाठीं राणीनें एक मोठीच युक्ति योजिली. विजय व वसंत यांची उपमाता शांता ही राजपुत्रांस राजवाड्यांत राजाजवळ राहण्यास नेणार होती. पण राजाला आपले पुत्रच नवले झाले होते. तो राणीपुढें मूर्ख बनला होता. राणीनें एक दिवशीं स्वप्न ह्मणून राजाला कळविलें कीं, मोठ्या राणीसाहेब स्वप्नांत आल्या आणि विजयवसंतांना राजवाड्यांत आणून त्यांच्या विषयीं विशेष काळजी घे असें त्यांनीं मला निक्षून सांगितलें. या स्वप्नाची बाह्य बतावणी फार चांगली होती पण अंतस्थ हेतु राजपुत्रास विषप्रयोग करण्याचा होता.

राजपुत्र विजय राजवाड्यांत आला. त्याचें रूप व यौवन पाहून राणीच्या मनांत काम पेटला. राजाला विषयेच्छा बलवत्तर खरी पण इंद्रियें निर्जीव होतीं. राणीला विजयरूपी अनाघ्रात पुष्पहार कंठांत घालावा अशी इच्छा झाली. राजाच्या सहवासांत तिची कामना अतृप्तच होती. ह्मातारा नवरा जो जो शृंगारचेष्टा करी तों तों ती त्याचा धिक्कार करी. कामवश होऊन तिनें लज्जा सोडली व विजयपुत्रा जवळ प्रेमालिंगनाची प्रार्थना केली. धरणी दुभंग होऊन पोटांत घेईल तर बरें असें विजयाला वाटलें. तिच्या उन्मादावस्थे बद्दल त्याला शोक व क्षोभ झाला. राजाचें भय धरूं नको व राजाला सूर्योदया पूर्वींच जगांतून नाहींसा करितें असेंही कुलटा बोलली. विजय चालता झाला. त्या सरशीं तिनें विजयाचा सूड घेण्याचा निश्चय केला.

राजाची तिनें समजूत केली कीं, विजयानें माझ्यावर बलजोरी केली व वसंतानें मला मारलें. राजा संतापला व त्यानें दरबार भरवून विजयाला व वसन्ताला देहान्ताची शिक्षा दिली. मारेकरी कबूल होईना व सर्वत्र राजद्रोह राजाला वाटला. विजयाचा चेहराच त्याचा निरपराधीपणा दाखवी. लोकास राणीचें इष्ट कृत्य माहित होतेंच. लोकांनीं राजाला दोष दिला इतक्यांत एक पहिलवान द्रव्य लोभानें मारेकऱ्याचें काम करण्याला प्रवृत्त झाला. हा पहिलवान राजपुत्रांचा वस्ताद होता. वधस्तंभापाशीं विजय व वसन्त यांचा शोक चालू असतां त्याची उपमाता शांता व जुने मंत्री हे दोघे येऊन त्यांनीं ह्या वस्तादाचें मन बदललें. त्याला राजा इतकेंच द्रव्य देऊं केलें तेव्हां त्यानें राजपुत्रांना सोडून दिलें व कांहीं रक्ताचें कपडे दाखऊन राजाराणींची खात्री केली.

त्या अशा वधा नंतर दुर्बुद्धी आपल्या बटुकादि मंत्र्यासह यथेच्छ वर्तूं लागला. राणीची मैत्रीण दुर्लता इला तो पट्टराणी करोना. तो तर ह्मणाला कीं, दुर्नयमयी माझी बहिण नसती तर तिलाच पट्टराणी केलें असतें. तो प्रथ नही झाला, राणीला वेड लागलें. तिला सूडाचा पश्चात्ताप वाटला. तिनें खरा प्रकार राजास कळविला. राजाही ह्या अघोर गोष्टीमुळें वेडा झाला. राणीनें विहिरींत जीव दिला आणि पुढें राजा सैरावैरा फिरूं लागला. तो सभागृहांत जातो. तेथें दुर्बुद्धी व त्याचे मंत्री सुरा पिऊन मत्त होतात. तेथें दुर्लता केरसुणीनें दुर्बुद्धीला व राजाला ठोसे मारते. आणि अखेरीला रानांत हाल अपेष्टा भोगीत वनचरा प्रमाणें फिरणारे राजपुत्र राजाला भेटतात व सर्वत्र आनंदी आनंद होतो.

अशी ही कथा आहे. अशा गोष्टी नाट्यकारांनीं लिहूं नयेत असा आमचा ग्रह आहे. पुत्रावर फिदा होणारी आई किंवा भगिनी विषयीं अभद्र बोलणार भाऊ, पतीला सूर्योदयापूर्वीं जगांतून नाहींशी करणारी भार्या अशा विषयांचें उद्घाटनच फार कर्णकटु आहे. लोकांच्या मनाला एकदम धक्का बसेल असा हा वृतांत आहे. असे प्रकार रंगभूमीवर येतील तर समाजाला तें नाट्य फार भयानक वाटेल. अशा गोष्टी मन क्षुब्ध करितात. नाटक वाचून मनाला आल्हाद व संतोष होत नाहीं. ह्या गोष्टींतील कल्पना चित्तवृत्ती उदासीन करितात. जी गोष्ट अमानुष किंवा पिशाचपणाची आहे ती लोकांत बोध तो काय करणार! तिनें मनोरंजन तें कसलें होणार! कांहीं विरळा नरनारी पशुवत् असतील पण त्यांचें प्रदर्शन तें कशाला? मनाला चीड व संताप येणारें हें नाटक आहे. यांतील नायक जो विजय याची बहादरी ती कोठली! मातृगमन केलें नाहीं हा कांहीं मोठेपणा नाहीं. सामान्य मनुष्यही असाच वागेल.

ह्मातारपणीं लग्न करणाऱ्याचा उपहासही अतिशयोक्तीचा आहे. ग्रंथकाराची कल्पना अचाट आहे. पण त्यानें नाटक रमणीय अर्थ कथीत नाहीं व आल्हादकारक वर्णनही सांगत नाहीं. बाबू अमृतलाल हे याचे नाट्यकर्ते आहेत. करुण, हास्य व अद्भुत या रसांचा परिपोष न करितां त्यांनीं त्या रसांचें भातेरें केलें आहे. हिंदुसमाजाला असलें नाटक नको. जुने नाट्यकार डोळ्यापुढें ठेवून एखादी चांगली कृती लोकांपुढें मांडली तर फार बरें! उदात्त व गंभीर मनोवृत्ती उत्पन्न करण्याचें कौशल्य नसेल तर तो कांहीं दोष नाहीं. पण राक्षसी, अचाट व किळस आणणारी कल्पना नाट्यद्वारा लोकांच्या दृष्टीपुढें न येण्याविषयीं प्रत्येक ग्रंथकारानें खबरदारी घेतली पाहिजे.

नाट्योपहारांतील पुष्पमालेतील हें नाटक दुसरें पुष्प आहे. राजश्री बापू नरसिंह भावे यांनीं भाषांतरासाठीं ही निवड केली नसती तर पुष्कळसे श्रम अन्यत्र उपयोगीं पडले असते. राजश्री भावे मराठी भाषा चांगली लिहितात. त्यांनीं आपली कामगिरी चांगली केली आहे. 'कल्पद्रुम' कर्ते अशा पुस्तकांचा नजराणा कोणासही या पुढें न पाठवितील अशी आह्मी आशा करितों.

The Berar Samachar

MONDAY JANUARY

13 1902

The Industrial exhibition at Calcutta was an adjunct to the National Congress. It is not so much a novelty but a welcome fact is so far as it marks a departure in the programme of the Congress. It is a solid illustration of the new lines on which the Congress proposes to improve the condition of India. The Industrial exhibition is a practical admission of the grand truth that goes to build up a nation. It stands like a guide-post at the critical transicion from which we might hope to recoup the last greatness of our nation. We have been losing our material wealth until we see that our nation is just like a cipher and cannot possibly survive the shock of the present competition. Nations rise or fall when they gain or lose in material wealth. The civilizing agency of the West is in fact the cause of our ruin. We do not mean to condemn it whole—sale because it has given us so many ennobling sentiments of nationality and an organizing spirit of uniting for the general up—heaval. These lessons are noble inspirations of the West. But in getting to them we have passed through a stage in which our industries are killed and our commerce is reduced to a minimum. The foreign nature of the British rule is responsible for many of the evils that have undermined our material progress. The expenditure of the administration is enormous and the many opportunities of draining money out of India offer a splendid field to the *Heaven-born* of the British subjects. The greatness of the British empire is more or less the past grandeur and wealth of India. While we are groaning under these disadvantages of material adversity we are, however, not less thankful to the British rule for every blessing that peace, safety and perfect order has brought to the home of Indian people. In the face of the steam and electricity which have developed the manufacture and commerce of Great Britain our industry and commerce could not maintain the ground they once occupied in the immediate past. Our great disadvantage is that we began to lose our old ground and we further failed to cope with the educational requirements of the modern type. Thus we have neither the training of maintaing our commercial footing nor the isolated aloofness from the comforts, luxuries and refinements which the British rule has brought in our midst. We became perfect strangers to the ways of building our material prosperity whereas we lost simplicity of life and patronized the foreign manufactures. We have lost our control over the markets of the world as well as of our own and became a class of rich leisurely people to give an ample field for the markets of other nations. We will not demur to the ruinous cost of the foreign rule if the government give us something in return to make up our losses in wealth. Our poverty is growing a pace with the number of famines that we have to face these thirty years. This selfsame poverty is a clear index to the decadence of material wealth. We have often gone into the causes of our poverty and cannot come to any other conclusion than the Indian people are sure to disappear in the present race with other nations of the world, unless they prefer to rise again to the magnitude of the work that lies before them. That work is to build a-new India on her present ruins in point of material wealth. If is this work to which the Industrial exhibition directs the attention of the whole nation. It is to be seen whether we prove equal to the greatness of the task. We are admitedly helpless in many respects. We want a great capital, we are in need of a state—help and we have to organize an educational agency to achieve it. Our only hope is in our earnest efforts and as we agree to rely on our own self and work independently we hope to enlist in the long run the sympathies of the government in order to remove our present helplessness.

—:0:—

The Hindu of Madras has made the following remarks in regard to the aim of the work of Spiritualism which Mrs. Annie Besant has taken in hand.

"Her mission, we believe, is more to enlighten the masses of this country on the inner significance of our faiths. If she succeeds in the attempt as we hope she would, she would have become the greatest benefactor of India. If she can make the distant Mahomedan, the sullen Christian and the orthodox Hindu perceive the unity of all faiths and replace strife by love, the chances of our becoming a nation respected, are not distant And for this purpose, well might she appeal, "to the great Prophet against the Mussulmans, to Christ against Christian and to the Rishis against the modern Hindu."

Here is some grand truth about all great religions of the world.

"There was no religion without mysticism. All the universe was but a mirror, one perfect beauty. The one love was that of God; all others were part of that. God was true being; all else non-being. Man could rise and return unto God. The love of devotion was breeding in the poetry of Persia. "Non-being, is the mirror of absolute being and God the hidden treasure." As to the mysticism of Islam, the place of the young religion among the faiths of the world did not lie in the esoteric side where forms were different and ceremonies varied. What was wanted was union of religious and spiritual truth. When man knew that he sought to return to Him whence he came. Let them try to see all that was noble and not criticise. "Let them love their faith. May the God of all nations grant unto them that his children shall no longer struggle. There is one God and none other and we all bow before Him."

वऱ्हाड

हवामान— हवा अती बिघडली असून थोडा पाऊसही पडला. आभाळ वारंवार आल्यामुळें हरबऱ्यास कीड लागली व इतर पिकांचीं फुलें झडलीं. काल पासून थंडीचें मान पुन्हा पसरून हवा आरोग्यकारक होईल असा रंग दिसतो.

अलिशान नामदार कर्नल बार रेसिडेंट साहेब यांची स्वारी शनिवारीं दिवसाच्या ... अमरावतीस गेली. त्यांच्या धूळदर्शना ... सरकार श्री हरभामजी डेपुटी कामिश ... करून अधिकारी व इतर सुख वस्तु प्रमुख गृहस्थ आकोल्याच्या स्टेशनावर गेले होते आणि नामदार साहेबांस पुष्पगुच्छ देऊन त्यांचा दर्शनलाभ सर्वांनीं घेतला.

नामदार बार साहेब तारीख १८ रोजीं आकोल्यास येऊन १९ व २० या दोन दिवशीं येथें राहणार आहेत. त्यांच्या स्वागतासाठीं मोठी तयारी चालूं आहे. मानपत्रही देण्यासाठीं दरबार भरविण्यांत येईल.

मे. आर. डी. हेअर साहेब हे विलायतेहून परत आले असून ते या आठवड्यांत आपल्या कामावर रुजूं होतील.

मि. अबदूल व जीरखान नायब तहशिलदार, दर्यापूर यांस दोन महिने वीस दिवसांची हक्काची रजा देण्यांत आली असून त्यांच्या जागीं रा. रा. बळवंत त्रिम्बक नायब तहशिलदार यांस पुसदाहून बदलून मि. शेख वाहीद यांस पुसदास नायब तहशिलदार नेमलें.

गेल्या आक्टोबर महिन्यांत या प्रांतीं १२३००० माणसें जन्मलीं व ९३३६ मरण पावलीं. जननाचें प्रमाण पुष्कळच वाढलें आहे ही गोष्ट स्मरणांत ठेवण्यासारखी आहे.

नोटीस

बेशमी रामचंद्र वल्लद बापू पाटील राहणार बोराळ बुजरुक तालुका जळगांव-यांस.

तुह्मी ९९ रुपयांच्या मोबदल्यांत २ खंडी कपाशी मार्गशीर्ष शुद्ध ९ संवत १९५७ रोजीं देण्याचा करार १७।१०।०० ला केला होता त्या प्रमाणें कपाशी दिली नाहीं. तर त्या दिवशींच्या कपाशीच्या भावा प्रमाणें तुह्माकडे १३० रुपये त्या मित्तीला निघाले ते रुपये दरमहा २ रुपये व्याजा सुद्धां आठ दिवसांत चुकतें करावें. तसें न केल्यास कोर्ट मार्फत सर्व खर्चासुद्धां रक्कम वसूल केली जाईल. कळावें. ता. १२।१।०२ इ.

सही (मारवाडींत)

मेघराज गुलाबचंद दुकान जळगांव.

नोटीस

बेशमी अमृता वल्लद बापूजी पाटील राहणार पिंपरी खुर्द्र तालुका जळगांव यास.

तुह्माकडे १७९ रुपये ८ आणे जेष्ठ वद्य १ संवत १९५७ रोजीं निघालें. ही रकम आणि त्या वरील दरमहा एकोत्रा प्रमाणें व्याज मिळून सर्व रक्कम या नोटिशीच्या खर्चा सुद्धा आठ दिवसांत आणून पोचती करावी. तसें करण्यास चुकाल तर कोर्ट मार्फत सर्व खर्चासुद्धां रकम वसूल करूं. कळावें. १२।१।०२

सही (मारवाडींत)

मेघराज गुलाबचंद दुकान जळगांव.

नोटीस

बेशमी नवू वल्लद बाबू धनगर व जामीनदार गंगाराम वल्लद लक्ष्मण राहणार धानोरे यांसः—

मौजे धानोरे येथील सर्व्हे नंबर १९६, १९६ व १९७ हीं तीन शेतें तुह्माकडे १८९७ पासून पांच वर्षे वहितीला आहेत करारा प्रमाणें तीं शेतें खोड, कंधा, हरळ वगैरे काढून व जमीन नांगरून साफ करून परत आह्मास द्यावी. तसें करण्यास चुकाल तर आह्मी शेतें मार्च महिन्यांत ताब्यांत घेऊन नीट साफ करूं आणि त्याचा सर्व खर्च या नोटिशीच्या खर्चासुद्धां तुह्माकडून कोर्ट मार्फत वसूल केला जाईल. कळावें. तारीख १२ जानेवारी १९०२ इ०

सही (मारवाडींत)

मेघराज गुलाबचंद दुकान

जळगांव.

नोटीस

बेशमी गंगाराम वल्लद लक्ष्मण पाटील राहणार धानोरा तालुका जळगांव यांसः—

तुह्माकडे धानोरे येथील सर्व्हे नंबर ११६ चें शेत १८९७ पासून वहितीला आहे. पांच वर्षे पुरी होतांच शेत नांगरून साफ करून देण्याचा तुह्मी ठराव केला आहे. त्या प्रमाणें शेत चारी मेरा साफ करून नांगरून द्यावें. तसें न केल्यास मार्चं महिन्यांत आह्मी शेत परत घेऊन नांगरीचा खर्च कोर्ट मार्फत तुह्माकडून या नोटिशीच्या खर्चासुद्धां वसूल केला जाईल. कळावें. १२ जानेवारी १९०१ इसवी.

सही (मारवाडींत)

मेघराज गुलाबचंद दुकान

जळगांव.

कि० दिवाणी दावा नंबर $\frac{६}{१९०१}$ क्लास १९

कोणी स्थानापन्न होतो तेव्हां त्याजला कर्ज वसूल करण्याबद्दल सरटीफिकीट देण्याचा कायदा अक्ट नंबर ७ सन १८८९ यातील कलम ७ अन्वये नोटीस.

विद्यमान विश्वनाथ नारायण दांडेकर साहेब सिव्हील जड्ज्य आकोला याचे कोर्टात.

अर्जदार सरदारी जवजे जमनादास मारवाडी दुकान केळीवेळी मुखत्यार गोविंद पुंजाजी.

सर्वांस या नोटिशीनें कळविण्यांत येते कीं, वरील अर्जदार यानें मयत जमनादास गिरधारीलाल वस्ती केळीवेळी याचे लोकाकडून येणे असलेले कर्ज रकम रुपये ६८२४८६ हें कर्ज वसूल करण्याकरितां सरटीफिकीट मिळावे ह्मणून तारीख २० माहे दिसेंबर सन १९०१ इसवी रोजीं अर्ज केला आहे. व त्या अर्जाचे चौकशीची तारीख २९ माहे जानेवारी सन १९०२ इसवी रोजीं मुक्रर केली आहे तर सदहू दिवशीं १० वाजतां तुह्मी आपले दस्तऐवज वगैरेसुद्धां आमचे कोर्टात अर्जदार याजला कां सारटफिकीट देऊं नये याचें कारण दाखविण्याकरितां हजर व्हावें. माझे सही निशीं व कोर्टाचे शिक्यानिशीं ही नोटीस देण्यात आली आहे. आज तारीख ११ माहे जानेवारी सन १९०२ इसवी.

V. N. Dandekar.

सिव्हिल जज्ज

आकोला

वर्तमानस्म...

अमीर ह्मणता कीं– मी आपल्या राज्याचें नीट संरक्षण करीन आणि परराष्ट्रास आपल्या राज्यांत येऊं देणार नाहीं. हल्लीं जी सीमा ठरलेली आहे ती बिलकूल फिरवूं देणार नाहीं आणि परराष्ट्राचे कर मला कबूल नाहींत. युरोपियन औषधेंही माझ्या राज्यांत उपयोगांत आणूं देणार नाहीं. रेल्वे व तारांस हा देश योग्य नाहीं ह्मणून मी त्या सुरूं करणार नाहीं मिशनरी लोकांस देशांत येऊं देणार नाहीं, इंग्लिश व्यापार अगर इंग्लिश शिक्षण हींहि मी आपल्या देशांत येऊं देणार नाहीं. परशियन आणि आराबिक भाषा शिकविण्याकरतां मात्र जिकडे तिकडे शाळा काढल्या जातील. मी आपल्या प्रजेचें बापाप्रमाणें संरक्षण करीन.

मैजेची फिर्याद— मिसेस मार्गारेट नांवाची एक बाई प्रसूत आतांना ओडली, ह्मणून डा० ल्फड यांस बोलावून आणलें. शस्त्रक्रिया करण्याची जरूर आहे असें डा० साहेबांस वाटलें. परंतु बाईच्या आरडण्या ओरडण्यामुळें त्यांस ती करतां येईना. शेवटीं डा० साहेब निघून गेले बाईच्या नवऱ्यानें निघून न जाण्या विषयीं यांस पुष्कळ विनाविलें परंतु यांनीं तें एकलें नाहीं. शेवटीं दुसरा डाक्टर आणून बाईची सुटका केली. बाईचे प्राण वाचविण्यात मूल दगावलें. पुढें नवरा बायकोनीं डाक्टर ल्फड साहेबावर नुकसानीचा दावा केला व ३०० रुपये नुकसान भरून मागितलें व कोर्टातून वादीला नुकसान भरून देण्याची प्रतिवादीस ताकीद मिळाली. ल्फड साहेबांनीं अपील केलें तथापि खालच्या कोर्टाचा निकालच वरिष्ठ कोर्टानें कायम केला व फ्लड साहेबांस ३००० रुपये नुकसानीबद्दल द्यावें लागले. एखादी केस हातांत घेऊन ती अर्धवट सोडणें गुन्हा होतो. आ०

सोन्याचा पाळणा— १७२० मध्यें एका जर्मन राजपुत्रानें स्वीडनच्या राणीस तिच्या मुलाच्या उष्टावणाच्या दिवशीं देणगीदाखल एक सोन्याचा पाळणा पाठविला होता. परंतु दुर्दैवानें तो पाळणा नेणारें गलबत जोर्न नांवाच्या बेटावर आपटून फुटलें. तेथल्या लोकांनी या गलबत वाल्यांस मारून तें गलबत लुटलें. परंतु तो पाळणा त्यांच्या हातीं सापडला नसून तो अजून तेथें पुरून पडला आहे अशी एक गोष्ट प्रसिद्ध झाल्या वरून तो सांपडून देणारास स्वीदनच्या हल्लींच्या राजानें ५०० पौंडांचें एक बक्षीस लावलें आहे.

व्यापाऱ्याचें आणि भिकाऱ्याचें भांडण– सध्या बंगलोर येथें एका भिकाऱ्यानें दोन प्रसिद्ध वकील करून तेथल्या सुप्रसिद्ध व्यापाऱ्यावर यानें आपली झोळी काढून आपल्याला अतीशय मार दिला ह्मणून फिर्याद मांडली आहे. सदरहू व्यापाऱ्याच्या वतीनेंही बरेच पुढारी वकील काम चालवीत आहेत ह्मणून सदर खटल्याला तेथें पुष्कळ महत्त्व आलेलें आहे. भिकाऱ्यास भिक्षा घालणें ती कोणत्या गोष्टी पाहून घालावी ही गोष्ट विचार करण्यासारखी आहे 'रावसाहेब, दहा रुपयांची नोट मोडावयाची असल्यास मी मोड देतों पण मला एक पैसा द्या.' असें ह्मणणाऱ्या आणि मोठमोठ्या वकीलास फी देऊन फिर्याद करणाऱ्या [illegible] भिक्षा कां घालावी समजत नाहीं.

व्यापारी शिक्षणाची शाळा— [illegible] तारीख ६ जानेवारीपासून ही धर्मा[illegible] सुरूं होणार आहे. ह्यांत व्यापारी शिक्षण लघुलेखन, टाइपरायटिंग वगैरे व्यापारोपयोगी विषय मोफत शिकविण्यांत येतील. मुख्य अध्यापक युरोपियन असून यांचे हाताखालीं दोन देशी मास्तर दिले आहेत.

ना. दादाभाई नवरोजी— ह्यांची यंदा पार्लमेंटमध्यें पुन्हां निवडणूक होईल असें वाटत आहे. नॉर्थ लँबेथ व लिबरल रॅडिकल असोशिएशननें ना. दादाभाई यांस बहुमतानें उमेदवार ह्मणून पसंत केलें आहे व बहुशः यांची निवडणूक होईल अशी आशा वाटत आहे.

सर्की विलायतेस जाऊं लागली– यंदा वऱ्हाडांतून पुष्कळच सर्की विलायतेस जाऊं लागली आहे. रेल्वेनें दररोज हजारों खंडी सर्की रवाना होत आहे. तिकडे सर्कीचें तेल तयार करितात. तसेच सर्कीपासून तूपहि तयार होऊं लागलें असून जर्मनी कडे सर्कीपासून साखर तयार करण्याविषयीं यत्न चालला आहे असें ह्मणतात.

देशी बुटांस मागणी:– हिंदुस्थानांत तयार केलेले देशी बूट ट्रान्सव्हालच्या लढाईत फार पसंत ठरल्यामुळें विलायतेतील फौजेसाठीं दरसाल १००००० प्रमाणें ३ वर्षे पर्यंत देशी बुटांचा पुरवठा करण्याबद्दल लढाई खात्याकडून हुकूम झाला आहे. ह्यानें बुटांचे देशी कारखान्यास उत्तेजन येईल.

नोटीस.

नोटीस बेशमी— कडताई मर्द दानाजी सावरकार राहणार पनज ता० आकोट जि० आकोला. हीस खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं तूं माझी लग्नाची बायको असून तुजला माझे पोटचा ४ वर्षांचा मुलगा आहे. अजमास दोन वर्षें झालीं तूं आपले आई बापाचे घरीं भेटीस जाते अशी थाप देऊन गेलीस. नंतर बरेच वेळा तुजला आणण्या करितां मनुष्य पाठविले. व स्वतःही दोन वेळा आलो असतां तूं आली नाहींस. यास्तव ही नोटीस देण्यांत येते कीं, नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसांचे आत मुला सुद्धां निघून येऊन नीट रीतीनें प्रपंच करावा. जर मुदतीचे आंत आली नाहींस तर तुजवर योग्य कोर्टांत दावा करून कोर्ट मार्फत ताब्यांत घेतले जाईल. तसेच तुजला चार पाच वेळां आणण्यास गाडी पाठविल्यामुळें तुझा खावटी बद्दल कोणतेच प्रकारचा दावा चालणार नाहीं ह्मणून ही नोटीस तुजला दिली आहे. कळावे. तारीख ९ माहे जानेवारी सन १९०२ इ०

सही

नादाजी वल्लद चिलाजी सावरकार
राहणार मालठाण खुर्द ता०
आकोट निशाणी खुद
हातची असे.

बक्षीस! बक्षीस !! बक्षीस!!!

'विजयवसन्त'

फक्त ट. ह. आणि व्ही. पी. चार्जसह

[illegible] आमच्या [illegible] मासिक [illegible] अप्रतिम [illegible] वर्षारंभ चैत्र शुद्ध प्रतिप[illegible] चालू आहे. या मासिक पुस्तकाच्या [illegible] वर्षाची ६०० पृष्ठें मिळतात. थोर, उदार व रसिक वाचकानीं आश्रय देण्याची त्वरा करावी.

चितळे आणि मंडळी, वाई
जिल्हा सातारा.

मुंबई बॅंकची ठेव ठेवण्याची बॅंक

या सेव्हिंग बॅंक मध्यें खालील अटीवर ठेव ठेविली जाईल.

कोणत्याही एका वर्षांत ह्मणजे जानेवारीच्या १ ले तारखे पासून तों दिसेंबरच्या ३१ तारखे पर्यंत फक्त एक हजारा पर्यंत रुपये ठेविले जातील.

दोन अथवा अधिक मनुष्यांच्या नांवानें देखील एक ठेव ठेवितां येईल. व त्यांच्या हयातींत, तसेंच त्यांचे मागें त्यांच्या पैकीं एकास अथवा अधिक जणांस ठेव काढतां येईल.

एका वर्षांत एक हजार रुपया पर्यंत ठेवलेल्या रकमेवर दरसाल दर शेकडा ३ तीन रुपये व्याज दिलें जाईल. मात्र ५००० पाच हजारा वरील रकमेस व्याज नाहीं.

मुंबई ब्यांक आकोला १९ जुलै १८९८ } A. G. Watson Agent.

खरेदी करा !

रास्कोपची थेट व खरीं पेटेंट वाचेस

नकली मालास भुलून पैसे खर्चूं नका !!!

रेल्वेच्या व इतर अवजड कामास हेंच वॉच अत्यंत उपयुक्त आहे. हें वॉच पहिल्या प्रतीचें बिनचूक वेळ दाखविणारें असून इतर वॉचेस प्रमाणें यांस नेहमीं रिपेरची जरूर नसून या बद्दल विशेष काळजी व लक्ष पुरविण्याची अवश्यकता नाहीं. ह्मणून जंगलांत बाहेर फिरणारे लोकांचें तर हें सोबतीच आहे असें अनुभवास आलें आहे. याजकरितां ज्याला आपली वेळ बरोबर राखण्याची जरूरी आहे अशा लोकांस ह्मणजे इंजिनियर, कॉंट्राक्टर, ओव्हरसियर, फारेस्ट कान्सरव्हेटर व इतर प्रवासी लोकांस हें वॉच घेणें विषयीं आह्मी खात्रीपूर्वक शिफारस करितों. आमची **रास्कोपच्या पेटंट वॉचेस** संबंधीं याहून जास्त लिहिण्याची जरूरी नाहीं कारण त्यांच्या गुणांची प्रचीति तींच आपोआप दाखवितात, इतकें लिहिलें असतां बस्स आहे. हीं घड्याळें आपली स्वतःच शिफारस आजपर्यंत करीत आलीं आहेत, करीत आहेत व पुढेंही अशीच करीत राहतील. प्रत्येक वॉच फार काळजीपूर्वक तपासून चालवून तें वेळ बरोबर दाखविते अशाबद्दल ग्यारंटी देण्यांत येतें, व याबद्दलची जोखीमदारी आमचे शिरावर आहे.

सूचनाः—पुढील नमुना २१ लाईनचें मोठ्या आकाराच्या वॉचचा आहे.

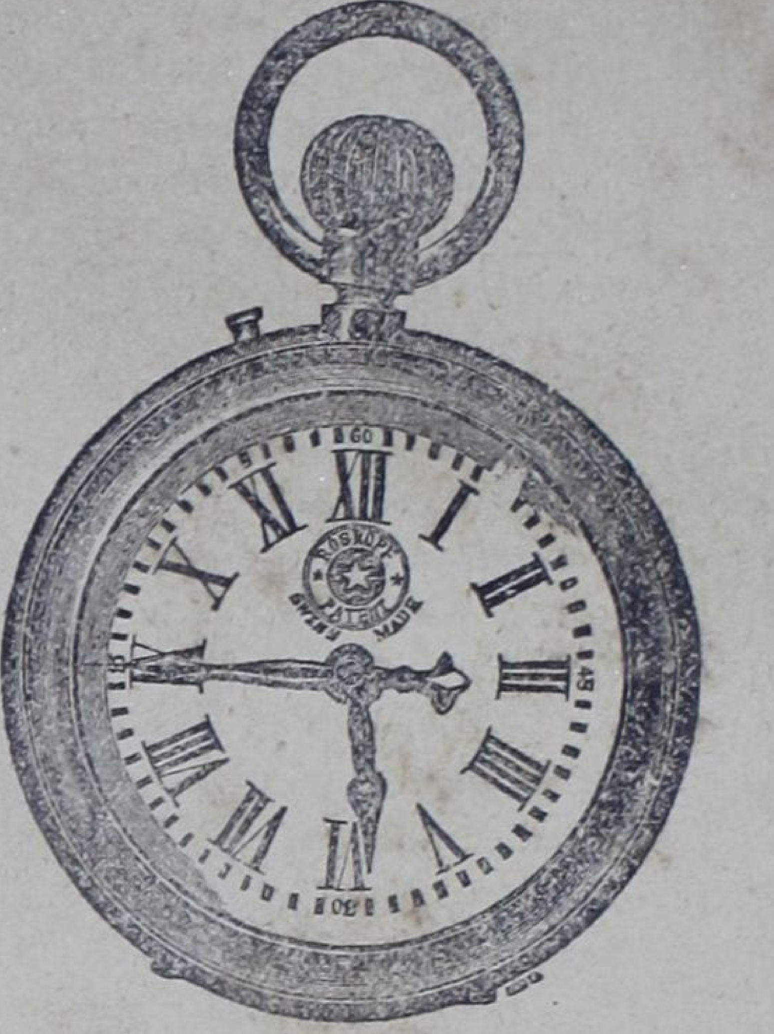

मोठे, मध्यम १६ रु. १७ रु. लहान.

रोल्ड गोल्ड ४ वर्षांच्या ग्यारंटीचें

१९ लाईन ओपनफेस..................४०
१९ „ हंटिंग..................५०

गोल्ड ५ वर्षांच्या ग्यारंटीचें.

१८ लाईन ओपन फेस फिरत्या झांकणाचे १५०
१९ „ हंटिंग, नकशीचे २५०

मेटलचें तीन वर्षें ग्यारंटीचें.

रास्कॉप पेटंट २१ लाईन एक्स्ट्रा स्ट्रांग १८
१९ „ सेकंद कांट्यासह...........२०
१९ „ मध्यभागी सेकंद कांटा असलेलें २२
१९ „ हाफ हंटिंगचें..............२०
१९ „ हंटिंगचें २०
१४ „ रिस्ट वॉच २०

इनॅमलमेटल ३ वर्षांच्य ग्यारंटीचें

१९ लाईन ओपन फेस............२०
१९ „ हंटिंग....................२०
१४ „ रिस्टवॉच..................२०

सिल्व्हर वाच ४ वर्षांच्या ग्यारंटीचे

१४ लाईन रिस्ट वॉच ३०
१४ „ हंटिंग......................३५
१८ व १९ „ ओपनफेस...........३०
१९ „ सेकंद कांट्यासह ३२
१९ „ मध्यभागीं सेकंद कांटा असलेलें ३६
१९ „ ओपनफेस सुंदर नकशीचे....३९
१९ „ हंटिंग ४९

लेडिज वॉचीस १४, १८, क्यारट गोल्ड रुपये ६५–२०० पर्यंत.

सी. हीनीगर आणि कंपनी,
ओरिजिनल जिनीयन रास्कोप पेटंट वॉचेसचे सोल एजंट.
५ हार्नबी रोड, मुंबई.

☞ हे पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

REGISERED N. No.

सहामाही „ ३ „ ८
साल अखेर „ ७ „ १ ८
किरकोळ अंकास ८

नोटिशी बद्दल
१० ओळीचे आंत ५० १
दर ओळीस........ ८१ ५६
दुसरे खेपेस ८१

वऱ्हाड समाचार.

THE BERAR SAMACHAR

Six monthly......... 3 .... 8 as
Single copy .... 4 as

Advertisement
Below 10 lines ...... 2 Rs
Per line over 10 ......4 as
Repetition Per line...8 as

VOL XXXVI AKOLA MONDAY 20 JANUARY 1902 NO 3

वर्ष ३६ आकोला सोमवार तारीख २० माहे जानेवारी सन १९०२ इ० अंक ३

ADVERTISEMENT

The public of Berar are informed that Mr. G. R. Karnick has been appointed Sub-agent under me to carry on the business of the Calcutta Provident Institution to enable the people of Berar to take advantage of the benefit of the institution which is not restricted to a particular class but open to all.

For forms of application apply to Mr. G. R. Karnick sub agent Akola or to the undersigned.

Sub-Agents are wanted in every town. Apply to the undersigned.

S. T. LAZARUS
23 12-01. Canvassing Agent
Cal. Provident Ins
Umred Nagpoor

NOTICE

TENDERS are invited for the contracts for the manufacture and supply of country spirit in the areas mentioned below of the Hyderabad Assigned Districts for one year from the 1st April 1902 under the Madras Contract Distillery system which is now in force.

2. Full particulars of the conditions under which tenders may be made and under which the contracts will be granted, can be obtained on application to the Inspector General of Excise; Hyderabad Assigned Districts Amraoti Camp.

3. No tenders will be received after noon on the 3rd. February 1902.

4. The contract areas are as follows:—

(*a*) *Ellichpur Distillery area.*
Ellichpur District—2,623 square miles with a population at the last census of 295,392.
Amraoti District—2,759 square miles; population 630,245.

(*b*) *Akola Distillery area.*
Akola District—2,659 square miles; population 582,763.
Malkapur Taluq (of the Buldana District) —791 square miles; population 173,256.

5. Tenders may be made for either or both areas.

W. Hastings Lieut. Col.
Inspector General of Excise
H. A. D.

NOTICE

Notice under section 150 (1) of the Berar Municipal Laws Law of 1886.

Notice is hereby given to the general public that the Municipal Committee of Akot have, in their special meeting held on the 14th. December 1901 proposed the following rules under section 116 (1) (*j*) and (2) of the Law for regulating the storage of petroleum as defined in Act VIII of 1899, within the limits of the said Municipality.

Any one objecting to the proposed rules may submit his objections if any in writing to the undersigned within thirty days from the date of this notice.

Dated Akot 15th January 1902 — P. W. Bhagat, Chairman, Municipal Committee Akot.

RULES

1 All persons dealing in kerosine oil and all other liquids falling within the definition of petroleum as defined in Act VIII of 1899, shall register their names at the Municipal office on or after the 1st of April every year and obtain a license in the form attached, on payment of a fee of eight annas.

II Petroleum exceeding in quantity 2 two boxes or 4 four tins shall only be stacked or stored in a godown buit by the owner on a site given for the purpose by the Municipality on rent. The godown shall fulfil the following conditions:—

(*a*) That the walls or sides of the godown are of stone, brick or of corrugated iron with a tiled chunam or roof of corrugated iron and with a stone or earthen floor.

(*b*) That all doors and openings are not less than two feet above the level of the outside road or godown or that the leved of the godown floor is at least two feet below the bottom level of all doors and other openings.

(*c*) That an open space of 40 feet free from any building of any kind surrounds the godown on all sides.

(*d*) That not more petroleum than ten gallons for every three cubic feet of space shall be stored one time in the godown.

III No other inflamable substance shall be stored in any godown set apart for the storage of petroleum.

IV No tins or other vessels containing petroleum shall be opened in any such godown for the purpose of taking out oil.

V All smoking, soldering of tins or the kindling any fire is strictly prohibited in any such godown or within a distance of ten feet of it.

VI Any person infringing any one or more of these above rules shall be liable to be dealt with according to law.

Dated Akot 15th January 1902 — P. W. Bhagat, Chairman, Municipal Committee Akot.

वऱ्हाड म्युनिसिपल कायद्यांतील कलम १५०(१) अन्वयें जाहिरात

या जाहिरातीनें सर्व लोकांस कळविण्यांत यते कीं आकोट म्युनिसिपल कमेटीनें तारीख ११ माहे दिसेंबर सन १९०१ इसवी रोजीं स्पेशल सभा भरवून सदहू म्युनिसिपल कमेटीचे हद्दींतील पिट्रोलियमचा साठा व्यवस्थेशीर राहण्याविषयीं वऱ्हाड म्युनिसिपल कायद्यांतील कलम ११६ (१) (जे) व (२) अन्वयें खालीं लिहिलेले नियम सुचविले आहेत. सदहू नियमांविषयीं ज्यांची कांहीं तक्रार असेल यांनीं खालीं सही करणार याजकडेस या जाहिरातीचे तारखेपासून तीस दिवसाचे आंत लेखी अर्जानें कळवावी.

तारीख १९ माहे जानेवारी १९०२ — P. W. Bhagat. चेअरमन म्युनिसिपल कमेटी आकोट.

नियम

१ घासलेट तेल आणि सन १८९९ इसवी चा आक्ट नंबर ८ यांत लिहिलेल्या पिट्रोलियम या शब्दाच्या व्याख्येखालीं येणारे सर्व पदार्थ यांचा व्यापार करणारे सर्व लोकांनीं दरसाल तारीख १ माहे एप्रिल रोजीं अगर त्या नंतर म्युनिसिपल आफिसांत आपलें नांव नोंदून दिलें पाहिजे व आठ आणे फी देऊन या नियमा लगत जोडलेल्या नमुन्या प्रमाणें लायसेन्स घेतलें पाहिजे.

२ दोन पेट्या अगर चार टीप याहून जास्त पिट्रोलियम असल्यास तें, कमेटी भाडें घेऊन जी जागा ठरवून देईल त्या जागेवर गोदाम बांधून त्यांत ठेविलें पाहिजे.

सदहू गोदाम खालीं लिहिलेले शर्ती प्रमाणें बांधली पाहिजे.

(अ) गोदामाच्या भिंती अगर बाजू दगडांच्या, विटांच्या अथवा लोखंडी पत्र्यांच्या असून त्यावर कवेलू, चुना अगर लोखंडी पत्र्यांची छावणी असावी आणि खालीं दगडाची फरषी असावी.

(ब) गोदामाचे दरवाजे आणि खिडक्या जमिनीच्या बाहेरील रस्त्याच्या अगर जमिनीच्या सपाटीच्या वर दोन फुटाहून कमी नसाव्या. तसेंच सदहु गोंदामाचे फरषीची सपाटी सर्व दरवाजे आणि खिडक्यांचे तलवटाचे खालीं निदान दोन फूट असावी.

(क) गोदामाचे सभोंवती सर्व बाजूनें कोणत्याहीं दुसरें इमारतीपासून ४० फूट खुलें मैदान असावें.

(ड) सदहू गोदामांत प्रत्येक तीन घनफूट जागेंत एके वेळीं १० ग्यालनपेक्षां जास्त पिट्रोलियम ठेवूं नये.

३ पिट्रोलियम साठविण्याकरितां ठरावेलेले गोदामांत दुसरा कोणताही पेट घेणारा पदार्थ ठेवूं नये.

४ तेल काढून घेण्याकरितां पिट्रोलियमनें भरलेलें टीप अगर दुसरीं भांडीं वर सांगितलेल्या कोणत्याही गोदामांत उघडूं नयेत.

५ तंबाखू गांजा वगैरे पदार्थ ओढणें अगर कोणत्याही प्रकारें विस्तव पेटविणें याची सदहू गोदामांत अथवा त्यापासून दहा फूट जागेचे आंत सक्त मनाई आहे.

६ जो कोणी इसम वरील नियमां पैकीं एक अगर अधिक नियमांचें उल्लंघन करील त्याजवर कायद्या प्रमाणें तजवीज केली जाईल.

तारीख १९ माहे जानेवारी १९०२ — P. W. Bhagat. चेअरमन म्युनिसिपल कमेटी आकोट.

प्रशंसनीय गोष्ट—म्हैसूरच्या तरुण महाराजांची स्वारी लवकरच आपल्या राज्यांत हिंडण्याकरितां निघणार आहे. म्हणून राज्यांतील ठिकठिकाणच्या प्रांतिक अधिकाऱ्यांस खालील आशयाचे हुकूम सोडण्यांत आले आहेत.– "आमच्या स्वारीच्या मानमरातबाकरितां कोठेंही व कोणालाही द्रव्याची विनाकारण व फाजील घस सोसावयास लागण्याचा प्रसंग आणूं नये. विनाकारण द्रव्य खर्चून स्वारीचा सत्कार करण्याचें कारण नाहीं. कोणाही अधिकाऱ्यानें आमच्या संमानार्थ आपलें वजन खर्च करून वर्गण्या वगैरे करून पैसे जमवूं नये. तात्पर्य, आमच्या स्वारीमुळें कोणालाही द्रव्याचा वगैरे त्रास न होईल अशी व्यवस्था असावी" वरील हुकूम निःसंशय तरूण महाराजांच्या अंगच्या सद्गुणाचा व राजकार्यनैपुण्याचा द्योतक आहे ही गोष्ट आमच्या कित्येक वयोवृद्ध राजेरजवाड्याना व गव्हरनर आणि व्हाइसराय साहेबांना अनुकरणीय आहे. मो० वृ०

वऱ्हाडसमाचार

मित्ती पौष शुद्ध ११ शके १८२३

शिष्टागमनम्

शिष्ट लोक पाहुणे येतात तेव्हां तो दिवस दिवाळी दसऱ्या प्रमाणें महोत्सवाचा असतो. असे आनंदोत्सवाचे दिवस सध्यां आकोल्यास आहेत. अलिशान नामदार रेसिडेंट साहेब हे गेल्या शनिवारीं आकोल्यास आले आणि तेव्हां पासून सर्व शहर भर एकच धांदल व गर्दी उडाली आहे. रेसिडेंट साहेब हे या प्रांताचे श्रेष्ठ अधिकारी असल्यामुळें अधिकारी मंडळ आदरसत्काराच्या नानाविध गोष्टींत अगदीं गुंग आहे. सरकारी कारखाना असा कांहीं जुळलेला असतो कीं सार्वजनिक संस्था ह्मणजे मुनसिपालिटी व जिल्हा बोर्ड हीं आपोआप चलनवलन करूं लागतात. रा. रा. विष्णु मोरेश्वर महाजनी हे आपले मुनिसिपल सभासद घेऊन व राव बहादूर दत्तात्रय विष्णु भागवत हे आपले बोर्डाचे सभासद घेऊन गेल्या शनिवारीं स्टेशनच्या प्लाटफार्मावर अलिशान रेसिडेंट साहेबांना सामोरे गेले होते. अधिकारी मंडळी आपल्या लवाजम्यासह सेवाधर्मांत काडीमात्र अंतरली नाहीं हें सांगण्याची गरजच नाहीं. एवढी प्रतिष्ठित मंडळी जेथें जमतात तेथें आनंदोत्सवाच्या बाह्य रंगाला बहु रमणीयता येणार हें साहजिकच आहे. शृंगारलेल्या स्टेशनावरची शोभा विशेष होती. गिरिजाघराच्या मागील मैदानांतील उत्तम उत्तम तंबू, फूल झाड्यांच्या कुंड्या, बगिच्यांतील निरुंद पायवाटा, स्वागत कमानी व तोरणें, सर्वत्र गराडा घालणाऱ्या नव्या गव्हांच्या रोपांच्या रांगा, व छोटासा बाजार इत्यादिकांनीं उतरण्याच्या स्थळाला फारच मनोहरपणा आला आहे. अलिशान रेसिडेंट साहेब अशा स्थळीं उतरल्या पासून फारच सुप्रसन्न झाले आहेत.

नामदार लेफटेनंट कर्नल डेव्हिड वुलियम कीथ बार सी. एस. आय. आय. एस. सी. हे नवे रेसिडेंट आहेत. या प्रांतीं हें ह्यांचें आगमन प्रथमच होत आहे. मे. इलियट साहेब हेही कमिशनर ह्मणून मोठ्या मनोभावानें आपला पाहुणचार अर्पण करीत आहेत. आमच्या जिल्ह्याचे डिपुटी कमिशनर कुमार श्री हरभामजी रावजी हे राजकुलीन असल्यामुळें पाहुणचाराचा संप्रदाय त्यांच्या अंगीं नैसर्गिकच आहे. फार तर काय पण आमचे वऱ्हाडचे लोकही आपला पाहुणचार नाना रीतीनें अर्पण करीत आहेत आणि ह्मणूनच आकोल्यास सर्वच गोष्टी प्रेमरसानें फार गोड झाल्या आहेत. नामदार साहेब हे वयोवृद्ध असून [illegible] दिसतात. यांची कारकीर्द [illegible] ळ वर्षांची आहे. हे मोठ [illegible] दिसतात. डामडौल [illegible] त्यांच्या समोर [illegible] पणानें बोलतात. [illegible] वैभव गाजी[illegible] नाहीं. त्यांनीं दरबार भरूं दिले नाहींत. त्यांनीं उमरावतीस मानपत्र सुद्धां घेतलें नाहीं. बडेजावीच्या गोष्टी त्यांनीं रहित करविल्या. असा क्रम ह्यांच्या मनानें स्वीकारला होता तथापि कुमार श्रीहरभामजी यांच्या विनंतीला 'नाहीं' हा शब्द त्यांच्या तोंडून निघेना. आज सायंकाळीं साडेचार वाजतां नामदार कर्नल साहेब कुमार साहेबांच्या बंगल्यावर उपहाराला जाणार आहेत. आज सायंकाळीं आठ वाजतां मानपत्राचा समर्पणविधीही जाहीरसभेंत होणार आहे. या गोष्टी आग्रहामुळें नामदार कर्नल साहेबांनीं कबूल केल्या हें खरें, तथापि त्यांनीं सर्व लोकांच्या भक्तिभावालाहि सादरता दर्शविली ही मोठी आल्हादाची गोष्ट होय. नामदार कर्नल साहेब हे आमच्या प्रांतासंबंधानें आनंदोद्गार काढतील आणि या प्रांताच्या कल्याणाविषयीं चिरकाल स्मरण ठेवितील तर त्यांच्या दर्शनलाभाची आठवण सर्व लोकांस दीर्घकाल पर्यंत होत जाईल. हे नवीन प्रांतिक श्रेष्ठ अधिकारी आहेत आणि ह्मणूनच यांच्या कार्यमालेपासून आह्मांस मोठ्याच लाभाची आशा आहे. प्रांताचें चित्रदर्शन यांस यथार्थ होवो आणि यांच्या स्वादु अनुभवाचा परिमळ दीर्घकाल सुटो एवढीच परमेश्वरापाशीं प्रार्थना आहे !

प्रार्थना विषय

आज सायंकाळीं अलिशान नामदार रेसिडेंट साहेब यांस मानपत्र देण्यासाठीं समारंभ टाऊनहालांत होणार आहे. या कार्यानिमित्त जिल्ह्यांतील तहशिलदार एकत्र झाले असून त्यांच्या बरोबर तालुक्या तालुक्यांतील शिष्टसंभावित गृहस्थ मुद्दाम आले आहेत. मानपत्र ह्मणजे सरकारापाशीं प्रजेचा स्वागतपूर्वक अर्ज होय. आकोला मुनिसिपालिटी व आकोला जिल्हा बोर्ड या दोन संस्थांनीं मिळून एकच मानपत्र तयार केलें आहे. या सार्वजनिक संस्था खऱ्या पण त्यांची कार्यमाला मर्यादित असल्या मुळें पुष्कळशा जरूरीच्या गोष्टींचा उल्लेख मानपत्रांत करितां आला नाहीं. या मानपत्रांत कोणते कोणते विषय येणार आहेत याचें दिग्दर्शन आज आह्मी करीत आहों. या विषयामधील आकोला मुनसिपालिटीची प्रार्थना मान्य केली किंवा अमान्य केली तरी तिचें महत्व सर्व जिल्ह्याला फारसें नाहीं. पण जिल्हा बोर्डाची प्रार्थना फार महत्वाची आहे आणि ती लोकांस अवश्य माहित पाहिजे.

मानपत्राच्या विषयाला प्रारंभ करण्या पूर्वी अलिशान रेसिडेंट हे स्वतां लोकस्थिती समजून घेण्यासाठीं आले आहेत अशा विषयीं स्वागताचा मंत्र प्रथम ह्मटला आहे. श्रीमती महाराज्ञी व्हिक्टोरिया यांच्या प्रजा[illegible]द्देशून यांच्या निधनाविषयीं [illegible] कळवून चक्रवर्ती बादशहा [illegible]ांच्या महनीय कारकिर्दी[illegible] व्यक्त केली आहे.

[illegible]ळांत प्राणरक्षणा विषयीं [illegible]ल्यां भगीरथ प्रयत्नाबद्दल [illegible] ब्रिटिश राज्यांतील इतर राष्ट्रांप्रमाणें या राष्ट्रालाही दुष्काळापासून निवृत्त करण्याविषयीं सरकार आपली पराकाष्ठा करील असा मनोरथ व्यक्त केला आहे.

आकोला मुनसिपल कमिटीची सांपत्तिक स्थिती समाधानकारक नाहीं. मुनसिपालिटीला घरपट्टी वाढविण्याला मायाच राहिलेली नाहीं. घरपट्टीच्या आकारणीची अखेर सीमा होऊन चुकली आहे. पाणीपट्टीही बसवितां येत नाहीं. कापशीच्या तलावाचें पाणी पुरेसें व बारा महिने मिळत नाहीं ह्मणून पाणीपट्टी बसवितां येण्या सारखी नाहीं. जकात बसविण्यासंबंधानें कमिटीचा विचार आहे. नळाच्या पाण्या विषयीं मुनसिपालिटी फार खर्चांत आली आणि मुनसिपल हद्दींतील जमिनीचें उत्पन्न सरकारानें काढून घेतल्यामुळें कमिटीचा सर्व गोंधळ झाला आहे. नळाच्या पाण्याचा खर्च कबूल केला तेव्हां हें उत्पन्न मुनसिपालिटीकडे होतें. सरकारानें साळबंदीची सवड दिली आहे आणि पंपिंग खर्चही थोडा सोसणार आहे तरी सुद्धां सरकारानें ज्या जागा मुनसिपल खर्चानें सुधारलेल्या आहेत त्यांचें भाडें परत कमिटीला द्यावें आणि जमिनींच्या उत्पन्नापैकीं कांहीं भाग तरी परत द्यावा. या दोन मागण्या मंजूर होतील तर मुनिसिपाल कारभार ठीक चालेल.

गेल्या दुष्काळापासून एक मोठी गोष्ट अनुभवाला आली आहे ती अशी कीं शेतकी शिवाय इतर उद्योग लोकांस आलेच पाहिजेत. उमरावतीला व्हिक्टोरिआ स्मारकाची औद्योगिक शाळा स्थापण्यासाठीं लोकांनीं वर्गण्या पुष्कळशा दिल्या आहेत. ही शाळा कशी पाहिजे याविषयीं आपली मंजुरात पूर्वींच आली आहे. डिस्ट्रिक्ट बोर्ड व मुनसिपालिट्या या संस्था या शाळेला मदत करणार आहेत तर ती मदत करण्याला परवानगी द्यावी इतकेंच नाहीं तर सरकारांतूनही देणगी मोठी देण्यांत आली पाहिजे.

वायद्या बरोबर जी शाळा पट्टी वसूल करितात तिचें उत्पन्न नव्या जमाबंदीच्या आकारामुळें शेंकडा ३३ या प्रमाणानें वाढलें पण तें उत्पन्न सरकारानें अगोदरच छाटून टाकिलें आहे. प्राथमिक शिक्षणाला प्रांतिक उत्पन्नांतील जी रक्कम दिली जात होती ती १८ हजार रुपयांनीं कमी करण्यांत आली. फी फंड काढून घेतला व त्याची मगील जमा प्रांतिक उत्पन्नाकडे ओढून घेतली. लार्ड कर्झन साहेबांच्या अध्यक्षते खालीं नुकत्याच भरलेल्या विद्यापरिषदानें केलेल्या सूचना लक्ष्यांत आणिल्या ह्मणजे प्राथमिक शिक्षण लोकांस योग्य प्रकारें देण्यासाठीं प्रांतिक उत्पन्नांतून दिली जाणारी रक्कम कमी न करितां ती वाढवावी ह्मणून बोर्डाची जी मागणी आहे तिची सार्थकता दिसून येईल.

शेवटीं पूर्णानदीच्या कांठीं खणलेल्या विहिरीला पाणी खारट व मचूळ लागतें [मुळ] तर ती अडचण दूर करून गोड पाणी लोकांस मिळावें ह्मणून आरटीसिअन विहिरी खणण्यांत याव्या. ह्या कामाला लक्षावधी रुपये लागतील आणि हें काम बोर्डाच्या हातून होण्यासारखें नाहीं तर सरकारांनींच या कामाला मोठी मदत करावी.

The Berar Samachar

MONDAY JANUARY 20 1902

The history of the last famine has a great lesson to teach. It registers a volume of experiences. It cannot fail to tell its story of human miseries the world has ever seen on such an unprecedented scale. It will also point to the marvelous work of humanity which the Government has achieved in the past annals. But the real usefulness of a history does not lie in its business as a mere registrar. It will not fulfil its proper office if it fails to interpret the past events in a manner to draw a lesson therefrom for future guidance. It is with this latter purpose that the Government appointed a Famine Commission. The latter have done their work and their final report is already before the public. The Secretary of State in Council has perused it with interest and has passed his final resolution. He however leaves the work to the care of the Government of India. Lord Hamilton formulates no useful scheme of preventing famine. He does not adventure even a practical suggestion. He begins with praises for the Government and ends in nothing certain as a matter of assurance. The report is thus before the Government of India for a decisive initiation in the matter. The National Congress has well nigh approached the Government with its valuable counsel on the problem of preventing the recurrence of famines. We hope that the great lesson of the last famine will not be lost upon the people without producing a moral influence of a permanent nature. There is now a confession on the part of the Government that the indebtedness of the cultivating people is the great canker in the work of the administration. Indebtedness is another phase of the effects of an intense poverty in the midst of the people. The people are without resources to face even the beginning of a bad famine. There is no staying power left in them. People find themselves in a vortex of intense miseries due to privation as soon as a failure of crops begins to close their ways of earning a day's wages. The prosperous times of a year or two do not re-adjust the lost strength of the people. The recuperative phenomenon is more imaginary because it has the slender foundation of seeing people some how continue life in a more comfortable manner than the semblance of a living b[illegible]y and soul of the famine time [illegible] solution of preventing future [illegible]famines is of a double nature. The first effort should be to imp[illegible]e the condition of the people. A[illegible]ural Banks, moderate

assessments and Takvai loans form the great agents of fighting the battle against indebtedness and of giving the people a new start in life for earning a competent living. The second group of suggestions is to reduce the congestion in the field of agriculture. It is to equip men for other professions than agriculture. It is in the latter scheme that we hope to build up the real strength of the Indian nationality. We shall not read aright the great lessons of the British rule if we do not rely on self—help in promoting the education of the rising people in the fields of commerce, industry and manufacture. It will not do for us to sit silent over the matter. We must come forward to enlist the sympathies of the government in our great cause of building a-new the resources of a nation. We hope that the Hon'ble the Resident will pay particular attention to the prayers of the people in the address to be presented to-day and will not spare pains to help the foundation of an industrial school with liberal donations as a fitting memorial to the sacred memory of Victoria the Good.

THE RESIDENT AT ELLICHPUR

The Hon. Col. Barr C. S. I. Resident at Hyderabad, arrived here at 10 A. M. on Wednesday, and put up at the Circuit House. A public reception was arranged and accorded jointly by the Ellichpur Civil Station and City Municipal Committees. The roads were decorated with buntings and triumphal arches, and every attention was paid to the comfort and convenience of the distinguished visitor.

On Thursday at 12 noon the Deputy Commissioner Major R. P. Horsbrough introduced to the Honourable the Resident, members of the Civil Station and City Municipal Committees and District Board. The Hon. Col. Barr gave them a kind reception and having enquired of them about the sources of revenue, the financial state of the Committees &c. made some suggestions to the Committees, including one regarding the amalgamation of the Civil Station and city Municipalities and asked them to consider the suggestion in a special meeting to be held under the Chairmanship of the Deputy Commissioner. Members then withdrew.

A grand Darbar was held in the city Municipal Hall in the evening. Preparations of the Darbar were made on a grand scale and the Darbar was a complete success. The Hall was illuminated with splendid lights and the road from the circuit House to the city was lighted with street—lamps and chinese lanterns which were hung on road—side trees. The city walls were illuminated with hundreds of oil butties and the whole scenery was most beautiful and charming. The Hon. Col. Barr arrived at the Hall at 6—15 P. M. and was seated on the Dais, which also accomodated Mr. A. Elliott Commissioner, Major R. P. Horsbrough Captain Rea of the 4th Infantry and other officers of the Station. Mr. Ganesh Nagesh Pleader, Vice Chairman of the Ellichpur Civil Station Municipality, read the joint address of "welcome" on behalf of the Committees and the people of the District in general. The [illegible] the Resident then rose [illegible] excellent speech, in [illegible] thanked the Ellichpur people for having given him a cordial welcome. He referred to the fertility of the Berar soil and prosperity of the Province, He alluded to the terrible famine, which just visited the Province and eulogised the Berar Officers for the tact and skill, with which they were able to cope with the famine. He described Mr. Elliott, the Commissioner of the Province as an able, experienced and benevolent Officer and said that the Ellichpur people were fortunate in having an energetic Deputy Commissioner in Major Horsbrough. He described the people of Berar as law-abiding and industrious population and remarked that the people under Berar administration were more happy than those in other provinces. In conclusion, the Resident expressed his great satisfaction and again thanked Ellichpur people for having given him a cordial and hearty welcome. Fire—works were then discharged in front of the Hall and the proceedings were brought to a close with three hearty cheers to the Hon: the Resident at Hyderabad.

Ellichpur 17/1/1902 — Yours truly X

वऱ्हाड

हवामान— मकर संक्रांती पासून थंडी चांगलीच पडूं लागली आहे. हवा शुद्ध निरोगी व सुखकर वाटते. सार्वजनिक आरोग्य समाधानकारक आहे.

आकोला जिल्ह्यांतून मक्केच्या यात्रेला जाणाऱ्या महंमदी गृहस्थांस सिव्हिल सर्जन डाक्टर रेली साहेब दहा दिवस तपासतील आणि प्लेगापासून निरामय असल्या विषयीं त्यांस दाखला देतील. हा दाखला पुढील यात्रेच्या कामाला चांगला उपयोगीं पडेल.

'थिआसाफिक सोसायटी' किंवा ब्रह्मविद्या समाज याची एक शाखा उमरावतीस आहे. तिचा वार्षिक उत्सव काल रविवारीं होणार असल्यामुळे आकोल्याच्या शाखेचे प्रेसिडेंट रा. रा. व्यंकटेश कृष्ण देसाई हे उमरावतीला गेले आहेत.

आकोल्यास 'बरार ट्रेडिंग कंपनी' नांवाचें दुकान पुष्कळ वर्षांपासून चालूं आहे. या दुकानाची व्यवस्था नामी आहे. या दुकानाची एक शाखा उमरावतीस काढावी असा मंडळीचा विचार असून त्या कामासाठीं भांडवलाची रक्कमही वाढविण्यांत येणार आहे.

अलिशान नामदार रेसिडेंट कर्नल बार यांची स्वारी शनिवारीं येथें आली आणि त्यांचा विचार उद्यां दिवसाच्या गाडीनें पुढें जाण्याचा आहे. मे० इलियट साहेब बहादुर यांच्या समागमेंच फिरत आहेत.

मे. आर. डी. हेअर साहेब हे जुडिशिअल कमिशनरच्या जागीं विराजमान झाले आणि मे० ब्याटन साहेब हे पूर्ववत सिव्हिल आणि सेशन जज्ज झाले.

मेजर हार्सबरो डिपुटी कमिशनर इलिचपूर, यांस १० फेब्रुवारी पासून २१ महिन्यांची रजा दिली असून मि. सिम्पसन यांस इलिचपुरास डिपुटी कमिशनर नेमण्यांत आलें.

[illegible] भवानी घुगरे कोळी रहाणार रेल ता. आकोट, पोष्ट-दहिहंडा यांस:—

मी खालीं सही करणार या लखानें कळवितो कीं, माझी मुलगी सोनाई ही तुमची लग्नाची स्त्री आहे. लग्न झाल्यापासून तुह्मी तिला आपल्या घरीं फारच थोडे वेळां नेले असेल. ती आतां वयांत येऊन शहाणी झाल्यास दोन तीन वर्षे झालीं. ह्या मुदतींत मी तिला तुमच्या येथें दोन चार वेळा आणून घातलें पण आपण तिला जनरीतिप्रमाणें सुखानें नांदू देत नाहीं व तिला घरातून काढून देता. सबब ही नोटीस देणें भाग पडलें कीं, आपणांस तिला चांगल्या रीतीनें वागविणें असल्यास, तिच्या जीवाभावास धक्का पोचणार नाहीं अशी चार पंचाची खात्री करून देऊन, तिला घेऊन जावें. असें करणें नसल्यास तावडतोब फारकती द्यावी. ह्या गोष्टीचा निकाल तुह्मी हीं नोटीस पोचल्या पासून आठ दिवसांत न कराल तर हीच नोटीस फारकती समजून आह्मी तिचा गंधर्व लावून टाकू. मग मात्र तुमचा तिजवर कोणताही हक्क राहणार नाहीं. शिवाय तिला मी आज चार वर्षे जवळ ठेविलें आहे त्याबद्दल तिला लागलेला पोटापाण्याचा खर्च अंदाज रुपये १२९ हे मला देऊन पावती द्यावी. असें न केल्यास सरकार मार्फत सर्व तजवीज केली जाईल. व अखेर निकाला पर्यंतचा सर्व खर्च तुह्मांकडून घेतला जाईल. कळावें तारीख १९ जानेवारी सन १९०२ इ.

सही

नारायण वल्लद वनसिंगजी ठाकरे कोळी राहणार लसपूर ता० व पोष्ट दर्यापूर दस्तूर—सूर्यभान सोनाजी पाटील. रहाणार अकोला ताजनापेठ.

जाहिरात

जाहिरात तमाम लोकांस खालीं सही करणार याजकडून कळविण्यांत येतें कीं तालुके आकोला परगणें बारसीटाकळी मौजे नंदापूर येथील माझा चुलत भाऊ गणपती हा मयत झाल्यास पांच वर्षे झालीं तो व आह्मी समाईक कुटुंबांत राहत होतो. त्याचे मरणा नंतर त्याचे नांवें असलेले जमीनिचे खातें माझें नांवें झालें. नंतर मयत गणपती याची विधवा मुक्ताई हिनें मतलबी पुरावा करून खातें आपलें नांवें करून घेतलें. मयत गणपती यांस पुत्र संतान नाहीं, करितां कायद्या प्रमाणें त्याचे पश्चात सर्व मिळकतीचा वारस मी झालों व गणपती वारल्यापासून सर्व शेतीचा वगैरे कबजा माझा असून सरकारी सारा मी वारीत आहे. सदर्हू माझे मालकी वहिवाटीचे शेती पैकीं पांच नंबर रामचंद्र मोरेश्वर काळे वैद्य राहणार उमरावती यांस पंधराशें रुपयास खरेदी दिलें आहेत. तें त्यांचें कबज्यांत असून ते सारा वारीत आहेत. मुक्ताई मर्द गणपती ही अविभक्त हिंदु कुटुंबांतील विधवा असल्यामुळें तिजला अन्नवस्त्राशिवाय दुसरा कोणताही हक्क नाहीं. खाते तिचें नांवें आहे, ते दिवाणी कोर्टांत दावा करून आपलें नांवें करून घेणार आहों. मुक्ताईचें नांवें खातें असल्या मुळें आह्मांस त्रास देण्याचे इराद्यानें ह्या खात्यांतील जमीन अफरातफर करण्याचें विचारांत असल्याचे समजल्या वरून कळवितो कीं खालीं लिहिलेली सर्वे नंबरची शेते ही मुक्ताईपासून कोणी खरेदी गाहाण, बक्षिस किंवा कोणत्याही करारानें कोणी घेऊं नये. घेतल्यास बातल असे. मुक्ताई पाशी कांहीं स्थावराचे व कांहीं कर्ज रोखें तिचे जवळ आहेत तेव्हां ते कोणी विकत अगर बेचन घेऊ नयेत.

देश रिवाजा प्रमाणें मी तिजला अन्नवस्त्र देण्यास तयार आहे. मुक्ताईनें चार वर्षांपूर्वी आह्मावर सदरहु शेतींतील वगैरे माल नेल्या बद्दल व कबजा घेतल्या बद्दल मेहेरबान फ. क्रा. माजिस्ट्रेट जिल्हा आकोला याजकडेस अर्ज केला होता त्याजवर तिजला दिवाणींत दावा करण्या विषयीं हुकूम झालेला आहे. करितां कळविण्यांत येतें कीं खालीं लिहिलेली शेतें तिजपासून कोणत्याही करारानें कोणी घेऊं नये व आमचे कबजांस बकायदेशीर कोणी हरकत करूं नये.

मुक्ताईचे नांवे असलेले मौजे नंदापूर येथील शेताचा तपसील. सर्वे नंबर ३।४।५।१६।१८ २१।२६।२७।३१।३२।३३ पैकीं व सर्वे नंबर २०।३३ याचे खाते पानाईचें नावें असोन कबजा मालकीनें आमचा आहे. सर्वे नंबर १२ याचे खाते गणमाळी याचे नांवें असून कबजा आमचा आहे. सरवई नंबर १९ याचे खातें रुणमाळी यांचें नांवें असून $\frac{१}{२}$ निमे हिसा मालकीनें आमचे कबज्यांत आहे.

मौजे निपाणी येथील सरवई नंबर ७० याचें खातें उदेभान वल्लद परशराम याचें नांवें असून त्यांत $\frac{२}{३}$ हिसा मालकीनें आमचे कबज्यांत आहे. मौजे कोठाडी येथील सरवई नंबर २९ सालीम व सरवई नंबर २८ यांत हिसा मालकीनें आमचे कबज्यांत आहे.

येणे प्रमाणे शेती माझे मालकीची व वहिवाटीची आहे. त्यापैकीं पांच शेते खेरदी वर लिहिलेली शिवाय करून खाते फक्त मुक्ताइचे नांवें झालें आहे करितां ती कोणी मुक्ताई पासून घेऊ नये घेतल्यास तो दस्तऐवज बेकायदेशीर समजला जाईल. तारिख १८।१।१९०२ इसवी.

दस्तुर— बाळाजी लक्ष्मण.

सही

इरमान वल्लद रामजी ढोरे वस्ती नंदापूर तालुके आकोला निशाणी खुद्द.

वर्तमानसार

नवीन यंत्र— पारिसचे डा. लाबोर्ड यांनीं आंधळ्यास ज्याच्या योगानें लिहितां व वाचतां येईल असें एक यंत्र पुष्कळ वर्षे सारखा प्रयोग करून पाहून तयार केलें आहे. व तें उत्तम असल्याबद्दल पारीस सरकारची खात्री झाली आहे.

दुःखद वर्तमान— सुप्रसिद्ध जुन्या कामा बंधू पैकीं बहिरामजी हा घोड्यावरून पडून मरण पावल्याचें दुःखदवर्तमान ऐकून सर्व हिंदुस्थानच्या लोकांचें अंतःकरण दुःखानें कळकळेल यांत शंका नाहीं. दोघांनीं रॅंगलरची व सिव्हिल सिर्व्हीसची परीक्षा देऊन मोठा नांवलौकिक कमावला होता. रामलक्ष्मणा प्रमाणें दोघांची अनुपमेय जोडी शोभत होती. त्यांच्या बंधूस व दुसऱ्या घरच्या माणसास असह्य दुःख होईल. पण मृत्यूचा हात कोण धरूं शकणार!

अद्भुत कौशल्य— इजिप्तचा मनोरा जगांतील एक अद्भुत गोष्ट मानली आहे. पण तशीच पण त्यापेक्षां विलक्षण गोष्ट परोला गांवाजवळील ह्यसवरी खेड्यांत आहे. तेथें एक देवालय आहे व एक सुंदर तळें आहे, जणुकाय तें नुकतें दोन चार दिवसा पूर्वींच बांधलें आहे. देवळा पुढे उंच दीपमाळी आहेत. पैकीं एक दीपमाळ हलविल्या बरोबर घड्याळांतील लंबका प्रमाणें अधांतरी डोलते ह्या चमत्कृतीचा उलगडा कोणी करील काय?

विंचवाचें विषयावर उतारा— १ नवसागर आणि हरताळ हीं पाण्यांत वांटून त्यांचा दंशावर लेप करावा. २ जेपाळ वांटून त्यांच्या कल्कानें लेप करावा. ३ कपाशीचा पाला आणि मोहऱ्या एकत्र वांटून त्याचा लेप करावा. ४ बचनाग उगाळून लेप करावा. ह्या गोष्टी अनुभविक व अत्यंत उपयोगी आहेत.

मानुतापयंत्र— कलकत्याच्या औद्योगिक प्रदर्शनांत आलमोरा पंडित नांवाच्या अलाहाबादच्या गृहस्थांनीं हें यंत्र पाठविलें होतें मानू (सूर्य) च्या ताप (उष्णते) पासून विस्तव उत्पन्न करणें हें या यंत्राचें कार्य आहे. आरसे वगैरेंच्या साह्यानें सूर्यकिरण घेऊन त्या साह्यानें या यंत्रावर प्रयोग करितां येतो. दीड फूट व्यासाची कढई एका मिनिटांत तापवून त्यांत पुऱ्या भाजतां येतात असा प्रयोग करून दाखविण्यांत आला.

खुद्द लंडनांत स्त्रीविक्रय--- लंडन टाइम्समध्यें खालील मजकूर प्रसिद्ध झाला आहे तो खरा आहे कीं नाहीं देव जाणे. “ह्याटन नांवाच्या एका मनुष्यानें गेल्या आठवड्यांत आपली बायको कोलचेस्टर बऱ्याकच्या सारजंटास १० गिनी घेऊन विकली. विक्री करून आल्यावर नवऱ्यानें तिच्या गळ्यांत चिठ्ठी बांधून विकत घेणाराच्या ताब्यांत दिली. त्या बऱ्याकचा मास्तर क्यापटन केव्हन ह्यास ही गोष्ट समजली तेव्हां त्यानें ती बाई नवऱ्याच्या हवाली कर असा त्या सार्जंटास हुकूम केला, व त्या हुकूमा प्रमाणें सार्जंटानें केलें, पण नवऱ्यानें पैसे परत देण्याचें नाकारलें ”

पाण्याखालून चालणारें वाहन:—ह्याच्या योगानें अर्ध्या कलाकांत डोव्हरपासून लंडन पर्यंत प्रवास करतां येईल व पाण्यांत राहिल्यामुळें त्या मुदतींत कोणताही विकार होणार नाहीं.

नवी रेल्वे इंजिनें— रेल्वे एन्जीनमधून ठिगण्या निघूं नयेत अशा प्रकारचीं एन्जिनें तयार करण्याचें काम सुरूं आहे.

NOTICE.

It is hereby publish[illegible] information of [illegible] that the lists [illegible] the Secretary [illegible] Berar Municipal [illegible] posted as requir[illegible] following places[illegible]

Persons entitl[illegible] 3 are requeste[illegible] names are included in the lists posted and make complaints if there be any under rule 8 and if they are entitled to vote in two wards under section 5, to choose the ward in which they wish to vote, before the 1st of February 1902. The names of the places where the lists are posted are as follows:—

1. The Deputy Commissioner's Office.
2. Small Cause Court.
3. The Tahasili.
4. The Chawree.
5. The Police Station in the Town.
6. The Cotton Market Office.
7. The Grain Market Office.
8. The Morna river Bridge.
9. The Town Hall.

Dated Akola 15th January 1902 } K. G. Damale Secretary Municipal Committee Akola.

जाहिरात

ह्या नोटिसीनें आकोले येथील सर्व लोकांस कळविण्यांत येतें कीं मुनिसिपल सेक्रेटरींनीं निवडणुकी संबंधाचे साहावे नियमा प्रमाणें मत देणारे लोकांची यादी तयार करून नियम सात प्रमाणें खाली लिहिलेल्या ठिकाणीं तिच्या नकला लाविल्या आहेत. नियम तीन प्रमाणें ज्यांना मत देण्याचा अधिकार आहे अशा लोकांना विनंती करण्यांत येतें कीं त्यांनीं आपलीं नांवें सदर्हू यादींत दाखल आहेत किंवा नाहींत हें पाहावें आणि नियम आठ प्रमाणें त्यांची एखादी तक्रार असल्यास ती व ज्याना दोन वार्डांत मत देण्याचा अधिकार असेल त्यांनीं आपण कोणत्या वार्डांत मत देणार हें तारीख १।२।१९०२ इसवीचें आंत कळवावें.

१ मे. डेपुटी कमिशनर साहेब यांची कचेरी.
२ स्मालकाज कोर्ट.
३ तहसील कचेरी.
४ काटन मार्केट.
५ धान्य मार्केट.
६ चावडी.
७ पोलिस स्टेशन.
८ लोखंडी पूल.
९ टोनहाल.

ता. १५।१।०२ } K. G. Damale सेक्रेटरी म्युनिसिपल कमेटी अकोला.

मुंबई बॅंकची ठेव ठेवण्याची बॅंक

या सेव्हिंग बॅंक मध्यें खालील अटीवर ठेव ठेविली जाईल.

कोणत्याही एका वर्षांत ह्मणजे जानेवारीच्या १ ले तारखे पासून तों दिसेंबरच्या ३१ तारखे पर्यंत फक्त एक हजारा पर्यंत रुपये ठेविले जातील.

[illegible] अधिक मनुष्यांच्या नावानें [illegible] ठेवितां येईल. व त्यांच्या [illegible] यांचे मार्गे त्यांच्या पैकीं [illegible] अधिक जणांस ठेव काढतां [illegible]

[illegible] क हजार रुपया पर्यंत ठेव [illegible] साल दर शेकडा ३ तीन रुपये व्याज दिलें जाईल. मात्र ५००० पाच हजारा वरील रकमेस व्याज नाहीं.

मुंबई ब्यांक आकोला १५ जुलै १८९८ } A. G. Watson Agent.

जाहिरात.

मुलुक अमानी हैद्राबाद यांतील सन १९०२--०३ साला करितां, अबकारीचे हरास,

खालीं लिहिलेल्या तारखेस आणि त्या पुढील दिवशीं होतील:-

		फेब्रुवारी ता. १९०२
वणी-यवतमाळ-	सोमवार	,, ३ ,,
वाशीम	शनिवार	,, ८ ,,
अकोला	गुरुवार	,, १३ ,,
बुलडाणा	सोमवार	,, १७ ,,
उमरावती	शुक्रवार	,, २१ ,,
इलिचपूर	बुधवार	,, २६ ,,

हल्लीं चालू असलेल्या पद्धती प्रमाणें गांवठी दारु अफू आणि गांजा यांची मंजूर केलेल्या दुकानांत किरकोळ विक्री करण्याचे हक्क दिपुटी कमिशनर साहेबांचे कचेरींत हरासानें देण्यांत येतील.

उमरावती, ता. ७ जानेवारी सन १९०२

W. Hastings, Lieut: Col:
इन्स्पेक्टर जनरल् आफ् एक्सैझ्
मु० अ० हैद्राबाद.

खरेदी करा !
रास्कोपची थेट व खरीं पेटेंट वाचेस
नकली मालास भुलून पैसे खर्चूं नका !!!

रेल्वेच्या व इतर अवजड कामास हेंच वॉच अत्यंत उपयुक्त आहे. हें वॉच पहिल्या प्रतीचें बिनचूक वेळ दाखविणारें असून इतर वॉचेस प्रमाणें यांस नेहमीं रिपेरची जरूर नसून या बद्दल विशेष काळजी व लक्ष पुरविण्याची अवश्यकता नाहीं. ह्मणून जंगलांत बाहेर फिरणारे लोकांचें तर हें सोबतीच आहे असें अनुभवास आलें आहे. याजकरितां ज्याला आपली वेळ बरोबर राखण्याची जरूरी आहे अशा लोकांस ह्मणजे इंजिनियर, कॉंट्र्याक्टर, ओव्हरसियर, फारेस्ट कान्सरव्हेटर व इतर प्रवासी लोकांस हें वॉच घेणें विषयीं आह्मी खात्रीपूर्वक शिफारस करितों. आमची **रास्कोपच्या पेटंट वॉचेस** संबंधीं याहून जास्त लिहिण्याची जरूरी नाहीं कारण त्याच्या गुणाची प्रचीती तीच आपोआप दाखवितात, इतकें लिहिलें असतां बस्स आहे. हीं घड्याळें आपली स्वतःच शिफारस आजपर्यंत करीत आलीं आहेत, करीत आहेत व पुढेंही अशीच करीत राहतील. प्रत्येक वॉच फार काळजीपूर्वक तपासून चालवून तें वेळ बरोबर दाखवितें अशाबद्दल ग्यारंटी देण्यांत येतें, व त्याबद्दलची जोखीमदारी आमचे शिरावर आहे.

सूचनाः—पुढील नमुना २१ लाईनचें मोठ्या आकाराच्या वॉचचा आहे.

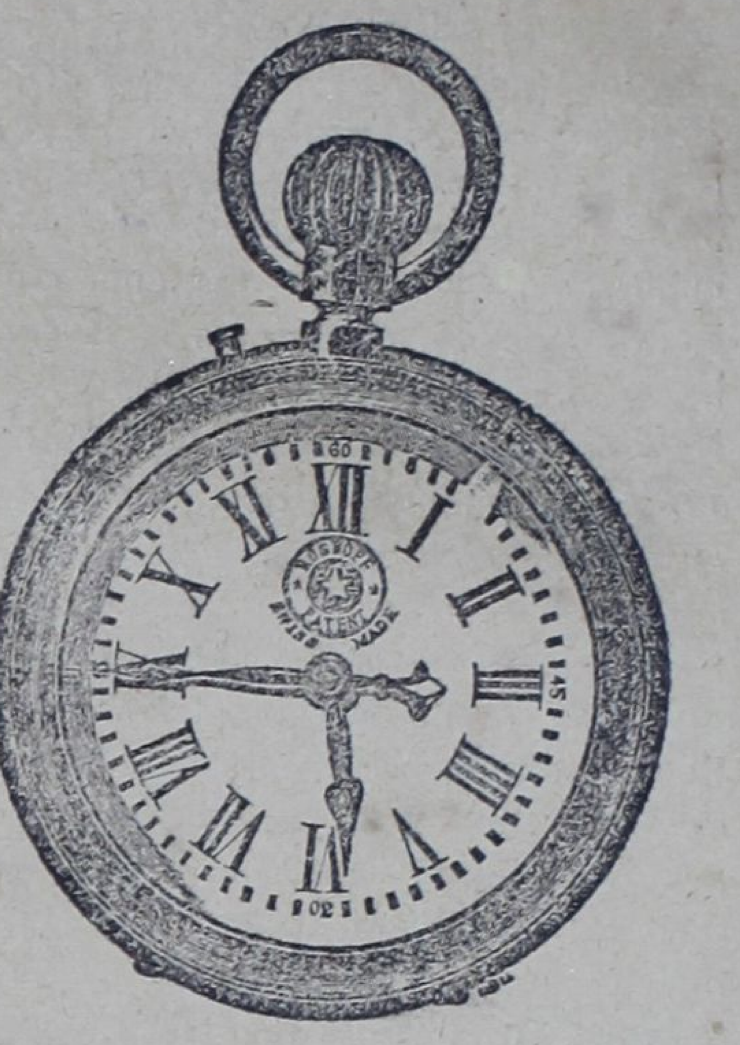

मोठे, मध्यम १६ रु. १७ रु. लहान.

रोल्ड गोल्ड ४ वर्षांच्या ग्यारंटीचें

१९ लाईन ओपनफेस.....................४०
१९ ,, हंटिग........................५०

गोल्ड ५ वर्षांच्या ग्यारंटीचें.

१८ लाईन ओपन फेस फिरत्या झांकणाचे १५०
१९ ,, हंटिग, नकशीचे २५०

मेटलचें तीन वर्षें ग्यारंटीचें.

रास्कॉप पेटंट २१ लाईन एकस्ट्रा स्ट्रांग १८
१९ ,, सेकंद कांट्यासह............२०
१९ ,, मध्यभागी सेकंद काटा असलेलें २२
१९ ,, हाफ् हंटिंगचें.................२०
१९ ,, हंटिंगचें २०
१४ ,, रिस्ट वॉच २०

इन्गन्मेटल ३ वर्षांच्य ग्यारंटोचें

१९ लाईन ओपनफेस............२०
१९ ,, हंटिग......................२०
१४ ,, रिस्टवॉच....................२०

सिल्व्हर वाच ४ वर्षांच्या ग्यारंटीचें

१४ लाईन रिस्ट वॉच ३०
१४ ,, हंटिंग.........................३५
१८ व १९ ,, ऑपनफेस............३०
१९ ,, सेकंद कांट्यासह ३२
१९ ,, मध्यभागी सेकंद काटा असलेलें ३५
१९ ,, ऑपनफेस सुंदर नकशीचें....३१
१९ ,, हंटिंग ४९

लेडीज वॉचेस १४, १८, क्यारेटगोल्ड रुपये ६५-२०० पर्यंत.

सी. हीनीगर आणि कंपनी,
ओरिजिनल निनीयन रास्कोप पेटंट वॉचेसचे सोल एजंट.
५ हार्नबी रोड, मुंबई.

☞ हे पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांचे “ वऱ्हाडसमाचार ” छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

REGISTERED N. No. 4

वर्षाची आगाऊ ५ हाशील ०१२
सहामाही „ ३ „ ०८
साल अखेर „ ७ „ १ ०८
किरकोळ अंकास ०४

नोटिशी बद्दल
१० ओळीचे आंत रु० १
दर ओळीस........०१ ०१
दुसरे खेपेस ०१

Annual in arrears 7 „ 1 Rs 8 as
Six monthly......... 3 .... 8 as
Single copy .... 4 as

Advertisement
Below 10 lines ...... 2 Rs
Per line over 10 ......4 as
Repetition Per line...8 as

वऱ्हाडसमाचार.

THE BERAR SAMACHAR

VOL XXXVI   AKOLA MONDAY 27 JANUARY 1902   NO 4

वर्ष ३६   आकोला सोमवार तारीख २७ माहे जानेवारी सन १९०२ इ०   अंक ४

मुंबई बॅंकची ठेव ठेवण्याची बॅंक

या सेव्हिंग बॅंक मध्यें खालील अटीवर ठेव ठेविली जाईल.

कोणत्याही एका वर्षांत ह्मणजे जानेवारी च्या १ ले तारखे पासून तों दिसेंबरच्या ३१ तारखे पर्यंत फक्त एक हजारा पर्यंत रुपये ठेविले जातील.

दोन अथवा अधिक मनुष्यांच्या नांवानें देखील एक ठेव ठेवितां येईल. व त्यांच्या हयातींत, तसेंच त्यांचे मागें त्यांच्या पैकीं एकास अथवा अधिक जणांस ठेव काढतां येईल.

एका वर्षांत एक हजार रुपया पर्यंत ठेव लेल्या रकमेवर दरसाल दर शेकडा ३ तीन रुपये व्याज दिलें जाईल. मात्र ५००० पाच हजारा वरील रकमेस व्याज नाहीं.

मुंबई ब्यांक आकोला १९ जुलै १८९८ } A. G. Watson Agent.

खरेदीकरा !

रास्कोपची थेट व खरीं पेटेंट वाचेस नकली मालास भूलून पैसे खर्चू नका !!!

रेल्वेच्या व इतर अवजड कामास हेंच वॉच अत्यंत उपयुक्त आहे. हें वॉच पहिल्या प्रतीचें बिनचूक वेळ दाखविणारें असून इतर वॉचेस प्रमाणें यांस नेहमीं रिपेरची जरूर नसून या बद्दल विशेष काळजी व लक्ष पुरविण्याची अवश्यकता नाहीं. ह्मणून जंगलांत बाहेर फिरणारे लोकांचें तर हें सोबतीच आहे असें अनुभवास आलें आहे. याजकरितां ज्याला आपली वेळ बरोबर राखण्याची जरूरी आहे अशा लोकांस ह्मणजे इंजिनियर, कॉंट्राक्टर, ओव्हरसियर, फारेस्ट कान्सरव्हेटर व इतर प्रवासी लोकांस हें वॉच घेणें विषयीं आह्मी खात्रीपूर्वक शिफारस करितों. आमची **रास्कोपच्या पेटंट वॉचेस** संबंधीं याहून जास्त लिहिण्याची जरूरी नाहीं कारण त्याच्या गुणांची प्रचीति तीच आपोआप दाखवितात, इतकें लिहिलें असतां बस्स आहे. हीं घड्याळें आपली स्वतःच शिफारस आजपर्यंत करीत आलीं आहेत, करीत आहेत व पुढेंही अशीच करीत राहतील. प्रत्येक वॉच फार काळजीपूर्वक तपासून चालवून तें वेळ बरोबर दाखवितें अशाबद्दल ग्यारंटी देण्यांत येते व त्या बद्दलची जोखीमदारी आह्मी आमचे वर घेऊं इच्छितों कीं ...नीं ह्मणजे कुमार श्रीहरम ...इनचें रावबहादूर भागवत व रा. रा. मह

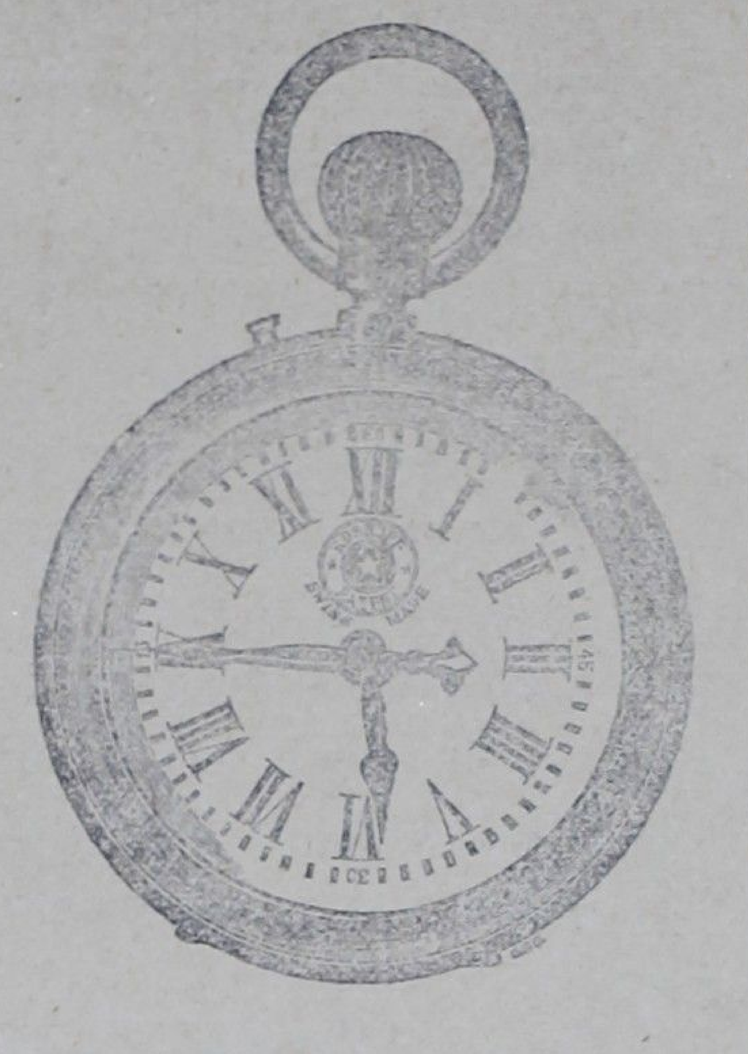

मोठे, मध्यम १६ रु. १७ रु. लहान.

रोल्ड गोल्ड ४ वर्षांच्या ग्यारंटीचें

१९ लाईन ओपनफेस.......................४०
१९ „ हंटिंग.......................५०

गोल्ड ५ वर्षांच्या ग्यारंटीचें.

१८ लाईन ओपन फेस फिरत्या झांकणाचे १५०
१९ „ हंटिंग, नकशीचे २५०

मेटलचें तीन वर्षें ग्यारंटीचें.

रास्कोप पेटंट २१ लाईन एकस्ट्रा स्ट्रांग १८
१९ „ सेकंद कांट्यासह............२०
१९ „ मध्यभागीं सेकंद कांटा असलेलें २२
१९ „ हाफ् हंटिंगचें.................२०
१९ „ हंटिंगचें २०
१४ „ रिस्ट वॉच २०

इनॅमल्ड मेटल ३ वर्षांच्या ग्यारंटीचें

१९ लाईन ऑपनफेस............२०
१९ „ हंटिंग........................२०
१४ „ रिस्टवॉच.......................२०

सिल्व्हर वाच ४ वर्षांच्या ग्यारंटीचे

१४ लाईन रिस्ट वॉच ३०
१४ „ हंटिंग.............................३५
१८ व १९ „ ओपनफेस............३०
१९ „ सेकंद कांट्यासह ३२
१९ „ मध्यभागीं सेकंद कांटा असलेलें ३५
१९ „ ओपनफेस सुंदर नकशीचें....३५
१९ „ हंटिंग ४९

लेडीज वॉचीस १४, १८, क्यारेट गोल्ड रुपये ६५–२०० पर्यंत.

सी. हीनीगर आणि कंपनी.
ओरिजिनल जिनीवन रास्कोप पेटंट वॉचेसचे सोल एजंट.
५ हार्नबी रोड, मुंबई.

कि० दिवाणी दावा नंबर १ क्लास १८

१९०२

अज्ञानाचें पालन करण्याचा आणि त्याचे मालमत्तेचे संरक्षण करण्याचा कायदा अक्ट नंबर ८ सन १८९० यांतील कलम ११ अन्वयें नोटीस.

बिद्यमान विश्वनाथ नारायण दांडेकर साहेब बहादूर सिव्हिल जज्ज आकोला यांचे कोर्टांत.

लखु वल्लद मारुती वस्ती पारळी तालुके आकोट अज्ञान.

अर्ज– अज्ञानाचें पालन करण्या बद्दल अगर त्याचे मालमत्तेचें संरक्षण करण्या बद्दल

जयराम वल्लद भगवान वस्ती पारळी तालुके अकोट. अर्जदार.

अर्जदार यांनी असा अर्ज दिला आहे कीं मला अज्ञानाचें पालन करण्याचे अगर त्याचे मालमिळकतीचे संरक्षण करण्या करितां दाखला मिळावा ह्मणून अर्ज केल्यावरून त्या अर्जाचे चौकशीची तारीख ८ माहे फेब्रुवारी सन १९०२ इसवी रोजीं आकोला ठिकाणीं नेमिली आहे तर या नोटीशीनें सर्वांस असें कळविण्यांत येते कीं अर्जदारा शिवाय जे इतर नातलग, मित्र आप्त अथवा ज्यांना आज्ञानाचे वरें व्हावें अशी इच्छा असेल व जे सदरी अज्ञानाचें पालन अगर त्याचे मालमत्तेचें संरक्षण करण्या करितां दाखला आपणास मिळावा असें इच्छित असतील त्यांनीं आमचे समोर सदरी तारखेस येऊन हजर व्हावें. आणि आपणास कां नेमावें असे बद्दल जे कांहीं दाखले अगर दस्तैवज अगर जो पुरावा असेल तो आपणास दाखला मिळण्या करितां हजर करावा.

आज तारीख २१ माहे जानेवारीं सन १९०२ इसवी रोजीं आमचे सहीनिशी व कोर्टाचे शिक्यानीशी ही नोटीस दिली आहे.

V. N. Dandekar
सिव्हिल जज्य
आकोला.

नोटीस

सिवरतनदास सिवबक्ष व रतनदास वल्लद वल्लभदास दुकान खामगांव यांस खाली सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं तुह्मी आमचेवर दि० मु० नंबर १११ सन १९०० चा सिव्हील जडज्य साहेब कोर्ट अकोले यांचे कोर्टांत हुकुमनामा मिळविला आहे. सदर्हू हुकुमनाम्याचे अमलावारींत मौजे राजुर ता. जळगांव व उमापूर तालुके जळगांव असे दोन गावची जमीन तुमचे हुकूमनाम्याचे रकमेस तारण असून अमलावारींत पडींत असल्यानें जप्त केली नाहीं सबब तुह्मास या नोटीसीनें कळविण्यांत येते कीं वरिल गावचे जमीनीचा सारा सरकार आमचे पासून दरसाल ७०० रुपये घेतात यास्तव तुह्मी वरिल हुकुम नाम्याचे अमलावारींत, सदर्हू गावची जमीन जप्त करावी. नाहीं पक्षीं तुह्मी गाहानाचा हक्क आपला सोडावा. या प्रमाणें तुह्मी न केल्यास ही नोटीस पावल्या पासून १५ दिवसांनीं तुमचा गाहानाचा हक्क या नोटीसीनें रद्द असें समजावें कळावें ता. २४।१।१९०१

सही
किसन तुळसीराम अ. पा. आई गंगाबाई तर्फे कुलमुखत्यार सुजायतखा वा। मुरादखा वस्ती जळगांव.

नोटीस

पुरनलाल सिताराम रहाणार हिवरखेड ता० अकोट यांस.

खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं तुह्मांस आमचे तर्फे कुलमुखत्यारपत्र दिलें असून तुह्मी आमचे कामाचे उपयोगी पडत नाहीं किंवा जी कामें करता तीं काळजी पूर्वक करीत नाहीं, यास्तव तुह्मांस दिलेले कुलमुखत्यारपत्र या नोटीशीनें आज तारखे पासून रद्द केलें आहे हें आपणास कळावें. तारीख २४ माहे जानेवारीं सन १९०२ इ०

सही
किसन तुळशीराम अज्ञान पा. क. आई गंगाबाई तर्फे कुलमुखत्यार सुजायतखा मुरादखा रहाणार जळगाव निशाणी खुद्द.

नोटीस

रा. रा. टिकाराम वल्लद पुंजाजी जात कुणबी नाकट वस्ती मौजे तांदळी बुजरूक तालुके बाळापूर जिल्हे आकोले यास:—

खालीं सही करणार याजकडून देण्यांत येतें कीं तुह्मी केशव नारायण निमकर व नागोराव जनार्दन भासकर या उभयतापासून तारीख ३० आक्टोबर सन १८९२ रोजीं रकम रुपये ४०० घेऊन मौजे मजकूर येथील सरवई नंबर ७० व २० असे ताबेगाहाण लिहून दिले. रुपयास व्याज दरसाल दरशेकडा रुपये २६ प्रमाणें लिहून दिले आहे. दस्तऐवजाचे तारखे पासून आज मितीपर्यंत शेते आमचे ताब्यांत दिलीं नाहींत व व्याजाचाही उलगडा केला नाहीं यास्तव या नोटिशीनें कळविण्यांत येतें कीं नोटीस पोचल्यापासून पंधरा दिवसाचे आंत खाली सही करणारे उभयतांतून कोणाही एका जवळ किंवा उभयताजवळ व्याज मुद्दलसुद्धां रकम देऊन पावती घ्यावी. तसे न केल्यास दस्तऐवजाचे शर्ती प्रमाणें कोर्ट मार्फत तजवीज करावी लागेल व त्या खर्चास तुह्मी पात्र व्हाल. कळावे तारीख २१।१।१९०२

दस्तुर— बाळाजी लक्ष्मण गुजराथी वेंडर आकोला.

सही
केशव नारायण निमकर मयत वारस बायको अनपुर्णा जवजे केशव नारायण तर्फे मुखत्यार रामचंद्र मोरेश्वर काळे वैद्य राहणार उमरावती.
नागोराव जनार्दन अज्ञान पालन करणार गोपाळ जनार्दन भास्कर दस्तुर खुद्द.

वऱ्हाडसमाचार

मिती पौष वद्य ३ शके १८२३

पिकांची स्थिती

यंदा खरीपाचें पीक मध्यमच आलें आणि रबीच्या पिकाविषयीं ही मोठीशी आशा नाहीं. या १३११ फसली सालीं पाऊस बेताबाताचा किंबहुना बराच कमी झाला. साधारणपणें पहिलीं पिकें येण्याला ठीकसा होता आणि मध्यंतरीं गेल्या हस्त नक्षत्राचा व तसाच दुसऱ्या एकदोन नक्षत्रांचा पाऊस बरा होऊन रबीच्या पिकाविषयीं मोठी आशा लागली होती, परंतु गेल्या दोन महिन्यांत ही आशा सर्व विफळ झाली. अवेळीं पाऊस पडून नुकसान झालें; आणि हल्लीं उंदिरांनीं जो अनर्थ मांडला आहे त्यामुळें रबीचा हरबरा, जवस, तीळ, व गहूं हीं पीकें लोकांच्या हातीं चार आणेही येतील असा भरंवसा नाहीं. आमच्या प्रांतांत शेंकडा दहा एकर सुद्धां जमीन रबी साठीं ठेविलेली नसते. आमच्या अनुमतानें आकोला जिल्ह्यांत शेंकडा चार पांच एकर जमिनींत रबीचा पेरा झालेला आहे. सर्व पीकांमध्यें कापसाचें पीक दांडगें होतें. तें पीक लवकर येतें. मालाला बाजारांत किंमत बरी येते आणि शेतकऱ्याच्या हातीं पैसा जलदीं खेळूं लागतो. शिवाय डोळ्यापुढेंच पावसाचा आनिश्चितपणा पुन्हां असतो. या कारणांनीं साळोसाल रबीचा पेरा तुटत चालला आहे. ही गोष्ट चांगली नाहीं. कपाशी व जवारी या दोन पिकांच्या फेरपाळी पेक्षां खरीप व रबी या दोन पिकांची फेरपाळी होत गेली ह्मणजे जमिनींत नवे रस उत्पन्न होऊन तिला चांगला कस येतो. उदाहरणार्थ, हरबऱ्याच्या आंबीचा क्षार व हरबऱ्याच्या टाळ्याची पत्ती यां पासून जमिनीचा फायदा मोठा होत असतो. खरिपाचीं पिकें रबीच्या पिकाला सालपाळीनें परिपोषक होत असतात असा जुना अनुभव आहे. रबीच्या पेऱ्या विषयीं थोडीशी सक्ती करण्या संबंधानें मुलकी अधिकारी कांहीं योजना करितील तर फार बरें होईल. रबीचा पेरा कमी कमी होत जाण्याला दुसरें एक कारण आपल्या प्रांतांत प्ररूढ असलेला शेतीच्या वहितीचा प्रकार होय. नफ्यानें शती देतात तेव्हां वाहितदार शेतकरी जलदी येणारें पीक काढून घेतो आणि शेतकामांतून व वहितीला घेतलेल्या शेतीच्या देण्यांतून लवकर पार पडतो. भाडोत्री शेतकरी त्यांच्या वहितीच्या साला पुरती व्यवस्था पाहतात. सारांश, नानाविध कारणांमुळें रबीचा पेरा कमी कमी होत चालला आहे आणि यंदा या थोड्या पिकांचाही उंदिरांनीं नाश केला आहे.

पीकांची बरीवाईट स्थिती सरकारापुढें मांडण्यामध्यें आमचे दोन हेतु आहेत. दुष्काळांतून वाचलेल्या रयतेला गेलीं दोन पीकें मिळालीं खरीं पण इतक्यानें त्यांचा जम बसत नाहीं. त्यांची कष्टमय संसार यात्रा थोडी सुखकारक होत आहे पण तेवढ्या नेंच रयतेचा निभाव लागणार नाहीं. साऱ्या संबंधानें सूट कांहीं नियमित वर्षें मिळावयाची ती दूरच राहिली पण हल्लीं रयत नवीन जमाबंदीच्या आकारणी प्रमाणें दीडपट वाढलला जो सारा देत आहे तो तरी कांहीं कमी करण्यांत येईल तर अशा आपत्काळीं सरकाराची रयतेवर मोठी कृपा होईल. ही प्रार्थना सरकारापाशीं रुजूं होण्याची आशा नाहीं रबीचा पेरा वाढविण्या संबंधानें सरकारानें कांहीं सवलती दिल्या पाहिजेत. त्या सवलती साऱ्या संबंधानें व तगाई संबंधानें, पाहिजेत. आणि रबीचें पीक कमी येईल तेव्हां साऱ्याच्या रकमेची अंशतः तहकुबी किंवा माफी देण्यांत आली पाहिजे.

बोळवणी

अलिशान नामदार कर्नल बार यांच्या आगमनानिमित्त आकोले शहरीं आनंदोत्सवाची जी मोठी गर्दी उडाली होती तिच्या संबंधानें गेल्या अंकीं आह्मी माहिती दिलेलीच आहे. शिष्ट लोक येतात तेव्हां आदरसत्कार जेवढा होतो त्या पेक्षां ते प्रयाण करितात त्या सुसमयाला बोळवणुकीची धांदल मोठी होत असते. गेल्या सोमवारीं येथील टाऊन हालांत सकाळीं आठ वाजतां नामदार बार साहेबांचा दरबार भरला होता. या जिल्ह्यांतील प्रमुख अधिकारी, सुखवस्तु शिष्टमंडळी, थोरथोर व्यापारी, वकील इत्यादि पुष्कळ लोक जमले होते. कर्नल साहेब हे दरबार भरविण्या विषयीं कांकूं करीत होते हें गेल्या अंकीं आह्मी ध्वनित केलेंच आहे. कर्नल साहेबांच्या मर्जीवर्जीनें दरबारचा बेत अखेरीला ठरला आणि आमच्या उभयतां मुनसिपल सेक्रेटरींच्या अहोरात्र खटपटीमुळें हा दरबाराचा समारंभ मोठा छानदार झाला. कर्नल साहेब मुख्यस्थानीं विराजमान झाल्यावर रा. रा. विष्णु मोरेश्वर महाजनी यानीं मानपत्र वाचलें. या मानपत्राचा पट वेलबुटींनीं व मुद्रणकलेच्या उत्साहियांनीं मोठा सुंदर बनविला होता. मानपत्रांतील विषय मागील अंकीं आह्मी प्रसिद्ध केलेच आहेत. त्या विषयामध्यें औद्योगिक शाळा संबंधानें जो विषय आह्मी नमूद केला होता तो मानपत्रांतून वगळण्यांत आला असल्यामुळें नामदार साहेबापुढें औद्योगिक शाळसंबंधीं विषय नव्हता. नामदार कर्नल यानीं आपलें उत्तर इंग्रजींत लिहून आणिलें होतें. हें उत्तर यानीं स्वस्थपणें व स्पष्टपणें वाचलें. या उत्तराचा लेख कर्नल साहेबच मुद्दाम धाडणार आहेत त्यां अर्थी तो समग्र भाग तशाचा तसाच लोकांच्या समोर मांडीपर्यंत आह्मी त्या संबंधानें विशेष लिहूं इच्छित नाहीं. तथापि लोकांची उत्कंठा लक्ष्यांत घऊन आह्मी कर्नल साहेबांच्या उत्तराचा मथितार्थ देतो. मानपत्रकारांची व कर्नल साहेबांची एकवाक्यता दोन तीन गोष्टींत विशेष होती. पुण्यश्लोक महाराणी व्हिक्टोरिआ या मृत झाल्या या बद्दल दुःखाचा उमाळा उभयतांस सारखाच आला होता. श्रीमंत सामंत चक्रवर्ती एडवर्ड महाराज यांच्या विषयीं जी राजनिष्ठा दर्शविली ती कर्नल साहेबांच्या चांगली निदर्शनास आली. लोकांच्या आदरभावा विषयीं व सत्कारा विषयीं कर्नल साहेबांनीं आपल्या भाषणाच्या प्रारंभीं व शेवटीं लोकांचे आभार मानले आणि शिष्टसंप्रदाय दृढपणें चालविला.

मानपत्रांतील प्रार्थनांचा विचार कर्नल साहेबांनीं संपूर्णतेनें केला. दुष्काळाच्या आपत्तीला प्रतिबंधक उपाय योजण्या विषयीं पहिली प्रार्थना होती. पाऊस पडला नाहीं ह्मणजे पीक येत नाहीं व दुष्काळ पडतो, तेव्हां ही गोष्ट माणसाच्या हातची नाहीं अशी त्यांनीं आपल्या उत्तरांत समजूत घातली.

मुनसिपालिटीची रिपरिप कर्नल साहेबांच्या मनांत चांगली भरली आणि त्यांनीं स्पष्ट जबाब दिला कीं, सरकार कांहीं करूं शकत नाहीं. आकोल्यास फ्याक्टरी पुष्कळ आहेत व व्यापार दांडगा वाढला आहे तेव्हां फ्याक्टरी व व्यापार यांच्या अभिवृद्धीकडे बोट दाखवून कर्नल साहेबांनीं मुनिसिपालिटीच्या मागण्यांतून सरकारला मोकळें करून घेतलें. डिस्ट्रिक्ट बोर्डाची १८ हजार रुपयांची देणगी काढून घेतली, फीचें उत्पन्न काढून घेतलें इत्यादि गोष्टी संबंधानें पृथक् सूचना धाडा ह्मणजे विचार करण्यात येईल असें आश्वासन देण्यांत आलें. पूर्णानदीच्या कांठीं गोड्या पाण्याच्या विहिरी खणण्याला लक्षावधी रुपये लागतील तेव्हां ही प्रार्थना जितकी चांगली आहे तितकीच ती द्रव्याच्या अडचणीमुळें विचारापासून दूर ठेविली पाहिजे असें कर्नल साहेबांनीं कळविलें.

शेवटीं जिल्हा बोर्ड व मुनसिपालिटी यांच्या चांगल्या कारभाराविषयीं अभिनंदन करून त्यांनीं लोकांस उपदेश केला कीं उगीच पोकळ नांवासाठीं समासद होऊं नका ज्यांच्या हातून काम होत नाहीं त्यांनीं आपला राजिनामा मुकाट्यानें द्यावा ह्मणजे चांगले होतकरू व कार्यभार उचलणारे गृहस्थ त्यांच्या जागीं येऊन उभे राहतील.

सोमवारीं सकाळीं नऊ वाजण्याच्या आंतच दरबाराचा समारंभ आटोपला. सायंकाळीं ४॥ वाजल्यापासून नामदार रेसिडेंट आदिकरून मंडळीसाठीं कुमारश्री हरभामजी साहेबानीं उपहाराची व्यवस्था केली होती. क्रोके, पिंग-पाग, व ब्याडमिंगटन इत्यादि खेळ चालू होते. कोणी पत्ते खेळत होते कोणी वाफेनें चालणाऱ्या 'मोटार' रथांत बसून त्या रथाची स्वयंगती समोंवारच्या मंडळीस दाखवीत होते सर्व पाहुणे मंडळी कुमार श्री हरभामजी यांच्या आदरातिथ्यानें व आल्हादकारक करमणुकीनें अगदीं सुप्रसन्न झाली.

नामदार रेसिडेंट साहेब जेथें उतरले होते तें गिरिजागृहाच्या पूर्वभागाचें स्थळ रात्रीं दीपप्रकाशानें अति रमणीय दिसत होतें. तो नूतन बगीचा, त्यांतील मृदु पायवाटा, कारंजाच्या पाण्याचे तुषार व चांदण्याच्या रात्रीं दीपप्रकाशानें आलेली शोभा हीं पाहून फार आल्हाद वाटत होता. येथील तहशीलदार मि. सैफुद्दीनखान व त्यांचे नायब तहशिलदार रा. रा. यशवंत गणेश यांनीं सर्व व्यवस्था मोठी वर्णनीय ठेविली होती.

गेल्या मंगळवारीं दोन प्रहरच्या गाडीनें कर्नल साहेब आकोल्याहून पुढें मलकापूरास रवाना झाले. साहेब बहादुरांस निरोप देण्यासाठीं स्टेशनवर पुष्कळ गृहस्थ जमले होते आणि त्या दिवशींही पूर्व दिवसा प्रमाणेंच थाटमाटानें कर्नल साहेबांची बोळवणी करण्यांत आली.

तात्पर्य

नामदार कर्नल साहेब वऱ्हाडांत आले व सुखरूप परत गेले आणि ही गोष्ट एकदां गोडपणें शेवटास गेली. प्रथमतः कर्नल साहेब कशा करितां वऱ्हाडांत आले होते याचा कांहीं मागमूस लागत नाहीं. निव्वळ पर्यटणाचा असेल तर त्यांची सफर सुखकर झाली असावी असा आमचा ग्रह आहे. लोकस्थिती समजून घेण्याचा हेतु असेल तर तो चांगलासा साध्य झाला नाहीं असें कष्टानें ह्मणावें लागतें. अशा ऐषआरामांत लोकस्थिती कळत नाहीं. साहेब बहादूर मानपत्रादि गोष्टींना विरुद्ध होते, त्यास डामडौल नको होता आणि त्यांनीं भेटी वगैरे साठीं लोकांस फारसा त्रास दिला नाहीं; हा त्यांचा विनय व मोठेपणा झाला. त्यांच्या समोंवतीं जी अधिकारी मंडळाची सेना उभी होती तिनें त्यांच्या नेत्रांची गती लोकस्थिती पर्यंत पोंहचूंच दिली नाहीं. कर्नल साहेबांनीं ही लोकस्थिती समजून घेण्याचा कांहीं प्रयत्न केल्याविषयींहि आमच्या ऐकण्यांत नाहीं. तथापि गरजू लोकांस फारशी मानप्रतिष्ठा नसते आणि राजनिष्ठेनें प्रजाजन आपल्या मानापमाना विषयीं आंधळेच असतात. नवीन परिपाठच पडला आहे कीं प्रत्येक गावीं जे कांहीं ठरीव संभावित गृहस्थ असतात किंवा त्याच्यामुळें शोभणाऱ्या ज्या मुनसिपालिटी किंवा बोर्ड संस्था असतात त्यांनीं श्रेष्ठ अधिकारी आला ह्मणजे त्यांचें आदरातिथ्य करावें. या आदरातिथ्यांत लाचारीपणा फार असतो. किंबहुना आजकालच्या मनूला असल्या गोष्टीशिवाय गत्यंतरच नाहीं. जर मानपान झाला नाहीं तर कांहीं अधिकारी रागावतात असा अनुभव आहे. अशा स्थितींत नवा गृहस्थ रेसिडेंट होऊन आला ह्मणून मोठी तारांबळ उडाली. मानपत्र छापून आलें, आणि दरबार तर भरत नाहीं अशा संकटात आमची पुढारी मंडळी पडली. जी कार्यकर्ती मंडळी असतात त्यांच्यावर फार जोखिम असते. आमचे डिपुटी कमिशनर कुमार श्री हरभामजी यासच तें सुख [illegible] माहित! ते राजदरबारांत aize [illegible] मुळें त्यांनीं कर्नल [illegible] of their [illegible] व दरबार orth certain महाजनी [illegible] ssessments in व र[illegible] [illegible]रीं

मोठ्या युक्तीप्रयुक्तीनें सर्व प्रसंग साजरा करून घतला.

मानपत्राला जो जबाब मिळाला त्यापासू नही कांहीं गोष्टींचा बोध घेण्या सारखा आहे. पूर्वींच्या कालमानांत फार फरक पडला आहे. पूर्वीं अधिकारी वर्ग प्रजला संतोष देण्याचा प्रयत्न करीत असे आणि प्रजाहि अधिकारी वर्गाला संतोषवून महत्कार्यें घडवून आणी. असा प्रेमभावाचा पहिला प्रकार होता. आतां प्रजेच्या संतुष्टीकडे विशेष लक्ष्य पोंचत नाहीं. शंभर दोनशें रुपये खर्च करून तयार केलेल्या मानपत्राचा विचार करितांना कर्नल साहेबांनीं ह्या खर्चाच्या रकमे इतकी देखील देणगी देण्याचा मनोदय कळविला नाहीं. प्रार्थनेच्या चिंध्या उडविण्याला फार प्रयास पडत नाहींत आणि नकारविल्हा सरसकट उच्चारण्याला फारसे श्रम लागत नाहींत. कर्नल साहेबांच्या उत्तरापासून लोकांच्या मनाचा विरस झाला. निव्वळ उपदेशकपणा गोड लागत नाहीं, आणि निव्वळ अधिकारानें मारलेला 'नाहीं' म्हणण्याचा हुकूम लोकाच्या स्वीकाराला पात्र होत नाहीं हें विसरतां कामा नये. प्रार्थना मान्य झाली नाहीं तरी 'यांचा मोवा बरमगिगुणे' असें म्हणून समाधान मानता येतें. पण श्रेष्टांचा श्रेष्टपणा याचकांचा मनोरथ परिपूर्ण करण्यांतच दिसून येतो. सरकार व रयत यांच्यामध्यें परस्पर अनुराग उत्पन्न होण्याला थोडा बहुत आनंदमय होनाहींचा सामदाम लागतो. आणि तशानेंच प्रेमग्रंथीनीं बंधनें सरकारचा व रयतेचा एकजीव करितात. हा जुना परिपाठ राज्यकर्त्यांनीं सोडूं नये आणि रयतेशीं सलगीचा संबंध जोडावा अशी आमची कर्नल साहेबांस सूचना आहे.

समाधानाला आधार

कांहीं गोष्टी अशा असतात कीं ह्या नाहींत म्हणून समजावयाच्या पण त्या वस्तुतः दृश्यमान असतातच या म्हणण्याची सार्थकता ब्रह्मज्ञानी माणसाना चांगली कळेत. दृश्यमान जग मिथ्या आहे असें ते म्हणतात. असाच प्रकार आमच्या येथील मानपत्रांतील विषया संबंधानें झाला. त्या सुंदर मानपत्रांत औद्योगिक शाळा स्थापण्या संबंधानें एक प्रार्थना आहे. जें मानपत्र अर्पण केलें आहे त्यातून ती प्रार्थना काढतां येईना म्हणून तिच्या बाजूला 'वगळलेली' असा हस्तलिपीचा शेरा देण्यांत आला आहे. अशा या मिथ्या विरूपवापुळें तोच विषय लोकांच्या व नामदार कर्नल साहेब यांच्या मनापुढें अधिक खेळत राहील असें आह्मास वाटतें. नजरबंदीच्या गारुडामुळें बाकीचा जो भाग वाचला गेला तो विसरूनही गेला पण अवशिष्ट सोडलेल्या व गाळलेल्या विषयाचें कवित्व मागें राहिलें आहे. या कवित्वाची स्पष्टता आह्मास करितां येत नाहीं. औद्योगिक शाळा स्थापण्याचा विषय मानपत्रांततून गाळला ही गोष्ट गैर केली असा सार्वत्रिक समज आहे पण अशा वेळीं आह्मी लोकांस इतकेंच आश्वासन देऊं इच्छितों कीं आपल्या पुरस्कर्त्यांनीं म्हणजे कुमार श्रीहरभामजी, रावबहादूर भागवत व रा. रा. महाजनी यांनीं ती छाटाछाट जाणून बुजून केली आहे. जो कार्यकर्ता असतो त्याला त्या खऱ्या अडचणी कळतात. या विषयासंबंधानें नामदार कर्नल साहेबांचे विचार अनुदार नाहींत. वरील त्रिवर्ग गृहस्थांशीं संभाषण करितांना व इतर अधिकारी मंडळी बरोबर वादविवाद करितांना या औद्योगिक शाळे संबंधानें उत्कृष्ठ चर्चा झाली आणि उभयपक्षांच्या मतांची पुष्कळशा तऱ्हेनें एकवाक्यता झालेली आहे. आमच्या दृष्टीनें या विषयाची मांडणी फार चांगल्या रीतीनें झाली आहे. तो विषय मानपत्रांत कायम ठेविल्यानें तितका त्याचा अनुकूलसा निर्णय झाला नसता. आह्मी वरील त्रिवर्ग गृहस्थांचे फार आभार मानतों आणि ते औद्योगिक शाळेच्या गोष्टीला पुढें जें चलन देणार आहेत आणि सरकारची जी अनुकूलता संपादणार आहेत त्यासंबंधानें त्यास यशश्री लाभो असें आह्मी मनापासून इच्छितों.

The Berar Samachar

MONDAY JANUARY

27 1902

There is an excellent resolution on the Land Ravenue policy of India. Lord Curzon has gone deep into the matter and has refuted the attacks on the present system in an able, eloquent and instructive manner. We do not bow down to His Excellency's opinions though we are thankful to him for inviting criticism in such an open manner and for explaining and advocating the goodness of the current policy of Land Revenue. The whole resolution is a document of utmost importance and we are not yet prepared to do justice to the logic of the arguments that have been supported, with great care and industry, by figures and statistics. Before we think of dealing with the resolution as a whole we shall quote below for our readers a summary of the propositions which the Government of India claim to have established. The summary is very attractive and convenient for an easy reference. The summary runs thus:—

"(1) A Permanent, Settlement, whether in Bengal or elsewhere, is no protection against the incidence and consequences of famine.

(2) In areas where the State receives its land—revenue from landlords, progressive moderation is the key-note of the policy of Government, and that the standard of 50 per cent. of the assets is one which is almost uniformly observed in practice, and is more often departed from on the side of deficiency than of excess.

(3) In the same areas the State has not objected, and does not hesitate, to interfere by legislation to protect the interests of the tenants against oppression at the hands of the landlords.

(4) In areas where the State takes the land revenue from the cultivators, the proposal to fix the assessment at onefifth of the gross produce would result in the imposition of a greatly increased burden upon the people.

(5) The policy of long term settlements is gradually being extended, the exceptions being justified by conditions of local development.

(6) A simplification and cheapening of the proceedings connected with new settlements, and an avoidance of the harassing invasion of an army of subordinate officials, are a part of the deliberate policy of Government.

(7) The principle of allowing for improvements is one of general acceptance, but may be capable of further extension.

(8) Assessments have ceased to be made upon prospective assets.

(9) Local taxation as a whole though susceptible of some redistribution is neither immoderate nor burdensome.

(10) Over-assessment is not, as alleged, a general or widespread source of poverty and indebtedness in India, and that it cannot fairly be regarded as a contributory cause of famine.

The Government of India have further laid down liberal principles for future guidance and will be prepared, where the necessity is established, to make further advance in respect of—

(11) The progressive and graduated imposition of large enhancements;

(12) Greater elasticity in the revenue collection, facilitating its adjustment to the variations of the seasons, and the circumstances of people;

(13) a more general resort to reduction of assessments in cases of local deterioration, where such reduction cannot be claimed under the terms of settlement."

From these propositions we are asked to proclaim that the Land Revenue system of British India is most perfect though it may not attain to the highest point of exactness and freedom from a blemish. It is further alleged that it has its basis in the past traditions and history of India. This is all well when one has to offer all praises for a particular system. But the idea of its present perfection is like a pit—fall in our way. It is in fact a declaration on the part of the Government that their system admits of no further improvement and that they do not see their way to effect reforms in the manner which the critics of the Revenue system have been advocating for so many years. The whole resolution runs counter to the resolutions of the National Congress. The Government will thus try to close all discussions on the matter of the land-assessment. We are sorry that this question of vital importance to India is thus brushed aside by the final decision of the Government. We intend to return to it on some other occasion and we hope that the local Governments will minutely scrutinize into the local condition of their people and will put forth certain proposals of reducing assessments in order to offer a helping hand to the people who are deep sunk in poverty and misery.

वऱ्हाड

हवामान— थंडी चांगली पडूं लागली आहे. हवेंत वरचेवर फरपालट होतो या मुळें किरकोळ दुखणीं जारावर आहेत. रोगराई कांहीं नसून सार्वजनिक आरोग्य समाधानकारक आहे.

अलिशान नामदार रेसिडेंट कर्नल बार साहेब हे गेल्या शुक्रवारीं बुलढाण्याहून परत येऊन मलकापुराहून हैदराबादेस रवाना झाले.

मे. कुमार श्री हरभामजी रावजी डिपुटी कमिशनर हे गेल्या बुधवारा पासून दवऱ्यावर या तालुक्यांत फिरत आहेत. येत्या १ ले तारखेला परत आकोल्यास येऊन नंतर ते किरकोळ रजेवर जाणार आहेत.

हायस्कूल माजी विद्यार्थी-समाज— या समाजाचा वार्षिक समारंभ शिमग्याच्या सुटींत न होतां परतवाडा येथें इस्टरच्या सणांत तारीख २९ व ३० मार्च रोजीं होणार आहे.

नोटीस

बेशमी धनबा वल्लद अमराजी पाटील रहाणार चांदनी ता० बाळापूर पोस्ट पातूर शेखबाबू [illegible]:—

मी खालीं सही करणार या लेखीनें कळवितो कीं आमच्या खातेवहींत तुमच्या नांवावर एकंदर ११४ रुपये घेणें निघाले होते पैकीं १०० शंभर रुपयांचा तुह्मी दस्तैवज करून दिला आणि बाकीचे १४ रुपये खातें वहींत मांडून टाकले. हे सर्व पैसे परत देण्याची वेळ निघून गेली तरी अद्याप तुह्मी कांहीं निकाल केला नाहीं. म्हणून कळवितों कीं ही नोटीस पावल्या पासून आठ दिवसाचे आंत आमची सर्व बाकी व त्याचे त्या दिवसापर्यंत दुहोत्रा प्रमाणें होईल त व्याज हें देऊन टाकून पावती घेऊन जावी. असें वरील मुदतींत न केल्यास तुमच्यावर फिर्याद करून सर्व पैसे वसूल केले जातील व अखेर निकाला पर्यंत जो खर्च होईल तो व ह्या नोटिशीचा खर्च तुह्माकडून घेतला जाईल. म्हणून आगाऊ नोटीस दिली असे. कळावें. तारीख २६ माहे जानेवारी सन १९०२ इसवी.

सही

वनाप्पा वल्लद महादाप्पा वाणी
रहाणार चादनी तालुक बाळा
पूर दस्तुर खुद्द.

वर्तमानसार

पुण्यतिथी—१६ वे तारखेस कैलासवासी न्यायमूर्ती रानडे यांच्या मृत्यूस वर्ष झालें ह्मणून सातार्‍यास रा० रा० काळे वकील यांच्या बंगल्यांत लिबरल असोशिएशनचे सभासद एकत्र जमून तेथें रा. ब. पाठक यांनीं रानडे यांचे गुण गाइले आणि त्यांच्या सुंदर तसबिरीचा अनावरण समारंभ करण्यांत आला.

लग्नाची नोंद—लोकांनीं म्युनिसिपालिटींत जाऊन जन्ममृत्यूप्रमाणें लग्नाची नोंद केलीच पाहिजे असें मद्रास म्युनिसिपालिटी ठरवित असून त्यासंबंधानें बरीच चर्चा सुरू झाली आहे.

इंपिरियल पब्लिक लायब्ररी—असें एक टोलेजंग पुस्तकसंग्रहालय कलकत्यास व्हाईसराय साहेब स्थापणार आहेत. हिंदुस्थानाबदल जींजीं उत्कृष्ट पुस्तकें होतील तीं सर्व येथें लोकांच्या साठीं ठेविली जातील.

शाईची नदी—आलजीरिया ह्मणून जो आफ्रिकेंत देश आहे तेथें एक शाईची नदी आहे. सृष्टींतील चमत्कारापैकीं तो एक चमत्कारच आहे. ही नदी दान ओढ्यांनीं बनलेली आहे. एकाच्या पाण्यांत अतिशय लोखंड आहे व दुसर्‍याच्या पाण्यांत ग्यालिक् आसिड ह्मणजे हिराकसाच्या अंगचा काळें होण्याचा गूण आहे. दोहींचें मिश्रण झालें कीं, उत्तम शाई बनते आणि ती नदी रूपानें वाहत आहे!

पाण्यांत ज्वालामुखी— अमेरिकेंतील क्या नडाचा किनारा नुकताच एकेदिवशीं तापून समुद्राच्या पाण्यास उकळया फुटायला लागल्या व कांहीं काळानें समुद्राचें पाणी लालभडक होऊन पाण्याच्या पृष्ट भागावर किनार्‍यापासून सुमारें २० मैल लांब समुद्रांत माशाची अनंत शवें तरंगू लागलीं.

चमत्कारिक फिर्याद— अमेरिकेमध्यें एका गरमार बाईचा पुत्र लढाईमध्यें मरण पावला अशी खबर तिला सरकारकडून देण्यांत आली. या दुःखकारक बातमीनें त्या स्त्रीचा गर्भपात होऊन मुलगा जन्मला हा मुलगा अद्याप जिवंत आहे पण अकालीं जन्म झाल्यामुळें पंगु आहे. पुढें ज्या मुलाच्या मरणाची बातमी त्याच्या आईस दिली होती तो मुलगा लढाईवरून सुखरूप परत आला. हल्लीं आपला भाऊ आला असें पाहून, त्या बाईच्या पंगु मुलानें, सरकारकडून माझ्या भावाच्या मरणाची खोटी बातमी माझ्या आईस देण्यांत आल्यामुळें तिचा गर्भपात होऊन मी पंगु अवस्थेंत जन्मास आलों, सबब मला सरकारनें मरेतोंपर्यंत पेन्शन दिलें पाहिजे अशा प्रकारचा अमेरिकन सरकारावर दावा आणला आहे.

प्लेगाकरितां प्राचीन पोषाख— युरोपांत प्राचीन काळीं प्लेग फार पसरला होता, तेव्हां तेथले डाक्टर लोक बरोबर जाण्यास फार विलक्षण असा पोषाख करीत. डोक्याची टोपी, अंगांतला टोंगा, तुमानी, हातमोजे बूट सर्व कांहीं मोरोक्को येथील कमावलेल्या कातड्याचे असून अगदीं सढळ असत. त्या पोषाखांत सगळ्यांत विचित्र भाग होता तो हा कीं तोंडावर एक तसाच कातड्याचा मुखवटा असून त्याची गरुडाच्या चोंचेपेक्षांही लांब अशी मोठी चोंच केलेली असे. या चोंचीच्या आंतल्या बाजूस सुवासिक द्रव्यें ठेवून दिलेलीं असत. हेतु हा कीं, श्वासोश्वास करितांना सुगंधाखेरीज दुसरें कांहीं आंत येणार नाहीं.

स्मेडले साहेब ह्मणतात— तुह्मांला जितकीं दुःखें आहेत, तितकीं जर आह्मांला असतीं तर आह्मी कधींही सहन केलीं नसतीं. येथले अँग्लो इंडियन वागण्यांत फार अरेरावी करतात ही गोष्ट माझ्या स्वतःच्या अनुभवास आली आहे. पण अशी वागणुक अगदीं तिरस्करणीय आहे. हिंदुस्थानांत दारिद्र्य भयंकर रीतीनें वाढलें आहे. तुमची एक चूक अशी होत आहे कीं तुह्मी वरच्या दर्जाच्या लोकांशीं गाठ घालण्याचा प्रयत्न करतां, परंतु वास्तविक सत्ता मध्यम लोकांच्याच हातांत आहे. त्यांना तुमचीं दुःखें समजावून दिलीं तरच फार उपयोग होईल. तुमचे तुह्मी प्रयत्न केल्या शिवाय कांहीं एक होणें नाहीं. तुह्मी व्यापाराकडे लक्ष दिलें पाहिजे. तुह्मी हल्लीं माल घेणारे आहांत ते माल विकणारे झाला पाहिजे. ह्या सर्व गोष्टी आपण ध्यानांत घेण्याचा काळ आला आहे.

सुप्रसिद्ध टाटा यांनीं शास्त्रीय युनिव्हर्सिटी स्थापन करण्यासाठीं पूर्वी जी रकम काढून ठेविली आहे तींत आणखी सुमारें तेवढ्याच रकमेची भर घालण्याचा त्यांचा विचार आहे, पण त्यांच्या कामाची जुळवाजुळव करण्याचे लोकांनीं मनावर अद्याप घेतलें नाहीं ही दुःखाची गोष्ट आहे.

मि. दामोदर गणेश दाणी हे इंजिनियरिंगच्या अभ्यासासाठीं विलायतेस गेले आहेत त्यांचेच धाकटे बंधु मि. पुरुषोत्तम पंत यांस सर मंगळदास नथूभाई यांची टेक्निकल एज्युकेशन बद्दलची सुमारें ७००० रुपयांची स्कालरशिप मिळाली असून तेही लौकरच विलायतेस जाणार असल्याचें कळतें. ईश्वर करो आणि हे उभय बंधु लौकरच पूर्ण यशस्वी होऊन येवोत असें आह्मी इच्छितों.

नवीन शोध— इंग्लंडचा प्रसिद्ध लॉर्ड बेकन हा इंग्लंडची प्रसिद्ध राणी एलिझाबेथ इचा मुलगा होता अशा प्रकारचा नवीन शोध कांहीं कागदपत्रांवरून लागला आहे ह्मणतात. खरें असल्यास किती आश्चर्याची गोष्ट आहे !

पेनेल साहेब— यांनीं बारिस्टरीचा धंदा करण्याबदल अर्ज केला होता तो कलकत्ता हायकोर्टानें नामंजूर केला. पेनेल साहेब पुन्हां विलायतेस गेले आहेत. सरकारची अवकृपा झाली कीं कोठेंहि थारा मिळत नाहीं.

कै० महाराणी साहेबांच्या राष्ट्रीय स्मारकाप्रीत्यर्थ आपल्या दरिद्री हिंदुस्थानांत ९० लक्ष रुपये जमले. शिवाय स्थानिक स्मारकासाठीं जमलेले निराळेच. मग जगांतील सुवर्णभूमी ह्मणून गाजत असलेल्या खुद्द विलायतेस सारे २८ लक्षच जमावेत काय ? कोण पैशाचा लोभ हा ! व काय त्या लोकांचें आंतडें !

लढाई— बोअर लोकांच्या स्वराज्य प्रीयतेची, स्वातंत्र्यनिष्ठेची व अतुल पराक्रमाची खरोखर शिकस्त आहे. ज्या प्रमाणें महासागराच्या अपरंपार पाण्याचा अंत नाहीं तद्वत् बोअर लोकांचा इंग्रजांस कांहीं अंतच लागत नाहीं. एखाद्या सजीव झर्‍याचें पाणी कांहीं केल्या तुटत नाहीं त्याप्रमाणें बोअर सरदारांच्या पराक्रमाचें पाणी तोडून तें मर्यादित करण्याच्या कामीं इंग्रजी बलाढ्य वीरांनींहि आपले हातच टेकले आहेत. ही राज्यतृष्णा सरकारास लामली नाहीं हें खास.

कोणी एका गृहस्थानें इंग्लंडच्या राजे साहेबाकडे २ लक्ष पौंड गरीब लोकांसाठीं 'क्षयरोगनिवारक आरोग्य' स्थापण्याकडे विनियोग करावा ह्मणून देणगी पाठविली आहे.

औदार्य— मिसेस् स्टानफर्ड या बाईनें लेलांड स्टानफर्ड ज्युनिअर युनिव्हर्सिटीस ६० लाख पौंड ह्मणजे ९ कोट रुपये दिले आहेत. यामध्यें तिनें नऊ लाख एकर जमीन आपल्या राहत्या घरासुद्धां त्या विद्यापीठास देऊन टाकली आहे!

साधी राहणी व थोर विचार—मद्रास मुक्कामीं थिऑसफीची जी परिषद नुकतीच झाली तिला आलेले प्रतिनिधी 'जमीनीवर मांडी घालून बसत, घोंगडीवर निजत, झोपड्यांत रहात. साध्या अन्नावर संतोष मानीत व पहाटे स्नानसंध्या केल्याशिवाय कामाला लागत नसत.'

दक्षिण आफ्रिकेंत पाठविण्यासाठीं बंगलोरास दीड हजार भिस्ती गोळा करण्यांत आले आहेत.

सांगली संस्थानचा कारभार हल्लीं पो० ए० कर्नल फेरीस हे स्वतः पहात आहेत कै० श्री० तात्यासाहेब यांस औरसपुत्र संतती होण्याचा संभव आहे असें ह्मणतात, त्यामुळें दत्तकाची योजना होणें तूर्त तहकूब आहे.

कष्टोद्गार— स्मेडली साहेब ह्मणतात बाबू सुरेंद्रनाथ बानर्जींच्या हृदयद्रावक भाषणानें माझी बालंबाल खात्री झाली कीं, इंग्रज सरकारांनीं हिंदुस्थानवाशी लोकाना वेळोवेळीं जीं अभिवचनें दिलीं आहेत, त्या प्रमाणें त्यांनीं कृति केली नाहीं हें ऐकून, आह्मी इंग्रज असल्यामुळें आमच्या मनास सरकाराचा अतोनात तिटकारा आला इतकेंच नव्हे तर बाबू सुरेंद्रनाथ बानर्जी अशा प्रकारचें भाषण करणार आहेत हें जर मला अगाऊ कळलें असतें तर मी माझे मित्र बाबु आनंदमोहन बोस यांच्या जवळून रंग मागून घेऊन तोंड रंगविलें असतें व हिंदुस्थानीं कपडे मागून घेऊन ते परिधान केले असते. या प्रमाणें हिंदुस्थानी वेष धारण करून राष्ट्रीय सभेंत येऊन बसलों असतों.

नोटीस

रा. रा. भिकाजी कृष्णाजी चितळे रहाणार तेल्हारे यांसः—

मी खालीं सही करणार या लेखानें असें कळवितों कीं, आपणास मी दिलेलें कुलमुखत्यारपत्र पूर्वीच तोंडीं रद्द केलें आहे. तेंच पुन्हां या लेखानें रद्द आहे असें कळवितों. आमच्या संबंधानें आपण कोणचेंहि काम करूं नये. केल्यास त्याची जबाबदारी आह्मावर नाहीं. असो. आपण मुखत्यारांचें काम चांगलें केलें नाहीं इतकेंच नव्हे पण आपणामुळें आमची बरीच नुकसानी झाली आहे सबब त्या नुकसानी बद्दल तुह्मी तीनशें रुपये आणून देऊन पावती घेऊन जावी. ही नोटीस पोचल्यापासून आठ दहा दिवसांचे आंत आमचा निकाल न केल्यास सरकारदरबार करून पैसे वसूल केले जातील, व अखेर निकालापर्यंतचा सर्व खर्च व या नोटिशीचा खर्च आपणापासून घेतला जाईल. ह्मणून अगाऊ कळविलें आहे. कळावें तारीख २४ जानेवारी सन १९०२इ.

सही

केशवराव त्रिंबकराव देशमुख रहाणार हिवरखेड दस्तुर खुद्द.

नोटीस

बेशमी शिवलालजी वल्लद काशीराम मारवाडी रहाणार मौजे वाडी प्रगणे वडणेर तालुके मलकापूर पोस्ट नांदुरा यांसः—

मी खालीं सही करणार या लेखानें असें कळवितों कीं, माझा भाऊ शंकरलालजी व मी या उभयतांमध्यें जिंदगीच्या व दुकानदारीच्या वाट्यासंबंधानें कांहीं तंटा आहे तो आपसांत मिटविण्याबद्दल माझे तर्फे मी आपणांस एक पंच नेमून दिलें होतें. त्यांस आज अंदाज ६.७ महिने होत आले. पण तुमचें आमचें मन साफ नाहीं. सबब यापुढें आमच्या वतीनें आपण पंचाचें काम करूं नये. जर आपण कराल तर तें आह्मांस बिलकुल कबूल नाहीं. कळावें. तारीख २२ माहे जानेवारी सन १९०२ इ.

सही

परमसुखदास कस्तूरचंद मारवाडी रहाणार पेठली तालुके मलकापूर पोस्ट नांदुरा. दस्तुर खुद्द.

नोटीस

रा. रा. अंबादास विठ्ठल पतकी देशपांडे रहाणार कसबे अडगांव यांसः

मी खालीं सही करणार या लेखानें कळविते कीं, तुह्मांस एक महिन्यापूर्वी आमच्या वतीनें मुखत्यारपत्र दिलें होतें. पण आह्मांस आतां मुखत्याराची जरूर राहिली सबब आज तारखेपासून आपलें मुखत्यारपत्र आह्मी रद्द केलें आहे. यापुढें आमच्या वतीनें आपण कोणचेच काम करूं नये. केल्यास त्याबद्दल जबाबदार तुमचे तुह्मी व्हाल. त्याचेबद्दल आमचेकडे कांहीं जबाबदारी नाहीं. तुह्माजवळ असलेले असल मुखत्यारपत्र तुह्मी ही नोटीस पोचल्या पासून चार दिवसांचे आंत आमचेकडे परत करावें. कळावें. तारीख २२ माहे जानेवारी सन १९०२ इ.

सहीची निशाणी

काशीबाई नवरे बळवंतराव देशपांडे रहाणार अडगांव हिचे हातची बांगडी.

☞ हे पत्र आकोला येथें कैलासवासी खंडेराव बाळाजी फडके यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यानीं छापून प्रसिद्ध केलें.